

YA:SUKUNU HIDO TABO LUKUTI MIYA:TIYA:

Lukukunu Buka Ododi Komoeno Mabu

1-2 Naeno hido lumagi Tiyopolasi, nolata.* A ipuwalo kebe komokomate ya:lo dikulihuya;, puya:te tupuimi mabuni ibino baidinomamo ba:bi komo dulameholiya;, komo iba:te Godokono Hido Tabo ba olamagimi ba:bi atu komokomo a ba:gala komo tawakalubi hiliyonomo ba:bo kiyahaa:miya:. Ba: hibila, ba:ba tetene tupuimiti komopi hiliyonomate ba:bi komokomo pepamo hibinomolo miya:tehoma: newagelenama: huiy-atiya ibi ipuwalo etate oko hidamo kupuliya:ha:.

✧ 3 Ba:bema: naeno kodawa, nale ba:moi hiliyonomo komokomo ibino tupuilame mabuni hidonomamo ba emalagidolenape, naeno tepo ipuwoeno ukuilo ubi ba:bo ihatimo ama:tamo buka ododiti ba:moi komokomo kotuputupuil-amema;, 4 iyo, komopa:te ama: diya:tumihui, ama:le ba:bi hiliyonomo komokomo hibinomolo kiya:tawahama;, nale ba:moe komo ba:bema: ododimo.

Godokono Nopodawate Yonekono Hawakala Komo Dolamagiya:

* **1:1-2:** Tiyopolasi mahiloeno ipuwa nitana 'Godokono Hopodalagila,' ba:bema: buka ka:lamiholedawa, ama: Godokono hopodalagima: deda:na, wadiyala ba:moe bukoeno tabote ama:tamo atumu na:kapena. ✧ **1:1-2:** Oel 1:1

5 Ba:ba tetelo Heloditi Yudiya hopoenoko Gawadalagima: ba eda:na, eta dubu ebeno mahilo Sekalayatela, ebete Abayakono kapiyuimidawama: eda:nami, ebe ba: Godotamo hawa:goeno ikamehodawa etala. Ebeno kamenoenomahilo Elisabetitila, ba:be kamenoenonabiwi atumu Godotamo hawa:goeno ikamehodawala. ⁶ Ba:bene ibinetewapino emede komote Godokono holoholo hapulu tuputupunomoma: ba eda:na, iba:te ebeno hiliyonomotutumu tabamo hibinomolopapamila:nama:. ⁷ Huiyatiya ibiniliya, iba:godologudu puliyanomolamabu Elisabetikohogoha:kamenama: eda:nami, iyo, Sekalayakoba:gala Elisabetiko iba:te kadele kabelenomoma: ba eda:ha gudu umiwadiyaha:.

⁸ Ba:bene eta manomelo Sekalayakonogu tawakalubino tetete uluhukuya:, iba:te Godoko Adikumino Hiya: Genamalo hiya:hiya: oko kopowatihoma:. Ba:bema: eta hegelalo Sekalayate ba:bolo oko nowatitiya:, ⁹ mabu ba:be hegelalo ebenotawakaluba:te Godokono ubikomamo papamila:halo ebe belawiya:, ebete Godoko Adikumino Genamaguamona:pa:gate, ba:bolo ebete hido nibopuhulu ilinapatapata hunamoba nehaminahale Godotamokonikamehoma:. ☆ ¹⁰ Ba:bene ba:bi ilinate koeloba wamotitatawakalubi hiliyonomate Godoko Adikumino Genamatamelo ibinotoetoe tabo Godotamoba:bo nolamagimitiya:.

¹¹ Ba:ba tetelo Godokono nopodawate hidonibo puhulu ilinawamoteno patapata tu

☆ 1:9: Ikuli 30:7

hapudu ba pehawakala Sekalayako kapiyatamo ba:bo puluhukuya; ¹² ba:bene ebete ebe umiti ukui bilibilinomoma: eda:lo konomamo toletoliya;. ¹³ Huiyatiya nopodawate ebetamo na:goiya; “Sekalaya, ama: akatoletola:la:. Godote amia:no toetoe tabo uli, ba:bema: amia:no kamena Elisabetiti dubu gudu kalahimima:ne. Ama: ebene mahilo Yonema: na:ka:miya:.” ¹⁴ Ba: hibila, ebete da:hawakalamene ama: konomamo ba:bo kokalakalama:na:ta, ba:gala tawakalubi hiliyonomate ba:be mabuma: atumu konomamo kakakalakahama:na:.” ¹⁵ Ebete menokoeno tepolo ba emedena Godokono Gobogobote ebe ya:lo kotabuimima:ne, ba:bema: Godokono dopo hapulu ebete kodawama: keda:ma:ne, ba:gala ebete helo gao beya a:kaninakamene. ✧ ¹⁶ Ba: hibila, ebete hiliyonomo Isalaela tawakalubi ibino Kodawa Godotamo gala kakamagahelama:ne, ¹⁷ iyo, ebete aeno Kodawa dopamete kotoma:ne ba:gala Hido-talona Gobogobote ebe hunamo ba emede ebete helonomoma: keda:ma:ne, Godokono ukui hawakalimidawa Elayako keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na. Ba:bema: ebete nabi ba:gala gugudi kapiyama: gala kakamidilima:ne, iyo, ebete Godokono tabo ulihoha:pino ukui hiya:ma: midililamete kotuputupuilamelelamema:ne, ba:gala ebete Kodawoeno tawakalubi kohiduilamema:ne ebene pe komoma:.” ✧

¹⁸ Sekalayate Godokono nopodawatamo na:goiya; “Na ba:moe komo hibinomolo keba

✧ **1:15:** Nabas 6:3 ✧ **1:17:** Ma:l 3:1; 4:5-6; Ma:t 17:11-13

ka:na na:kiya:tawamo, mabu na kadelenomola ba:gala naeno kamena kabelenomola?”

¹⁹ Ba:bene Godokono nopodawate na:huiyuya; “Na ba: Ga:ibilyolote, Godokono holoholo hapulu la:nanakomo, iyo, na ebete poename ba:moe hido tabo ama: kopikiyamema:.” ✧ ²⁰ Naeno tabote hibinomoma: keda:ma:ne, huiyatiya ama:le ba:be tabo hibima: kamidiha; ba:bema: ba:ma tetene tupuimiti ba:be hibi komote puluhuku teta:mo ama: tabo olamagiha:ma: keda:ma:na:ta.”

²¹ Ba:ba tetelo hiliyonomo tawakaluba:te Sekalayakono puluhuku komo ba latimita iba:te na:ga:litiya; “Tete ga:ga:nomolo ebete Godoko Adikumino Genamalo badama: ka:luta?” ²² Ba:bene ebete Godoko Adikumino Hiya: Genamane da:puluhukuya: tawakaluba:tamo tabo olamagima: kapemodobuya:ha:. Huiyatiya ebete iba:tamo kokotamo da:polamagiya; ba:be komodo iba:te ba:ma ka:na iya:tawahuya; ebete Godokono Genamalo ba luta, Godokono nopodawate ebetamo duluhuku ebenu baidi hiya:ma: ba:bo eda:hame.

²³ Ba:bene Sekalayakono oko tetete Godoko Adikumino Genamalo da:wibuya; ebete ebenu habamo ba:bo tuya:.” ²⁴ Ba:bene komo hegela da:petohuya: ebenu kamena Elisabetiti lamituma: dediya; ebete ba:ba tetene tupuimiti paibo manome ipuwalo ebenu genamanomolo emediya:.” ²⁵ Ba:ba tetelo ebete ebenu tepo ipuwalo tabo ba:ma ka:na goiya; “Ka:lo kuititi hegela tetenomolo Godote na a:malemalenateni,

✧ **1:19:** Da:n 8:16; 9:21

iyo, ebete gudu natamo ba ikaname naeno hilopo komo gobogobamo ihatenami.”

Godokono Nopodawate Ya:sukunu Hawakala Komo Ma:litamo Dolamagiya:

²⁶ Ba:bene Elisabetiti lamituma: eda:te, sikisi manome da:petohuya: Godote ebene nopodawa Ga:ibiliyoloko Ga:lili hopoeni Nasaleta habamo ba:bo poemiya:. ²⁷ Ebete bohele Ma:litamo Godokono nopo badahiya:, ba:be bohele dopamo Yausepetamo a:galuimiya:, ba:moe dubu Yausepeko ba: Ko Gawadalagi Da:ibidikono eyono gudu etala. ✧ ²⁸ Ba:bene nopodawate Ma:liko na:pegoemiya:, “Ama: nolata, Kodawa Godote ama: malemalelo a:lawia:ta! Ebete ama:go bemedena!”

²⁹ Ba:bema: Ma:liti ba:be tabo duliya: ukui bili-bilinomoma: eda:lo ebene tepo ipuwalo na:goiya:, “Moe komo badala:ka:?”

³⁰ Nopodawate ebetamo na:goiya:, “Ma:li, ama: akatoletola:la:, mabu Godote ama: ba:ma ka:na a:malemaleta:ta, ³¹ ama:le lamituma: eda:te dubu gudu kalahimima:na:ta, ba:bene ama: ebene mahilo Ya:suma: na:ka:miya:. ✧ ³² Ebete konomoma: keda:ma:ne, tawakaluba:te ebe Hununomo Godokono Guduma: ba:ka:minakomena:, iyo, Godote ebe Ko Gawadalagima: komidima:ne, ebene iniwa Da:ibidiko keba ka:na kemedenami ba:ba ka:na. ✧ ³³ Ba:bema: hibila, Ya:ikobokono eyoni gugudi ipuwalo ebete emedena emedena tetelo Ko

✧ **1:27:** Ma:t 1:16,18 ✧ **1:31:** Ais 7:14; Ma:t 1:21-23 ✧ **1:32:** 2Sa:m 7:12,13,16; Ais 9:7

Gawadalagima: beda:namene, iyo, ebena Ko Gawadalagima: eda: komote a:kawibonamene.”

³⁴ Ma:liti huiyatiya nopodawatamo na:goiya:, “Na bohelenomola ba:gala na awihinola. Ba:moe komote natamo keba ka:na na:kuluhukumini?”

³⁵ Nopodawate ebetamo na:huiyuya:, “Hidotlona Gobogobote ama:tamo kopema:ne, ba:gala Godokono helote ama: hunamo kemedema:ne, ba:bema: ama:le dalahimimina: ba:be talona gudu tawakaluba:te Godokono Guduma: ba:ka:minakomena:.” ³⁶ Ama: amia:no menokoeno naniko Elisabetikono komo nemalagidola. Dopamo tawakaluba:te na:ga:lanakuya: ebe hogoha: kamenala, huiyatiya ebete kabele tetelo lamituma: eda:te sikisi manome ba: a:wibui. ³⁷ Ba: hibila, hiliyonomo komokomo ododilima: Godogodolo helo bitana, eta ododiha: komote ebegodolo kitanaha:.” ✧

³⁸ Ba:bema: Ma:liti na:goiya:, “Na Kodawa Godokono huiyaha: oko bohelela. Wadiyala ama:le da:gaa:, ba:be komote nuluhukamene,” ba:bene Godokono nopodawate ebegodone ba: dito tuyu:.

Ma:liti Elisabetiko Umima: Da:tuya:

³⁹ Ba:ba tetelo Ma:liti tiyonomo mahigate Yudiya hopeno hunuhunu hakamo tote eta muhulu habamo dito nuluhukuya:.” ⁴⁰ Ba:bene ebete Sekalayakono genamamo nodolote Elisabetiko ba na:pa:watameho ebetamo nolata tabo ba:bo nolamagiya:.

⁴¹ Ba:bema: Elisabetiti Ma:likono nolata tabo duliya:, ba:ba tetenomolo ebena tepo

✧ **1:37:** Tup Mabu 18:14

ipuwalo guduti ko kalakala lawete ba:bo
 midiwihuya: Ba:bene Godokono Gobogobote
 Elisabetikono tepo ipuwa da:tabuimiya;
⁴² ebete tabo hunamo adipatelo Ma:litamo
 na:goiya; “Hiliyonomo kamenakamena
 ipuwalo Godote ama: hunamo adipatelo
 hidonomamo bowalubinamena:ta, ba:gala
 ama:le dalahimimina: Godote ba:be Kodawa
 atumu emedena tetelo bowalubinamene.
⁴³ Naeno Kodawoeno menoko, ama:le na
 unamema: da:pa: kalakala konomola, huiyatiya
 ba:moe hidonomo komote na kuba lumagitamo
 badama: kuluhuku? ⁴⁴ Ba: hibila, nale
 amia:no tabo dulimo, ba:ba tetelo naeno tepo
 ipuwalo guduti ko kalakala lawete ba:bo
 midiwihyo, ⁴⁵ ba:bema: ama:tamo kalakala
 bada konomola:ka; mabu ama:le Godoko
 hibima: a:midia:ta ebene tabote ama: ipuwado
 hibinomoma: keda:ma:ne!”

Ma:liti Godoko Dadikumiya:

⁴⁶ Ba:bene Ma:liti na:goiya;
 “Naeno emalagidolote Godoko nawagaminuta, ☆
⁴⁷ iyo, naeno tepo ipuwate naeno Ka:ka:
 Mula:dawa Godotamo na:kalakaluta,
⁴⁸ mabu ebete na emalagidolonelo kalakala komo
 ododi
 na ebene deha:poto huiyaha: oko bohele-
 tamo!
 Ba:bema: ba:ma tetene tupuimiti emedena eme-
 dena tetelo
 tawakalubi hiliyonomate na kalakala lumag-
 ima: ba:ka:naminakomena;

☆ **1:46:** 1Sa:m 2:1-10

- 49 mabu Helonomo Godote natamo koko hidohido komo ododili,
iyo, ba:be Kodawoeno mahilo ba: talonala!
- 50 Ba: hibila, puya:te ebe da:tolemena
ebete iba:tamo malemale bihatenakomene,
iyo, tawakaluba:te ba:moe hopolo tete
ga:ga:nomolo ba emedehona,
ebete iba:tamo ba: ba:ma ka:na bewagele-
nakomene. ✧
- 51 Ba:bema: a tetelo ebete ebenu kokotamo koko komokomo ododili,
ba:gala puya:te ibi ha:kiya awagahalo
kokoma: da:ga:lui,
ebete ibino nopo kubahilamete
ebenu heloamo ibi a:ta:malateli. ✧
- 52 Ba:gala ebete koko gawadubu ibino helo habane tama:mo a:miya:ti,
huiyatiya ebete ba:be atu tetelo hegehege
tawakalubi a:wadiya:paa:lateli. ✧
- 53 Iyo, puya:te awaelo demedehonama;
ebete ibi hidohido ilinamo ba tabuilame,
huiyatiya dogodogo ilinagopi ilinaheno dito oelami. ✧
- 54-55 Ba:bema: hibila,
ebete aeno iniwala:tamo hibinomolo da:goiya,
ba:be tabote a tetelo ba: na:hawakala,
iyo, tete tatalila ebenu owalubi komote kuluhukuma:ne
ebenu huiyaha: okodawa Isalaelatamo.
Ba:moe ba:be mabuma: Godote A:ibalahamatamo
kebe malemale ka:hawakalimiya;

✧ **1:50:** Ohale 103:13,17 ✧ **1:51:** 2Sa:m 22:28 ✧ **1:52:** Yauba 12:19; 5:11; Ohale 147:6 ✧ **1:53:** Ohale 34:10

ba:be malemala:mo ebenu eyoni gugudi emedena tetelo bemalagidolenamene!” ✧

⁵⁶ Ma:liti ba:moi tabo komokomo olamagi da:wibuya:, ebete netewa-kapiya manome Elisabetikoba: emedete, ba:bene ebete ebenu hanomamo gala dito katuya:.

Yoneko Tawakalubi Beyamo Wadulateledawate Da:hawakaluya:

⁵⁷ Ba:bene Elisabetikono gudu alahimi tete da:piya: ebete dubu gudu alahimiti, ⁵⁸ ebe tamelo demedehonama: ba:gala ebenu mabu tawakalubi, iba:te Godokono hido owalubi komo Elisabetigodolo umiti eba:go na:kalakalahuya:.

⁵⁹ Ba:bene sa:ba:ni hegela da:petohuya:, a:iti hegela tetelo iba:te dubu guduino tama itamida kukala ododima: ba:bo pelamiya:. Ba:ba tetelo komopa:te ubi bihatiya: ba:be gudu ebenu nabiwi Sekalayakono mahilamo koka:mima:, ✧

⁶⁰ huiyatiya ebenu menokote na:goiya:, “Ao, la: ebenu mahilo Yonema: na:ka:ma:la:.”

⁶¹ Ba:bene iba:te la:wa:hate ebetamo na:ga:luya:, “Numa:, la:enu tawakaluba:godolo ba:moe mahilo kitanaha:!” ⁶² Ba:bema: iba:te ebenu nabiwitamo kokotamo ba ga:la ebe nalatediya:, ebenu ubi keba ka:na kitana gudutamo mahilo kikamema:.

⁶³ Ba:bene Sekalayate kokotamo olamagilo komopa:te tabo miya:teno ilina adahemema: da:goelamiya:, ebete ba:be ilina lawete ba:ma ka:na miya:tiya:, “Ebenu mahilo Yonetela.” Ba:be mabuma: iba:te konomamo hanohanohuya:,

✧ **1:54-55:** Tup Mabu 17:7; Ohale 98:3; Mai 7:20 ✧ **1:59:** Tup Mabu 17:12; Hawi 12:3; Luk 2:21

64 ba:bene ba:ba tetenomolo Sekalayakono tabo olamagi komote da:kahidomiya:, ebete Godoko milimiho ba:bo tupuimiya:. 65 Ba:bema: ebene habanapa:te ba:bi hanohano komo dulamiya: iba:te koamo toletolehuya:, ba:bene iba:te ba:bi komokomo tawakalubi da:nikiyahalamiya:, ba:be tabote Yudiya hopeno hunuhunu hakoeno hiliyonomo habahabamo ba:bo tuya:. 66 Ba:gala puya:te ba:be tabo duliya: iba:te ba emalagidolo na:ga:luya:, “Ba:moe gudu ebete kebako dawama: na:keda:mene?” Iba:te ba:moe tabo bega:luya: mabu ibino umi ipuwalo Godokono helote ba:be gudugodolo hibinomolo itanuya:.

*Sekalayate Godokono Ukui Ebene Gobogob-
oeno Heloamo Da:hawakalilamiya:*

67 Ba:bene Godokono Gobogobote Yonekono nabiwi Sekalayakono tepo ipuwa da:tabuya:, ebete Godokono ukui ba:ma ka:na hawakalilamiya:,

68 “Godote Isalaela tawakalubi hidonomamo dowlubilinako,
ale ebe ba:bema: komilimihoma:nema:,
mabu ebete ebene tawakalubi owalubilima: ba:
na:pe,
tete tatalila ebete ibino kuba ododili ipuwane
ibi kopuluhukulatelema:ne! ✧

69 Iyo, Godote a mabuma: dadipati,
ba:be Ko Ka:ka: Mula:lea:medawate ba:
na:pe,
ebe ba: Godokono okodawa Da:ibidikono ey-
ono gudu etala. ✧

✧ 1:68: Ohale 72:18 ✧ 1:69: Ohale 18:2

- 70 Ba: hibila, puya:te dopamo tetelo Godokono talona ipuwalo demedehonama;
 ebete ba:bi okopi ipuwado ebena ukui ba hawakalimi na:goiya;
- 71 puya:te maubahaleta atamo alaholoho komo dododinaka,
 ebete a ibino helo kokotone kuluhukua:tema:ne. ✧
- 72 Iyo, ebete eta tabo ba:ma ka:na kagoiya;
 ebete aeno iniwala:tamo ebena malemale bihatenamene,
 ba:gala ebete iba:tamo kebe nopo hibinomolo da:tamotiya;
 ba:be hido-talona tabo ba emalagidolona emedena tetelo ebete bododinakomene. ✧
- 73 Ba:gala ebete aeno iniwa A:ibalahamatamo hibinomolo na:kagoiya; ✧
- 74 puya:te ago dalaholohonaka,
 ebete a ibino kokoto ipuwane kuwatema:ne,
 ba:bene ale ibi tolelameheno ebe kapiyatamo oko bowatihonakoma.
- 75 Iyo, ale ebena holoholo hapulu talona tawakalubima: ba eda:hana,
 ale emedena tetelo ebena tuputupu gabodo ba:wapata:lamenama:.” ✧
- 76 Ba:bene Sekalayate ebena tabo moga:melo gala na:kagoiya;
 “O naeno gudu Yone,
 tawakaluba:te ama: Hununomo
 Godokono ukui hawakalimidawama:
 ba:ka:minamena:ta,
 iyo, ebete da:poememene,

✧ 1:71: Ohale 106:10 ✧ 1:72: Tup Mabu 17:7; Ohale 105:8-9

✧ 1:73: Tup Mabu 22:16-17 ✧ 1:75: Tai 2:12-14

- ama:le ba:be Kodawoeno gabo dopamete ba tonato,
 ebena gabo kohiduimima:na:ta. ☆
- 77 Ba:gala ama:le Godokono tawakalubi ba:ma ka:na kiya:tulamema:na:ta,
 ebete ibino kuba ba egebolelame kadodoholelamema:ne,
 iyo, ebete ba:be gabodo ibino ka:ka: ko-mula:lalamema:ne. ☆
- 78 Ba:bema: hibila, aeno Godote a konomamo ba malemalea:tena,
 ebena ka:ka: mula:leno alote atamo ba:bo kopuluhukuma:ne,
 hegelate tawakaluba:tamo da:puluhukunako ba:ba ka:na. ☆
- 79 Ba:be alote ebena Hunu Habane kopa:la:minama:ne,
 hoe ipuwalo ba:gala du ipuwalo demede-hona ba:bi tawakaluba:tamo,
 ba:bema: kalakala konomola,
 Godote ebena tatabalo wapata:lame komoeno gabo a ba:bo kiya:tua:mema:ne.”
- 80 Ba:bema: Sekalayakono guduti ba ape Godokono Gobogobote ebe ipuwalo helonomoma: ediya:, ba:bene ebete dito hopamo tote ba:bo nemedenami, huiyatiya galane Godokono ubi tetelo ebete Isalaela tawakaluba:tamo puluhukuya:.

2

Ya:suti Da:hawakalaniya:
Ma:t 1:18-25

1 Ba:ba tetelo Konomo Gawadalagi Sisa Ogastasete hopo konomamo tabo bepoemiya: hiliyonomo tawakaluba:te ibino mahilo gabomanino bukamo konemiya:tehoma:,
 2 ba:be atu tetelo Kiliniyasete Siliya hopoeni Kapela Gawadalagima: eda:nami. Buka ka:lamihole dawa, wadiyala ama: niya:tawa, ba:moe ba: dopo tetela hiliyonomo tawakaluba:te ibino mahilo gabomanino bukamo da:nemiya:tehuya:,
 3 ba:bema: hiliyonomo tawakaluba:te ba:be komo konododima: ibino iniwalino hiya:hiya: habahabamo na:tolameholiya:.

4 Ba:bene Yausepete Ga:lili hopoeni Nasalet habane Yudiya hopoeni Beteleheme habamo tuya:, mabu ebe ba: Ko Gawadalagi Da:ibidikono eyono gudu etala ba:gala Da:ibidiko Beteleheme habalo hawakaluya:.
 5 Ba:ba tetelo Ma:liko ebetamo a:galumiya: ba:gala ebe lamitula, ba:bema: ibi netewapa:te badi tuya: iba:te ibino mahilo ba:bolo konemiya:tema:.
 6 Ba:bene iba:te Betelehemelo ba nemedede eta dulu Ma:likono gudu alahimi tete da:peniya:,
 7 ebete ebene dopo bahibahi gudu alahimate ebe kalikamo a:wa:tinate kau-goegoeno hemo naha bokose ipuwamo dito adila:teniya:, mabu kapela tawakaluba:te da:lahanakui ba:be genamalo haba puliyala iba:te ba:bolo emedema:.

*Godokono Nopopa:te Sipi-goegoe
 Ulamepa:tamo Da:pehawakalahaleniya:*

8 Ba:ba tetelo sipi-goegoe ulamepa:te Beteleheme haba tamelo hemohemo hopolo

ibino sipi-goegoe ba ulamena, ⁹ Kodawa Godokono nopodawate iba:tamo pe-hawakalanate Godokono alo konomote ibi ba:bo pa:la:minaleniya:. Ba:bema: iba:te konomamo toletolehoniya:, ¹⁰ huiyatiya nopodawate iba:tamo na:goeniya:, “La: katoletolehonala:! Na la:tamo hido tabo badahemo, ba:be tabote tawakalubi hiliyonomatamo kalakala konomo kikalameda:ne, ¹¹ mabu ka:lo dulu Da:ibidikono habalo la:eno Ka:ka: Mula:lamedawa a:hawakala, ebe ba: Kodawa Kelisote, Godokono Oemedawala. ¹² La: tolamete ba:be gudu kalikamo a:wa:ti konumima:nemata, ba:gala ebe kau-goegoeno hemo naha bokose ipuwamo adila:tela, iyo, la:le ba:be hanohano komo numiti ba:bo kiya:tawahama:nemata naeno tabo ba:hibinomola.”

¹³ Ba:ba tetenomolo ba:be nopodawago komo Godokono nopopi hiliyonomate ba: dito pe-hawakalahaleniya:, ba:bene iba:te Godoko ba adipatena na:ga:laniya:,

¹⁴ “Godote ebene Hununomo Habalo demedena, la: ebe milimiholo nadipata:la:

Ba:moe hopolo ebete puya:tamo da:kalakalana, ebene ka:ka: mula: komote iba:godolo nitanamene!” ✧

¹⁵ Ba:bene Godokono nopopa:te Hunu Habamo gala da:kanalehawaminaniya:, ba:ba tetelo sipi-goegoe ulamepa:te na:ga:laniya:, “Kodawa Godote a da:goea:me Beteleheme habalo ka:lo dulu duluhuku, a ba:be komo umima:kotolamiya:.”

✧ **2:14:** Luk 19:38

16 Ba:bene iba:te tiyonomo tolamenate, Ma:liko, Yausepeko, ba:gala a:lia:li gudu kau-goegoeno hemo naha bokose ipuwamo adila:te, iba:te ibi ba:bo nulameniya:. 17 Ba:bene sipi-goegoe ulamepa:te gudu numinate, nopodawate ebena komoma: da:goeniya:, iba:te ba:be tabo Ma:liko Yausepeko ibi ba:bo nikiyalameniya:. 18 Ba:hibila, ba:ba tetene tupuimiti puya:te sipi-goegoe ulamepino tabo dulihuya: ibi hiliyonomate konomamo hanohanohuya:, 19 ba:gala Ma:liti ba:moi komokomo ebena tepo ipuwamo miya:tenate tete hiliyonomolo koamo nemalagidolenami. ✧
20 Ba:bene ba:be dulu sipi-goegoe ulamepa:te ba wilalena, Godoko adikuma:go ba:bo tolameniya:, mabu iba:te Godokono nopodawagodone kebe tabo kulihoniya:, iba:te ba:bi hiliyonomo komo hibinomolo a:nulameniya:.

Yausepeko Ma:liko Iba:te Ya:sukunu Mahilo Da:ka:miya:

21 Ba:bene wuiki kapiya wibote dubu guduino tama itamida kukala ododi tete da:piya:, Yausepeko Ma:liko iba:te ba:moe gudu Ya:suma:ka:miya:, mabu ebena menokote lamituma:eda:heno Godokono nopodawate ba:moe mahilo ya:lo ikamiya:. ✧

Iba:te Ya:suku Yelusalemamo Da:magatuya: Godotamo Ikamema:

22-24 Ba:bene tete da:piya: iba:te Ya:suku lawete Yelusalema ko habamo dito tolamiya: menokola gudula ibino agima talona konupula:lema:,

Godote Moseseko ipuwado tutumu tabo dihatiya: ba:ba ka:na. Iyo, ba:be tutumu tabote Yunapi ba:ma ka:na iya:tulamena, agima talona upula: tetelo menokote gimai hola netewa o badu hola netewa Godotamo nikamehamene, ba:bema: Yausepeko Ma:liko iba:te ba:moe tutumamo papamila:te hawa:goeno ilina ebetamo ba: ba:ba ka:na ikamehuya:. Ba:gala ba:be atu tetelo ibi ubila gudu Ya:suku Godotamo ikamema:, mabu Godokono eta tutumu tabote ba:ma ka:na kagoena, dopo dubu gugudi talonama: midiliti Godotamo kikamehoma:. ☆

Simiyonote Gudu Ya:suku Da:matopiya:

²⁵ Ba:ba tetelo eta dubu ebeno mahilo Simiyonotela, ebete Yelusalema ko habalo emedenami. Ebe tuputupudawanomola, iyo, ebete Godotamo na:papamiwatanami ba:gala ebete Isalaela tawakalubino ka:ka: mula:le komoeno uluhuku tete belatiminami. Ba:bema: Godokono Gobogobote eba:go ba emedena ²⁶ ebe ya:lo a:goemiya: ba:ma ka:na, ebete Godokono Oemedawa Kelisoko dopamo umiti ebe galane ba:bo kohoema:ne. ²⁷ Ba:bene Ma:liko Yausepeko iba:te Godokono tutumamo papamila:lo ibino gudu Godoko Adikumino Hiya: Genamamo da:magatuya:, ba:be komo Godokono Gobogobote Simiyonoko ba:bo iya:tumiya:. Ba:ba tetelo ebete Godokono Genamamo pete, ²⁸ gudu Ya:suku pumiti ebeno kokotamo ebe pematopa:te Godotamo kalakala tabo ba:ma ka:na polamagiya:,

☆ **2:22-24:** Ikuli 13:2,12; Hawi 12:1-8

- 29 “Kodawa, ama:le dopamo hibinomolo
da:goiya:la
ba:be tabote a:hawakala,
ba:bema: na amia:no huiyaha: okodawate geleba-
dia:go hoea:mo kotoma:nemo.
- 30 Hibila, ka:lo naeno baida:mo
amia:no ka:ka: mula: komo ba: umimo, ✧
- 31 ba:be ka:ka: mula: komo ama:le a:hiduimiya:ta
hiliyonomo hiya:hiya: tawakalubino holo-
holo hapulu.
- 32 Iyo, amia:no ka:ka: mula: komo ba: hido alola,
ba:be alote Yuha:pa:tamo amia:no ubi gabo
ba hawakalimina,
amia:no Isalaela tawakaluba:tamo koamo
ba:la:minanamene.” ✧
- 33 Ba:bene Simiyonote gudu Ya:sukunu
komoma: kebe tabo kolamagiya:, Ma:lisko
Yausepeko iba:te ba:be tabo uliti konomamo
hanohanohutiya:. 34 Ba:ba tetelo Simiyonote
Godoko bikiyamiya: ebete ibi hidamo
kowalubilinama:, ba:gala ebete guduino
menoko Ma:litamo na:goiya:, “Ba:moe gudu
Ya:suku Godote ebe ya:lo ka:miti a:lawiya:,
ba:bema: ebete Isalaela tawakalubi ipuwalo
ibino kubakuba komo ba:gala hidohido komo
hiliyonomo kanagilamelelamema:ne. Iyo,
ebeno emede komote hanohano komoma:
eda:te Godokono helo kohawakalimima:ne,
ba:bema: komo tawakaluba:te ba:be komo
umiti ubiha: tabo ga:late ✧ 35 ibino kubakuba
ukui kohawakalilamema:na. Ba:ba tetelo
ko temetemete ama:tamo puluhukuti,

✧ 2:30: Ais 52:10; Luk 3:6; Tai 2:11 ✧ 2:32: Ais 42:6; 49:6;
52:10 ✧ 2:34: Ais 8:14; Ma:t 21:42; 1Pit 2:8

alaholohoeno kiyokiyo gili keba ka:nala:ka: ba:be temetemetete amia:no tepo ipuwa ba:ba ka:na kalihamidama:ne.”

A:nako Ba:gala Ya:suku Ibino Komo

³⁶ Ba:be atu tetelo eta Godokono ukui hawakalimidawa kamenate nemedenami, ebena mahilo A:natela, ebena nabawi ebe Pa:nuwelate, ebe A:sa gu lumagila. Ba:moe kamena ba: kabelenomola. Dopamo ebete dubu lawete sa:ba:ni gogo emedete ³⁷ ebena awiti ba:bo hoiya:, ba:bene ebete hamolema: eda:te ba:ba tetene tupuimiti ebena ⁸⁴ gogo teta:mo puluhuku, ebete hegela ba:gala du hiliyonomolo Godoko Adikumino Hiya: Genamalo ba emedena ba:be genama kamiya:panakuiha:. Ba:be tete ga:ga:nomolo ebete Godoko ba adikumina, komo tete hiliyonomolo baa: nahaheno Godotamo toetoe tabo ba:bo olamaginakui. ³⁸ Ba:bene Yausepeko Ma:liko iba:te Simiyonokoba: tabo ba ga:luta, ba:be atu tetenomolo A:nate pete gudu Ya:suku pumiti kalakala tabo Godotamo ba:bo padipatiya:. Ba:bema: ba:ba tetene tupuimiti, Yelusalemanapi ipuwalo puya:te ibino ka:ka:mula:le komoeno uluhuku tete da:latiminama:, iba:te Godokono Genamamo da:pelamenakui A:nate ibi hiliyonomatamo Ya:sukunu komoma: ba:bo olamaginakui.

Ma:liko Yausepeko Iba:te Nasaletē Habamo Gala Da:katuya:

³⁹ Ba:bene Ma:liko ba:gala Yausepeko iba:te Godokono hiliyonomo tutumuino komokomo hidamo ododiliti, iba:te Ga:lili hopoeno Nasaletē

habamo gala na:katuya: mabu ba:be ba: ibino habanomola. ✧ ⁴⁰ Ba:bolo gudu Ya:suti ba ape heloma: ba:bo ediya:, ba:gala ebete ukui muludawama: eda:lo Godote ebene malemale komamo ebe nowalubinami.

Ya:suti Ebene Kuhi Tetelo Godoko Adikumino Hiya: Genamamo Da:tuya:

⁴¹ Ya:sukunu menoko nabawi ibino komo ba:ma ka:nala, gogo hiliyonomolo iba:te komo tawakaluba:go Yelusalema ko habamo tolamenakuya: Yunapino Adaguila: Poko konododima:, ✧ ⁴² ba:bene Ya:suti 12 gogo tetema: ba eda: iba:te ebe lawete gala na:katolamiya: ba:be poko habamo.

⁴³ Ba:bene Pokoeno hegelate da:wibohuya: iba:te Nasalate habamo gala na:kapelamiya:, huiyatiya Ya:suti Yelusalemalo da:pekaguya: ebene menoko nabawi iba:te kiya:tawahuya:ha:

⁴⁴ Iba:te Ya:suku tawakaluba:go habamo na:tomo ga:late, ba:be hegela kapiyalo tonomo tote, ba:bene gapogapolo iba:te ebe ibino tawakaluba:godolo ba:gala mabuluba:godolo nohowadinate ⁴⁵ ebe kanuminiya:ha:. Ba:bema: eta hegelalo iba:te ebe ohowada:go Yelusalema ko habamo gala katote, ⁴⁶ ba:bene netewakapiya hegelalo iba:te ebe Godoko Adikumino Hiya: Genamalo iya:tulamepi dubago ba luta ba:bo numiya:, ebete ibino tabo ba uliho ibino iya:tulame komokomoma: ba:bo alateda:lenakui.

⁴⁷ Ba:ba tetelo Ya:suti iba:go tabo ba ga:la ibi tuputupu tabamo da:huiyalamenakui, ba:bema:

✧ **2:39:** Ma:t 2:23 ✧ **2:41:** Ikuli 12:24-27; 23:14-17; Tutumu 16:1-8

puya:te ebeno tabo dulihutiya: ibi hiliyonomate koamo hanohanohutiya:.⁴⁸ Ba:bema: Ma:liko Yausepeko ibi netewapa:te ebe da:numiya:, koamo nela:wa:hate menokote ebe na:goemiya:, “Gudu, ama: ba:moe komo atamo badama: kododiui? Amia:no nabiwi ba:gala na, ale ama: tepo temetema:go ohowadinata.”

⁴⁹ Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, “Mabu keka: la:le na ba:moe haboeno hiya:hiya: genamalo dohowadinitakama? Wadiyala la: niya:tawahala: na naeno Nabiwino Genamalo ba:lutamo, na eta genamalo luta a:kamodobamo!”⁵⁰ Iba:te huiyatiya ba:be taboeno ipuwa hidamo kalawiya:ha:

⁵¹ Ba:ba tetelo Ya:suti ebeno menoko nabiwi iba:go Nasalete habamo tote, ba:bolo ba nemedena ibino tabamo a:papamiwatanakui, ba:bene Ma:liti ba:moi komokomo ebeno tepo ipuwamo miya:tete hiliyonomo tetelo koamo nemalagidolenami. ☆ ⁵² Ba:bema: ba:moe komo ba: hibila, Ya:suti mulu emalagidolago ba ape, Godoko ba:gala tawakalubi ebetamo na:kalakalahanama: ☆

3

Yoneko Tawakalubi Beyamo Wadulateledawate Godokono Tabo Dolamagiya:

Ma:t 3:1-12; Mak 1:1-8; Yon 1:19-28

¹ Ba:ba tetelo Sisa Taibiliyasiti 15 gogolo hopo konomoeno Konomo Gawadalagima: ba eda:na,

☆ 2:51: Luk 2:19 ☆ 2:52: 1Sa:m 2:26; Mulu Tabo 3:4

komo dubate ebena hopopima: ba:ma ka:na
eda:hanama;

Poniyase Paeleteko Yudiya hopoeni Kapela
Gawadalagila,

Helodiko Ga:lili hopoeni Ko Gawadalagila,*
ebena ekawi Pilipiko Ituliya hopo ba:gala
Ta:konaitasi hopoeni Ko Gawadalagila,
ba:gala Laisaniyasiko A:bilini hopoeni Ko
Gawadalagila.

² Ba:be atu tetelo A:nasiko ba:gala Kayapasiko
ibi netewapa:te Godotamo hawa:goeno
ikamehopino Hununomo Watowatopima:
eda:nama; ba:bene Sekalayakono gudu Yoneko
ebete dito hopolo ba nemedena Godokono tabote
ebetamo ba:bo piya: ³ Iyo, ebete Yodane Tulino
hopo konomamo tote Godokono tabo ba:ma
ka:na nolamagiya; “La:eno kubane ohobila:te
beyamo aduti komo lawema: na:pelama:la;
ba:bene Godote la:eno kuba egebolelamete
kadodoholelamema:na:ta.” ✧

⁴ Ba: hibila, Godote dopamo ebena ukui
hawakalimidawa Aisayagodone Yonekono pe
komoma: ebena Bukamo tabo ba:ma ka:na
miya:tiya;

“Lumagiti dito hopolo tabo ba:ma ka:na ibulu
kopegoema:ne,
‘Kodawoeno gabo na:hiduima:la;
ebena gabo na:tuputupuima:la!’

* **3:1:** Buka ka:lamiholelawa, wadiyala ama: ba:moe komo
niya:tawa, Ya:suti da:hawakaluya: ba:ba tetelo Yudiya hopolo Ko
Gawadalagima: deda:nami, ba:be dopo Helodi ba: ba:moe eta
Helodikono nabiwila, iyo, nabiwiti gudutamo atu Helodi mahilo
bekaikamiya: ✧ **3:3:** Oel 13:24

5 Godote ba:moe hopoeni haka bola:la:ha hiliy-
 onomo ihilateholete,
 hunuhunu haka apotalamima: komidil-
 ima:ne,
 iyo, ebete keka:keka: gabo hibilo tuputupuil-
 amete,
 gaboeno haka gugu ihilateholete kodilidilil-
 amema:ne.

6 Ba: hibila, ebete tawakalubino ka:ka:
 da:mula:lendamene,
 ibi hiliyonomate ba:be komo ba:bo ku-
 mima:na:!” ✧

7 Ba:bene tawakalubi hiliyonomate Yonetamo
 na:pelamiya: ebete ibi beyamo kowadulatelema:,
 huiyatiya ebete iba:tamo na:goiya:, “La: bu
 kalulata! La: pote ka:goelamiti beyamo
 wadulatelema: da:pelamema, aba:, Godokono
 konomo mauba komote la:tamo a:kapa:mene?
 Ao, kopema:ne! ✧ 8 La:eno tepo ipuwa
 hiya:ma: da:midilima, wadiyala la: la:eno
 hibi komo hawakalimima: hidohido komo
 nododila:la:. La: ha:kiya la:tamo ba:mako
 tabo ga:la akatupuima:la:, ‘A modobola mabu
 A:ibalahamako ba: aeno iniwa nabiwila.’
 Ao, la: a:kamodobamata! Na la:tamo hibi
 tabo begoemo, Godogodolo helo bitana ebete
 ba:moi nakolamo A:ibalahamakono gugudi
 kododilimima:! ✧ 9 Ba:bema: ka:lo Godote ebene
 kabi adi, hiliyonomo nolohoha: gao keha ebete
 luhuti koa:mo kiya:hekema:ne.” ✧

10 Tawakaluba:te ba:be komo uliti Yoneko
 nalatediya:, “A Godokono mauba duhimima:

✧ 3:6: Ais 40:3-5 ✧ 3:7: Mat 12:34; 23:33 ✧ 3:8: Yon 8:33,39

✧ 3:9: Mat 7:19

bada komo na:kododima:?”

¹¹ Ebete ba huiya na:goiya;, “Wadiyala kaliko netewagodawate eta kalikoha:dawa kowalubima:ne, ba:gala baa:godawate baa:ha:dawa kowalubima:ne.”

¹² Ba:bene komo ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi dubu iba:te beyamo wadulatelema:da:pelamiya;, iba:te ebe na:palatediya;, “Iya:tulamedawa, a bada komo na:kododima:?” ✧

¹³ Ebete ibi na:goelamiya;, “La:le ta:kese mani uwate tetelo ha:da gabodo konomamo akuwatenakala: la: ha:kiya la: owalubilima:, huiyatiya gabomani dubate da:ga:lanaka ba:be modobolo nuwatenakuya:la:.”

¹⁴ Ba:bene komo alaholohopa:te Yoneko nalatediya;, “A keba ka:nala:ka? A bada komo na:kododima:?”

Ba:bene ebete iba:tamo na:goiya;, “La:le komo tawakalubino mani heloamo o ha:da gabodo akuwata:la:, ba:gala la:eno tabo ga:la ipuwalo komo tawakalubi akakubahilama:la:, ba:gala la:eno oko huiya da:lawenakoma ubiha: tabo ga:laheno kalakalago nuwatenakuya:la:.”

¹⁵ Tawakaluba:te Yonekono komo ba emalagidolo, iba:te kalakalahalo nemalagidoluya: Yoneko da: Godokono Oemedawa Kelisotela: ¹⁶ Ba:bene Yonete iba:tamo na:goiya;, “Nale la: beyamo wadulatelemata, huiyatiya eta lumagiti naeno gala hapuni ba:pena. Ebeno helo konomote naeno helo na:gogolona, ba:bema: na:hidoenoha:nale ebeno nato ukulalemema:. Hibila, ebete la: Godokono Gobogobamo ba:gala ebeno koa:mo

✧ 3:12: Luk 7:29

kopewadulatelema:na:ta, ☆ 17 iyo, ebete witi-laisoeno nonoka tama:mo miya:teno ilina a:lawi, ba:bene ebete witi-laisa nahoeno ebena genama guamo ba miya:te nonoka koa:mo ba:bo kiya:hekema:ne, ba:be koete itana tetelo na:woena, a:kaha:gale.”

18 Ba: hibila, Yonete Godokono Hido Tabo dolamaginakui, ebete hiliyonomo hiya:hiya: komokomo biya:tulamenakui tawakaluba:te ibino ukui hiya:ma: komidilima: 19 Ba:bene eta hegelalo Yonete Ko Gawadalagi Helodiko konomamo kiyahamiya:, mabu ebete ebena ekawino kamena Helodiyasiko pilolo lawiya: ba:gala ebete komo hiliyonomo kubakuba komo bododilinakui. ☆ 20 Ba:ba tetelo Heloditi eta konomo kuba komo ba:ma ka:na kododiya:, ebete Yoneko du genamamo dito ihatiya:.

*Yonete Ya:suku Beyamo Dadutiya:
Ma:t 3:13-17; Mak 1:9-11*

21 Heloditi ebe du genamamo ihateheno, dopamo Yonete tawakalubi hiliyonomo beyamo a:wadulateliya:, Ya:suku baleta. Ba:bema: Ya:suti beyamo aduti komo lawete, Godotamo kalakala tabo ba olamagita Godote ebena Hunu Haba ba:bo a:hiya:miduya: 22 Ba:bene Godokono Gobogobote gimai holamo ebe hunamo ba pihitiga, tabote Hunu Habane ba:ma ka:na pihitiguya:, “Ama: naeno kapiya Gudunomolata. Na ama:tamo na:kalakalutamo.” ☆

☆ 3:16: Oel 13:25 ☆ 3:19: Ma:t 14:3-4; Mak 6:17-18 ☆ 3:22: Yon 1:32

Ya:sukunu Mabu Tawakalubino Mahiloeno Komo

Ma:t 1:1-17

²³ Ya:suti 30 gogoma: ba eda: ebete ebenu ko oko ba:bo tupuimiya:, ba:bene ebenu mabu tawakalubino mahiloeno komo ba: ba:ma ka:nala.

Tawakaluba:te ibino ukuilo ebe Yausepekono guduma: ga:lanama:, ba:moe Yausepeko ba: Hilaikono gudula. ☆

²⁴ Hilaiko Mata:takono gudula.

Mata:tako Libaikono gudula.

Libaiko Melekaikono gudula.

Melekaiko Yanaikono gudula.

Yanaiko Yausepekono gudula.

²⁵ Yausepeko Mata:tayasikono gudula.

Mata:tayasiko A:imosokono gudula.

A:imosoko Na:ihumakono gudula.

Na:ihumako Esalaikono gudula.

Esalaiko Nagaikono gudula.

²⁶ Nagaiko Maa:takono gudula.

Maa:tako Mata:tayasikono gudula.

Mata:tayasiko Sema:inikono gudula.

Sema:iniko Yausekekono gudula.

Yausekeko Yaudakono gudula.

²⁷ Yaudako Yowanankono gudula.

Yowanako Lisakono gudula.

Lisako Selababelakono gudula.

Selababelako Siyatiyelakono gudula.

Siyatiyelako Nelaikono gudula.

²⁸ Nelaiko Melekikono gudula.

Melekiko Adaikono gudula.

Adaiko Kosamakono gudula.

☆ **3:23:** Luk 4:22; Yon 6:42

Kosamako Elamadamakono gudula.
 Elamadamako Eyakono gudula.
 29 Eyako Yosuwakono gudula.
 Yosuwako Eliyesakono gudula.
 Eliyesako Yolimikono gudula.
 Yolimiko Mata:takono gudula.
 Mata:tako Libaikono gudula.
 30 Libaiko Simiyonokono gudula.
 Simiyonoko Yudakono gudula.
 Yudako Yausepekono gudula.
 Yausepeko Yaonamakono gudula.
 Yaonamako Elayakimikono gudula.
 31 Elayakimiko Meleyakono gudula.
 Meleyako Menakono gudula.
 Menako Mata:taikono gudula.
 Mata:taiko Na:itanakono gudula.
 Na:itanako Da:ibidikono gudula.
 32 Da:ibidiko Yesikono gudula.
 Yesiko Obedakono gudula.
 Obedako Bowasekono gudula.
 Bowaseko Samonokono gudula.
 Samonoko Nasonakono gudula. ☆
 33 Nasonako Aminadabakono gudula.
 Aminadabako Adaminakono gudula.
 Adaminako Anikono gudula.
 Aniko Hesalonakono gudula.
 Hesalonako Pelesekono gudula.
 Peleseko Yudakono gudula.
 34 Yudako Ya:ikobokono gudula.
 Ya:ikoboko Aisa:kekono gudula.
 Aisa:keko A:ibalahamakono gudula.

☆ 3:32: Lut 4:17-22

A:ibalahamako Telakono gudula.

Telako Nehokono gudula.

³⁵ Nehoko Selugukunu gudula.

Seluguku Liyukunu gudula.

Liyuku Pelegekono gudula.

Pelegeko Ibakono gudula.

Ibako Silakono gudula.

³⁶ Silako Ka:inane-kono gudula.

Ka:inane-ko Apasa:dakono gudula.

Apasa:dako Semakono gudula.

Semako Nowakono gudula.

Nowako La:imekakono gudula. ✧

³⁷ La:imekako Metusalakono gudula.

Metusalako Inokokono gudula.

Inokoko Yeledikono gudula.

Yelediko Mahalalelakono gudula.

Mahalalelako Ka:inane-kono gudula.

³⁸ Ka:inane-ko Inosokono gudula.

Inosoko Setakono gudula.

Setako A:da:mekono gudula.

A:da:meko Godokono gudula.

Ba:bema: ba:moe ba: Ya:sukunu mabu tawakalubino komoeno kuititila. ✧

4

Saitanate Ya:suku Kuba Gabamo Kemogabuim-ima: Ebetamo Duluhukuya:

Ma:t 4:1-11; Mak 1:12-13

¹ Ba:bene Godokono Gobogobote Ya:sukunu tepo ipuwa tabuimiti, Yodane Tulini ba magata ebete dito hopamo ba: dito tuya. ² Ba:bene Ya:suti

✧ **3:36:** Tup Mabu 11:10-26 ✧ **3:38:** Tup Mabu 4:25-26

dito hopolo 40 hegela ba nemedede Saitanate ebe kuba gabamo kemogabuimima: ebetamo ba:bo uluhukuya: Ba:be tete ga:ga:nomolo Ya:suti baa: kananakuiha:, ba:bema: ba:be tete da:wibuya: ebete baa:ma: kape komo ba:bo iya:tawuya:.

³ Ba:bene Saitanate ebe na:goemiya:, “Ama: Godokono hibi Guduma: deda:na, ba:moe nakola baa:ma: na:mida:.”

⁴ Ya:suti ebeno tabo ba huiya na:goiya:, “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ‘Lumagiti ba:moe hopoeni baa: kapiyalo a:kaka:ka:namene.’” ✧

⁵ Ba:bene Saitanate Ya:suku hunamo magatate ba:moe hopo konomoeno hiya:hiya: koko hopo ba niya:tumiho, iba:te ba:ba tetenomolo ba:bi hiliyonomo ilina bulameholiya:. ⁶ Saitanate ebetamo na:goiya:, “Ba:moi hiliyonomo ilina ba:gala helo konomo nale ama:tamo kikamehoma:nemata. Ba: hibila, hopo haboeno ilina hiliyonomo Godote natamo ikanamehoniya:, ba:be mabuma: nale kebe lumagitamo ikamema: ubi dihatemo nagodolo helo bitana ebetamo kikamehoma:.” ⁷ Iyo, ama:le na nadikunama:, ba:bene ba:moi ilina hiliyonomo ama:le kuwatema:na:ta.”

⁸ Huiyatiya Ya:suti ebeno tabo ba huiya na:goiya:, “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ‘Ama: amia:no Kodawa Godoko adikumilo ebe kapiyatamo na:papamiwatanakuya:.’” ✧

⁹ Ba:bene Saitanate ebe Yeluselema ko habamo magatate Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno uba hunamo nadipiti ebe ba:bo

negoemiya;, “Ama: Godokono hibi Guduma:
deda:na, ba:moene hakamo na:nepatega, ¹⁰ mabu
Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana,
‘Godote ebene nopopi kopoelamema:ne
iba:te ama: hidamo kopowalubima:; ☆

11 iyo, iba:te ibino kokotamo ama:
kopelawema:na:ta,
ba:bema: ama:le nakolalo nato
a:kanukamidamena:ta.’ ”*

12 Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:huiyuya;
“Ao, nale ba:be kuba komo a:kododa:mo,
mabu Godokono Bukalo eta tabo ba:ma ka:na
itana, ‘Hopo lumagiti Kodawa Godoko pawima:
akewagela:la.’ Iyo, ba:be mabuma: hopo haba
lumagiti ebene daedae ukuia:mo eta komo
dododimini, ebete akemalagidolala: Godote
ebene ka:ka: dito kopemula:mema:.” ☆

13 Ba:bene Saitanakono kuba gabamo
emogabuimiho komokomo hiliyonomo
da:wibohuya:, ebete Ya:suku tete nanekela:mo
ba:bo miya:puya:. ☆

*Ya:suti Ebene Oko Da:tupuimiya:
Ma:t 4:12-17; Mak 1:14-15*

☆ **4:10:** Ohale 91:11-12 * **4:11:** Saitanate da:goiya: ba:be
tabo Godokono Bukalo hibernomolo bitana, iyo, wadiyala ama:
Sam Ohale Buka 91:11-12 numiya:. Saitanako ba: konomo ha:da
amihodawala, ba:bema: komo tetelo ebete Godokono hiya:hiya:
tabo tawakalubino ukui mabamo wadahrenako, huiyatiya ba:bi
taboeno hibi ipuwa ebete kahawakalilamenaha:, iyo, ba:moe
ba:be gabodo ebete ibi kuba gabamo emogabuilamenako, ebete
Ya:sutamododima: dewageliya: ba:ba ka:na. ☆ **4:12:** Tutumu
6:16; 1Kol 10:9 ☆ **4:13:** Yun 2:18; 4:15

14 Ba:ba tetelo Ya:suti Godokono Gobogob-oeno heloago Ga:lili hopamo gala na:katuya:, ba:bene ba:be hopo konomolo demedehonama: ba:bi tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu komoma: tabo ba:bo nikiyahuya:. 15 Ebete ba:bi Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamalo ibi diya:tulamenakui, ba:be mabuma: ibi hiliyonomate ebe konomamo milimihonakuya:.

Nasalete Habaluba:te Ya:suku Ubiha:ma: Deda:huya:

Ma:t 13:53-58; Mak 6:1-6

16 Eta hegelalo Ya:suti ebeno emede haba Nasaleta:mo na:tuya:, ba:bene ebete Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo dopamo keba ka:na kododinakui, ebete ba:be hegelalo atu komo bekanododiya:, iyo, ebete tawakalubino baidi ibubulamehole genamamo nodolote Godokono Bukoeno tabo ka:lamiholema: ba:bo mahiguya:.

17 Ba:bene iba:te Aisaya buka mokopi ebetamo ikamete, ebete pahaa:midate buka ka:lamihole ba:ma ka:na ba:bo tupuimiya:, ✧

18 “Godokono Gobogobote na hunulu emedena, mabu ebete na a:laweniya:, nale awaelo demedehona ba:bi tawakaluba:tamo Godokono Hido Tabo katama:.

Ebete na a:poenamiya: du genamalo demedehona ba:bi tawakaluba:tamo, ba:bema: nale ibi kokiyalamema:nemo, tete ba: na:pe ibi du genamane kuluhukulatelema:,

✧ 4:17: Ais 61:1-2

ba:gala na baidi tamiholame tawakalubi
 kokiyalamema:nemo,
 ibino baiditi ka:la:minahalelamema:.

Iyo, nale menemena:go da:wapata:lamena

ba:bi tawakalubi tutunomoma: komidil-
 ima:nemo,

19 ba:gala Kodawa Godote ibino ka:ka:
 da:mula:lalamemene,
 nale ibi ba:moe tabo kokiyalamema:nemo,
 ba:be komote ba: na:pe.”

20 Ba:bene buka ka:lamihole da:wibuya: Ya:suti
 buka gala kamokopiti okodawatamo ikamete
 tawakalubi iya:tulamema: ibino holoholo hapulu
 dito emediya:. Ba:ba tetelo baidi ibubulamehole
 genama gulu da:pola:nuya: ba:bi tawakaluba:te
 Ya:suku hidonomamo umihutiya:, 21 ba:bema:
 ebete iba:tamo na:goiya:, “Ka:lo nale ba:moe buka
 tabo da:ka:lamiholemo, ba:ba tetenomolo ebene
 hibi komote la:tamo ba: a:puluhuku.”

22 Ba:bene ebete Godokono tabo iba:tamo ba
 olamagita ibi hiliyonomate nemalagidolutiya:,
 “Ya:suku ba: hidonomo lumagila,” ba:gala iba:te
 ebene tabone kebe tabo kulihuya: ba:bi hido-
 hido taboma: hanohanoholo na:ga:lutiya:, “Moe
 ba: Yausepekono gudula, ebene mulu keba
 ka:nala:ka:?” ✧

23 Ba:bene ebete iba:tamo na:goiya:, “Na
 la:tamo hibi tabo begoemo. Tawakaluba:te
 muluma: da:ga:lanaka, galane la:le ba:bako
 tabo natamo ba:ma ka:na koga:lama:nemata,
 ‘Ama: hibi dogetama: deda:na, wadiyala ama:
 ha:kiya ama: na:hiduima:.’ Ba:gala la:le na

✧ 4:22: Luk 3:23; Yon 6:42

kokiyanamema:nemata, ‘Ama:le Kapeniyama habalo da:nododili ale ba:bi hanohano komo ulihuima:, ba:bema: ka:lo huiyatiya amia:no habanomolo ba:bako komokomo na:kododila.’”

²⁴ Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godokono ukui hawakalimidawa ebena habaluba:te ebe ubiha:ma: eda:hate a:kalawa:mena. ✧

²⁵ Ba:bema: la: naeno hibi tabo nuliala:. Elayate demedenami ba:ba tetelo gogo netewakapiyalo wegolate konakuiha:, hopo konomolo naha ilinate ba:bema: wibohuya:. Ba:ba tetelo hamolehamole hiliyonomate Isalaela hopolo awaelo emedehonama:, ✧ ²⁶ huiyatiya Godote Elayako ba:bi Yu tawakalubino hamolehamola:tamo kanoemiya:ha:. Ao, ebete ebe Saidono hopoeni Sa:lepata habamo noemiya:, ba:bolo demedenami ba:be hamole kapiyanomo konowalubima:. Ba:be kamena Yu lumagiha:! ✧ ²⁷ Ba:gala ba:moe ba: eta komola. Eta Godokono ukui hawakalimidawa Elaisakono tetelo Isalaela hopolo hiliyonomo kuitikuita:gopi dubate nemedehonama:, huiyatiya ibi ipuwalo Godote eta dubu kahiduimiya:ha:, eta Siliya hoponapi Na:imanako kapiya bihiduimiya:. Ba:be dubu Yu lumagiha:!” ✧

²⁸ Ba:bene Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamalo da:pola:nuya:, ibi hiliyonomate ba:be tabo duliya: konomamo maubahaliya:. ²⁹ Ba:bema: iba:te mahila:ha:lete Ya:suku lawete haba ipuwane heloamo ba:bo uluhukutiya:, mabu ibi ubila ebe eta haka

✧ **4:24:** Yon 4:44 ✧ **4:25:** 1Gaw 17:1,7 ✧ **4:26:** 1Gaw 17:8-16

✧ **4:27:** 2Gaw 5:1-14

hunamo magatate iya:ha:midale hakane kopenemokamidama:, iyo, ba:mako haka Nasalete haba tamelo itanami. ³⁰ Ba:ba tetelo Ya:suti huiyatiya ba:bi hiliyonomo tawakalubi tetedo tote ebene to gabodo ba: dito tuya:.

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Mak 1:21-28

³¹ Ba:bene Ya:suti Ga:lili hopeno Kapeniyama habamo tote, Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo tawakalubi da:niya:tulamitiya:, ³² iba:te ebene tabamo na:hanohanohutiya: mabu ebete tabo Godokono heloamo olamagitiya:. ✧

³³ Ba:ba tetelo ibino baidi ibubulamehole genama gulu kuba gobogobagoeno dubuti ba:bolo na:lutiya:, ba:bene ebete gaa:tepahalo ibulunomamo na:goiya:, ³⁴ “Iya! Ya:su Nasaletenapi, ama: atamo bada komo na:kododiomena? Ama: a kubahia:mema: ka:pa:wa? A:iye, na iya:tawala amia:no komo, ama: Godokono Hido-talona Dawalata!”

³⁵ Ya:suti huiyatiya ebe na:kiyahamiya:, “Ama: kodakodate, ebegodone nuluhuka!” Ba:bene kuba gobogobote tawakalubino holoholo hapulu ba:be dubu hopamo a:da:nate ebegodone ba:bo uluhukuya:, huiyatiya ebetamo eta kuba komo kododiya:ha:.

³⁶ Ba:bema: ba:bi tawakalubi hiliyonomate hanohanoholo etate etatamo goenakui, etate etatamo goenakui, ba:ma ka:na ewagelitiya:, “Ba:moe taboeno helo keba ka:nala:ka:? Ba:moe dubuino helo ba:gala ha:hi konomola! Numa:la:,

✧ **4:32:** Ma:t 7:28-29

kuba gobogobate ebene tabo ulihote gobogob-amo ba: alahutiha!” ³⁷ Ba:bene Ya:sukunu oko owati tabote ba:be hopo konomamo ba: dito tuya:, iyo, puya:te ba:bolo demedehonama: ibi hiliyonomate ebene komoma: tabo ba:bo nikiyahuya:.

Ya:suti Saimonokono Moto Kakidubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:14-15; Mak 1:29-31

³⁸ Ba:bene Ya:suti Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamane puluhukuti Saimonokono genamamo dito tuya:. Ba:bolo Saimonokono moto kakidubu ape koenomo tawetawete umitiya:, ba:bene ebene komoma: tawakaluba:te Ya:suku ba:bo ga:lamiya:. ³⁹ Ba:bema: Ya:suti tote ebene wata baha:mo nutiti ba:be tawetawete ebe komiya:pama: da:kiyamiya:, ba:ba tetenomolo tawetawete ebegodone ba uluhuku ebete mahigate ibi mabuma: baa: okalimi oko ba:bo tupuimiya:.

Ya:suti Hiliyonomo Temetema:gopi Da:hiduilameniya:

Ma:t 8:16-17; Mak 1:32-34

⁴⁰ Ba:ba tetelo hegelate da:nihila:minaniya:, puya:te ba:be habalo hiya:hiya: temetema:go da:pola:nuya: ibino mabuluba:te ibi hiliyonomo Ya:sutamo ba:bo magaheleniya:, ba:bene ebete ebene kokoto iba:tamo emowatilamelo ibi hiliyonomo ba:bo hiduilameniya:. ⁴¹ Ba:gala ebete kuba gobogobo da:kiyahalameniya:, iba:te komo tawakalubi hiliyonomagodone ba ikulina ga:ga:go tabo ba:ma ka:na ga:laniya:, “Ya:su, ama: ba: Godokono Gudulata!” Ba:hibila, ba:bi kuba gobogobo iya:tawahala

Ya:suku ba: Godokono Oemedawa Kelisotela, huiyatiya ebete ibi ba kiyahalamena tabo ga:la talona ba:bo ihatelameniya: iba:te ebena komo hawakalimima: ✧

Ya:suti Komo Hiya:hiya: Habahabalo Godokono Tabo Da:nolamaginakui

Mak 1:35-39

⁴² Ba:bene hegelate ba owalohuta Ya:suti ba:be habane uluhukuti tataba hopamo na:tuya:, ba:bema: tawakaluba:te ebe ohowada:go tolamete ba:bo numiya:, mabu iba:te ubihinola Ya:suti ibi miya:pale.

⁴³ Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Wadiyala na komo habahabamo tote, Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komoeno Hido Tabo konolamagima:nemo, mabu Godote na ba:bema: poenamiya:.”

⁴⁴ Ba:bene Ya:suti ba:be hopoeno hiliyonomo habahabamo tonakui Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama gulu Godokono tabo ba:bo nolamaginakui. ✧

5

Ya:suti Ebena Dupo Ta:matapi Duwatiya:

Ma:t 4:18-22; Mak 1:16-20

¹ Eta tetelo Ya:suti Genasalete Bobo dodolo ba la:na tawakalubi hiliyonomate ebetamo emokatihuia:go tolamitiya: Godokono tabo ulihoma:. ✧ ² Ba:bene ebete boge netewa bobo dodolo pola:nalo ulamiya:, daha uwateholepi dubate ba:bi boge ya:lo miya:palete iba:te ibino

✧ **4:41:** Ma:t 8:29; Mak 3:11-12 ✧ **4:44:** Ma:t 4:23 ✧ **5:1:** Ma:t 13:1-2; Mak 3:9-10

kamahu bukulalitiya:.³ Ba:bema: ibi ipuwalo Ya:suti eta dubuino boga:mo ololuya:, ba:be dubuino mahilo ba: Saimonotela. Ba:bene Ya:suti ebe da:goemiya: ebete ebene boge dodone nanekela:mo kalima:tepama:, ebete ba:be komo ododiti Ya:suti boga:mo emedete Godokono tabo tawakalubi ba:bo iya:tulamiya:.

⁴ Ba:bene ebete Godokono tabo olamagi da:wibuya: Saimonoko ba:bo goemiya:, “Boge nanekela:mo kulukulu teta:mo gala kalima:tepate, ama: ba:gala amia:no mabulubi la:eno kamahu beyamo na:wahuba:la: daha kuwateholema:.”

⁵ Huiyatiya Saimonote ebetamo ba huiya na:goiya:, “Ko Iya:tulamedawa, a du ga:ga:nomolo nipo wahubihonakama:, eta daha kalawenakaha:. Huiyatiya kubaha:, mabu ama:le na da:kiyanama:, ba:bema: nale amia:no tabamo papamiwatalo na kamahu beyamo kowahubitotema:nemo.” ✧ ⁶ Ba:bema: ebete komo okopa:go ba:be komo dododiya:, dahadaha hiliyonomate tahate kamahu tatalila ta:taho,⁷ ba:bene iba:te ibino komo mabulubi eta bogelo da:pola:nuya: kokotamo na:midahalamiya: iba:te ibi kopowalubilima:. Ba:bema: iba:te pelamete ba:bi boge netewa dahamo da:petabuilamiya:, bogete tatalila beyamo ululu. ⁸ Ba:bene Saimonote ba:be komo umiti koamo da:hanohanuya:, ebete Ya:sukunu nato mabamo pete pupamo pemedete ba:bo pegoiya:, “Kodawa, ama: na miya:panete na:toa, mabu na kuba lumagila!”

✧ 5:5: Yon 21:3-8

9-10 Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Akatoletola:la:, ama: dopamo daha uwateholedawama: eda:nama:ta, huiyatiya ba:ma tetene tupuimiti ama: tawakalubi uwatedawalata.”

Ba:ba tetelo Saimonokoba: daha uwatehole mani oko dowatinama:, ba:bi dubu Ya:imesiko ba:gala Yoneko, ibi netewapi ba: Sebedikono gugudila. Ba:bene ibi ba:gala komo okopi ba:bolo da:pola:nuya:, iba:te ba:bi daha hiliyonomo ulamete atumu na:kahanohanohutiya:.
 11 Ba:be mabuma: Saimonoko ba:gala ba:moi komo dubu netewapi iba:te ibino boge netewa putiholete ibino oko ilina hiliyonomo miya:palette Ya:suku ba:bo ta:matuya:.

*Ya:suti Kuitikuita:goeno Dubu Da:hiduimiya:
 Ma:t 8:1-4; Mak 1:40-45*

12 Eta tetelo Ya:suti eta habalo lutiya:, ba:be habalo kubanomo kuitikuita:goeno dubuti nemedenami. Ba:bene ebete Ya:suku umiti ebetamo pete ebene holoholo hakamo pihatete toetoe tabo na:pegoiya:, “Kodawa, amia:no ubi ditama:na, ama:le na kohiduinamema:na:ta.”

13 Ya:suti ebene kokoto hogaminate ebe ba ologi ebetamo na:goiya:, “Na ubila, ama: na:hida!” ba:bema: ba:ba tetenomolo kuitikuiti temetemetete ebegodone na:wibuya:.
 14 Ba:bene Ya:suti ebe ba kiyahame na:goemiya:, “Ama: naeno komoma: tawakalubi akakiyalama:la:. Wadiyala ama: huiyatiya ba:moe tetenomolo tote amia:no ape Godotamo hawa:goeno ikamehodawatamo na:nemutuimiya:, ba:bene hawa:goeno malemale

☆ 5:11: Ma:t 19:27

ilina Godotamo akona:nikamiya:, Mosesete dola-magiya: ba:ba ka:na. Ba:be komote tawakalubi kiya:tulamema:ne amia:no temetemete a:wibui.”

✧

¹⁵ Huiyatiya Ya:suti kebe hido komokomo kododilina:ba:ba tabote ba:be hopo kono-mamo tuya:, ba:bema: tawakalubi hiliyonomate ebetamo na:pekapiyuimiya: ebena: tabo kuli-homa: ba:gala ebete ibino temetema:gopi kohiduila:mema:. ¹⁶ Ebete huiyatiya ibi miya:paleta dito hopamo ha:kiya ba:bo tuya:, ba:be tataba hopolo Godokoba: tabo konega:lama:.

Ya:suti Ape Kodakoda Temetema:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 9:1-8; Mak 2:1-12

¹⁷ Eta hegelalo Ya:suti tawakalubi ba iya:tulamita, komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi iba:te Ga:lili hopono hiya:hiya: habane pelameholiya:, ba:bene komopa:te atumu Yudiya hopone ba:gala Yelusalema ko habane pelameholete ba:bo pepola:nuya:. Ba:ba tetelo Kodawa Godokono helote Ya:sugodolo nitanuya: ebete temetema:gopi kohiduila:mema:, ¹⁸ ba:bene komo dubate ape kodakoda temetema:goeno dubu talatalago agahiya:. Iba:te genama guamo a:pa:la:ha gabo bohowaditiya: ibino hopodalagi Ya:sukunu nato mabamo konadila:tema:, ¹⁹ huiyatiya tawakalubi hiliyonomola ba:bema: iba:te eta gabo kumiya:ha:. Ba:be mabuma: iba:te genama hunamo nalehawaminante, Ya:suti

✧ **5:14:** Hawi 14:1-32

kebo ka:la:nuya: iba:te ba:be genamoeno hunu a:himiti ba:be dubu talatalago ba:bana nadutiya: Ya:sutamo. ²⁰ Ya:suti ibino hibima: midi komo umilamete dubutamo na:goiya:, “Hopodalagi, Godote amia:no kuba egebolema:ta.” ☆

²¹ Huiyatiya Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi dubu iba:te ibino tepo ipuwalo ba:ma ka:na emalagidolutiya:, “Moe dubu awaga konomola, Godokono holoholo hapulu kuba tabo badama: ka:goe? Kuba egeboledawa potela:ka:? Ba: Godoko kapiyala!”

²² Iba:te ibino tepo ipuwalo da:ga:luya: Ya:suti iya:tawate iba:tamo na:goiya:, “Mabu keka: la:eno tepo ipuwalo ba:moi komo demalagidolitama?

²³ Ba:moe tabo kodakodala:ka: nale goema:, ‘Godote amia:no kuba egebolemete adodolema:ta?’ O ba:moe eta tabo goema: kodakodala:ka:, ‘Ama: mahigate, na:toa?’

²⁴ Ba:bema: nale la: kiya:tulamema:nemata, na Tawakalubino Naniwigodo* helo bitana ba:moe hopo konomolo tawakalubino kuba egebolelamete kadodoholelamema:.” Ba:bene ebete temetema:goeno dubutamo na:goiya:, “Nale ama: begoememata, ama: mahigate, amia:no tilo mokopa:midate genamamo na:toa!”

☆

²⁵ Ba:ba tetenomolo ba:be dubuti ibino holoholo hapulu mahigate ebeno tilo lawete Godokono mahilo hunamo ba adipate ebeno genamamo dito tuya:, ²⁶ ba:bema:

☆ **5:20:** Luk 7:48; Ais 43:25 * **5:24:** Tawakalubino Naniwi ba: Ya:sukunu mahilo etala. Ebe ba: tawakalubi hiliyonomoeno Naniwila, atumu Godoko ba: aeno Nabiwila. ☆ **5:24:** Yon 5:8

ba:bi tawakalubi hiliyonomate konomamo hanohanohutiya:. Iba:te Godokono mahilo hunamo ba adipate toletolehago na:ga:luya;, “A ka:lo hegelalo hanohano komo hibinomolo ulamema:!”

Ya:suti Libaiko† Da:ka:miya:

Ma:t 9:9-13; Mak 2:13-17

²⁷ Ba:moe komo da:wibuya: Ya:suti genama guni nuluhukuti eta dubu Libaiko ba:bo numiya:, ebe ba: ta:kese uwatedawala, ebete ebenu oko habalo lutiya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebetamo na:goiya;, “Ama: na na:ta:mahena;,” ²⁸ ba:bene ebete mahigate ebenu oko ilina hiliyonomo miya:palete Ya:suku ba:bo ta:matuya:.

²⁹ Ba:bene tete nanেকেle da:petuya: Libaiti ebenu genamalo Ya:suku mabuma: konomo poko bododiya:. Ba:ba tetelo komo ta:kese uwatepi dubu ba:gala komo hiliyonomo tawakalubi iba:te Ya:sukuba: poko baa: benahutiya:. ³⁰ Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipi‡ ba:gala ibino tutumu iya:tulamepi iba:te Ya:suku ta:matapi na:kiyahalamiya;, “Mabu keka: la:le ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala Godokono

† **5:26:** Buka ka:lamiholewada, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Libaikono eta mahilo ba: Ma:tiyutila. ‡ **5:30:**

Ya:suku tetelo Pa:lisi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala. Godote ibino iniwala:tamo Moseseko ipuwado dikalamiya: ba:bi Tutumu Tabo, ba:gala ibino iniwala:te ha:kiya kebe komokomo koko kukalama: da:ga:lanama:, Pa:lisi tawakaluba:te ba:bi hiliyonomo komamo hidonomamo papamila:hanakuya;, ba:bene iba:te tawakalubi ba:ma ka:na ba iya:tulamena, puya:te ibino tabamo papamila:hahenu iba:te ibi kubapima: ga:late iba:go kakapiyuiminakuiha:.

Tutumu Tabo uwateha:pi tawakaluba:go gao beya nihote iba:go baa: da:nahanakoma?” ✧

³¹ Huiyatiya Ya:suti ba:be tabo uliti iba:tamo na:goiya:, “Hidohido tawakaluba:te dogetatamo a:katolama:mena:, tawetawa:gopa:te kotolamema:na:.” ³² Iyo, puya:te ha:kiya da:ga:lana, ‘A hidohido tawakalubila,’ na ba:bakobako tawakalubi uwatema: kapiya:ha:. Na huiyatiya kubakuba tawakalubi kapiya uwatema: piya:mo, iba:te ibino kuba ododili komokomone kohobila:ma:.”

Godokono Oko Owatima: Baa: Nahaheno Pola:na Komo

Ma:t 9:14-15; Mak 2:18-20

³³ Ba:bene komo tawakaluba:te Ya:sutamo na:ga:luya:, “Yoneko ta:matapi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipino ta:matalepi iba:te hiya:hiya: tetelo baa: nahaheno Godotamo toetoe tabo ba:bo ga:lanaka, huiyatiya ama: ta:matapa:te ba:ma ka:na a:kapola:nala:. Iba:te hiliyonomo tetelo helo gao beya nihote baa: ba:bo nahanaka.”

³⁴ Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Dubuti kamena da:lawemene, ba:ba tetelo ebena mabuluba:te poko habalo baa:heno dito ba:ka:pola:namena:?” Ao, wadiyahaha:! Iba:te eba:go poko baa: kapimilo konahama:na:. ✧ ³⁵ Huiyatiya kamena uli lawe dubuti ebena kamena eta habamo magata tete ba: na:pe, hibila, ba:be hegelalo ebena mabuluba:te ibino tepo temeteme komoma: baa: nahaheno kopola:nama:na:. Ba:bema: numa:la:, ka:lo ba: la:eno kalakalago baa: naha tetela mabu nale la:go bemedenamoma:.”

✧ 5:30: Luk 15:1-2 ✧ 5:34: Yon 3:29

*Pakala Emede Komo Ba:gala Uli Emede Komo
Ma:t 9:16-17; Mak 2:21-22*

³⁶ Ba:bene Ya:suti iba:tamo ba:moe iya:tulame uwi bikiyauya, “Lumagiti uli kaliko itamidate pakala kalikoeno bolagala:mo a:kakohomehamene. Ebete ba:ma ka:na dododimini uli kalikote pakala kalikago a:kamodobamene, gala kakabolagalema:ne.

³⁷ Atu gabodo lumagiti pakala gautu-goe tama kalila:mo uli gao beya a:kahaminamene, mabu uli gao beyate pakala gautu-goe tama kalili ka:na:ta:pumima:ne, ba:bene gao beyate hakamo ka:ka:la:te gao beya ba:gala kalili ibi netewate kapiya tetelo kokubakubahama:na:.

³⁸ Ba:moe mabuma: wadiyala iya:tawadawate uli gao beya uliuli tama kalili kapiyamo na:haminahanakamene. ³⁹ Ba:gala ba:moe ba:eta komola. Lumagiti pakala gao beya da:ninako ebete galane tetelo uli gao beya nima: ubiha:ma:keda:ma:ne mabu ebete ba:goenakomene, ‘Pakala gao beya golanomola,’ huiyatiya ba:bako lumagi iya:tawaha: uli gao beyoeno hido gola.”

6

*Okoha: Talona Hegloeno Komo
Ma:t 12:1-8; Mak 2:23-28*

¹ Yu tawakalubino eta okoha: talona hegelalo Ya:suti ebe ta:matapa:go kona pali ipuwado ba petolamenato, ebe ta:matapa:te kona kapiyakapiya kubakubadopo newakalamiti iba:te konahama: tama ba:bo wehohuya. ☆

² Ba:bema: komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:sutamo

☆ 6:1: Tutumu 23:25

na:ga:luya:, “Numa:, ama: ta:matapa:te aeno tutumu tabamo kapapamila:haha. Iba:te okoha: talona hegela badama: kadikanalita?” ☆

³ Ba:bene Ya:suti iba:tamo ba huiya na:goiya:, “Wadiyala Godote ebeno Bukamo da:miya:tiya:, la: ba:be komo nemalagidolala. Da:ibiditamo kuba tete da:piya:, ebete ebeno wapata:lamepa:go baa:ma: da:kapemitiya:, ba:bene ebete bada komo kododiya:?” ☆ ⁴ Ebete Godokono Genamamo nodolote, ba:be Genamoeno okopa:te Godotamo da:miya:tenakui ba:be talona baa: ebete a:nenahuya:. Numa:la:, aeno tutumu tabote a biya:tua:mena Godotamo hawa:goeno ikamehopa:te ba:be baa: ha:kiya nahanaka, komo tawakaluba:te naha talonala. Huiyatiya Da:ibiditi ba:be baa: nahate eba:go wapata:lamepa:tamo dikalameholiya:, Godote ba:be komo kubama: kagoiya:ha:.” ☆

⁵ Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Ba: hi-bila, na Tawakalubino Naniwiti okoha: talona hegela namutudawama: eda:namo.”

Ya:suti Kokoto Hapu Hoeme Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶ Eta okoha: talona hegelalo Ya:suti Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama guamo nodolote tawakalubi ba niya:tulamita, kokoto tu hapu hoeme dubuti ba:bolo na:lutiya:.

⁷ Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi iba:te Ya:suku baidi kodakodalo umitiya:, ebete okoha: talona

hegelalo ba:be dubu da:hiduimimini, iyo, iba:te ubila Ya:suti ba:be komo ba ododi kubama: ba:bo koga:lama:.⁸ Huiyatiya Ya:suti iya:tawuya: iba:te ibino tepo ipuwalo bada komokomo kemalagidolitiya:, ba:bema: ebete ba:be dubutamo na:goiya:, “Ama: mahigate dopo hapuamo na:pa:,” ba:bene ba:be dubuti mahigate dopo hapuamo pete ba: dito putiya:.⁹ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Nale la: balateda:lemata, aeno tutumu tabote kebe talona komo kiya:tua:mena? Ale okoha: talona hegelalo hido komo o kuba komo ba:kododima:? Tawakalubi ba:ka:hiduulamema: o ba:ka:kubahilamema:?”¹⁰ Ba:ba tetelo Ya:suti ibi hiliyonomo ba pulamehollenato ba:be dubutamo na:goiya:, “Amia:no kokoto na:hogamina,” ba:bene ebete kokoto da:hogaminuya: ebena kokotote ba:bo hiduya:.

¹¹ Ba:be mabuma: Pa:lisi kapiyuimipa:te konomamo maubahalo ibi ipuwalo tabo ba:bo ga:luya:, “A ba:moe dubu Ya:suku keba ka:na na:kamitima:?”

*Ya:suti Ebena 12 Oelamepi Dubu Da:ka:lamiya:
Ma:t 10:1-4; Mak 3:13-19*

¹² Ba:be dulu Ya:suti Godokoba: tabo ga:lanama: eta haka hunamo nodoloniya:, ba:bema: ebete du ga:ga:nomolo Godokoba: tabo ba ga:lana hege late ba:bo powalohuya:.¹³ Ba:bene hegelate da:puluhukuya: ebete ebena ta:matapi ebetamo ka:lamiti, ibi ipuwalo 12 dubu ba uwate ibi na:goelamiya:, “La: ba: naeno oelamepilata.”

14 Ya:suti 12 dubu duwatiya:, ba:moi ba: ibino mahilola.

Saimonoko Ya:suti ebetamo eta Pita mahilo bikamiya:, ba:gala ebeno ekawi A:nduluku,

Ya:imesiko ba:gala Yoneko,

Pilipiko ba:gala Batolomuku,

15 Ma:tiyuku ba:gala Tomasiko,

A:lapiyasikono gudu Ya:imesiko ba:gala Saimonoko. Ba:moe eta Saimono

tawakaluba:te dopamo na:ga:lanakuya:,

ebete kapela Loma gabomani

tawakaluba:go alaholodawama: eda:nami.

16 Ba:gala Ya:suti komo dubu netewa bekauwatiya:, Ya:imesikono gudu

Yudasiko ba:gala Keliyotanapi Yudasiko,

galane tetelo ba:moe kuititi dubuti

Ya:suku anakapumipi bowalubiliya: ebe

kolawema:.

Ya:suti Temetema:gopi Da:hiduilamiya:

Ma:t 4:23-25

17 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go haka hununi eta apotami hopamo da:nepalaguya:,

ba:ba tetelo komo ta:matapi ba:gala hiya:hiya:

tawakalubi hiliyonomate iba:go ba:bo paluguya:.

Komo iba:te Yelusalema ko habane ba:gala

Yudiya hopoenoko komo habahabane pelamiya:,

ba:gala komo iba:te kehaha: kolomo dodo

hapuni kapelamiya:, ibi ba: Taya ko habalo

ba:gala Saidono ko habalo demedehonama:

ba:bi tawakalubila. 18 Ba: hibila, ba:bi

tawakalubi hiliyonomate pelameholiya:

Ya:sukunu tabo ulihoma: ba:gala ebete

ibino temetema:gopi kohiduilamelelamema:,

ba:gala kuba gobogobagopa:te ebetamo atumu
 a:kapelamiya:, ba:bene ebete ibi hiliyonomo
 ba:bo hiduilamiya:. ¹⁹ Ba:bema: ba:bi tawakalubi
 hiliyonomate ubila Ya:suku kologihoma:, mabu
 iba:te iya:tawahuya: Godokono helote ebe
 ipuwane da:puluhukunakui ba:ba tetelo ebete
 temetema:gopi ba:bo hiduilamenakui.

*Kalakala Komo Ba:gala Tepo Temeteme Komo
 Ma:t 5:1-12*

²⁰ Ba:bene Ya:suti ebeno hiliyonomo ta:matapi
 ba ulamita na:goelamiya:,

“La: puya:te awaelo demedenama,

wadiyala la: na:kalakalahala:,

mabu Godote Ko Gawadalagima: deda:na,

ba:be hido haboeno komo la:enola!

²¹ Ba:gala ba:ma tetelo la: baa: kapete dulamena,

wadiyala la: na:kalakalahala:,

mabu Godote la:eno kape komo komodobuil-
 amema:ne!

Ba:gala ba:ma tetelo la: puya:te temetema:go di-
 himinama,

wadiyala la: na:kalakalahala:,

mabu galane la: kiya:da:mima:nemata! ☆

²² “Ba:gala Tawakalubino Naniwi mabuma:
 komopa:te la:tamo maubahalo ubiha: tabo
 ba ga:la la: diduduputilamena, ba:gala iba:te
 la:eno mahilo da:kubahilamena, wadiyala
 la: atumu na:kakalakahala:! ☆ ²³ Iyo, la:
 kalakalahalo hunamo niya:patela:tepahaliya:la:,
 mabu galane tetelo la:le Godokono Hunu Habalo
 la:eno huiya kokonomo konuwatema:nemata.

☆ **6:21:** Haw 7:16-17; Ohale 126:5-6; Ais 61:3 ☆ **6:22:** Yon
 15:19; 16:2; 1Pit 4:14

Numa:la:, dopamo ibino iniwala:te ba: atu ubiha: tabo bekaga:lanakuya: Godokono ukui hawakalimipa:tamo.

²⁴ “Huiyatiya ba:ma tetelo la: puya:te dogodogopima: deda:hanama, la: ko tepo temeteme kiya:tawahama:nemata, mabu la:eno kalakala ba: na:lawenamata, galane kowiboma:ne!

²⁵ Ba:gala ba:ma tetelo la: puya:te baa:ma: kakapiminaha:, la: ko tepo temeteme kiya:tawahama:nemata, mabu galane la: baa:ma: kokapim-ima:nemata!

Ba:gala ba:ma tetelo la: puya:te diya:da:minama, la: ko tepo temeteme kiya:tawahama:nemata, mabu galane la: howela:go kihim-ima:nemata!

²⁶ “Ba:gala tawakalubi hiliyonomate la: da:mililameholemena:, la: hidamo, mabu galane tetelo la: ko tepo temeteme kiya:tawahama:nemata! Numa:la:, dopamo ibino iniwala:te Godokono mahilamo ha:da amiho tabo olamagimipi atumu a:mililameholenakuya:.”

La:go Alaholohopi Malemalelo Emalagidole Komo

Ma:t 5:38-48; 7:12a

²⁷ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Ba:be mabuma: na la:tamo na:goemo, puya:te la:go dalaholohona, wadiyala la: ibi malemalelo nemalagidolenala: ba:gala iba:tamo hidohido komo nododilinakuya:la:. ²⁸ Ba:gala la:tamo mela tabo dolamagiminaka, ba:bi tawakalubino komoma: Godotamo na:toetoehonakuya:la:

ebete ibi hidamo kowalubilinama:, iyo, puya:te la:tamo kuba komokomo dododilina la: ibi Godotamo na:wadiya:paa:latelenakuya:la:.

²⁹ Ba:gala pote ama: tatakolo danagalimimina:, wadiyala hapu ebetamo na:kikamiya:. Ba:gala kebe lumagiti amia:no sete ilina heloamo da:lawememena:, ba:be atu tetelo amia:no atuiino ilina akamawada:la:, ama:le ebetamo malemalelo dito na:kikamiya:. ³⁰ Iyo, lumagiti amia:no eta ilinama: ama: da:toemehomena:, wadiyala ebetamo malemalelo nikamiya:, ba:gala kebe lumagiti amia:no ilina pilolo duwatemene, ama: tote ba:bi ilina heloamo akanuwata:la:.

³¹ Ba:bema: tawakaluba:te la:tamo bada komo ododima: la:le ubi dihatenakoma, la: komopa:tamo ba: ba:ba ka:na nododinakuya:la:.

☆

³² “Puya:te la: malemalelo demalagidolena, la: ba:bi tawakalubi kapiya demalagidolenama la:eno ukui keba ka:nala:ka:? Ba:be mabuma: Godote la:tamo hido huiya ba:kikalametamena:? Ao, mabu kuba ododilipa:te atumu ibino mabulubi kapiya malemalelo emalagidolenaka!

³³ Ba:gala puya:te la:tamo hidohido komo dododilina, la: ba:bakobakopi kapiyatamo hidohido komo dododilinama la:eno ukui keba ka:nala:ka:? Ba:be mabuma: Godote la:tamo hido huiya ba:kikalametamena:? Ao, mabu kuba ododilipa:te ibino mabulubi kapiyatamo atu hidohido komo bekaododilinaka! ³⁴ Ba:bema: puya:te la:tamo gala da:kikalameholenaka, la: ibi kapiyatamo mani dikalameholema la:eno ukui keba ka:nala:ka:? Ba:be mabuma: Godote la:tamo

hido huiya ba:kikalametamena? Ao, kuba ododilipa:te atumu ibino mabulubi kapiyatamo mani ikalameholenaka mabu atu komo iba:godone gala kakuwatema:na!³⁵ Huiyatiya wadiyala la:tamo alaholopima: deda:hana, la: ibi malemalelo nemalagidolenala: ba:gala iba:tamo hidohido komo nododilinakuya:la:. Iba:te manima: la: da:kiyalamemena:, wadiyala la: iba:tamo dito nikalamiya:la:, huiya komo akemalagidolala:. Ba:mako ododi komodo la: Hununomo Godokono gugudima: eda:hate galane tetelo huiya konomo kuwatema:nemata. Numa:la:, ebete kuba ododilipi ba:gala ebetamo kalakala tabo ga:laha:pi ba:bakobako tawakaluba:tamo malemale komo ododilinako.³⁶ Ba:bema: la: hiliyonomo tawakalubi malemalelo nemalagidolenala:, la:eno Nabiwiti ibi keba ka:na kemalagidolena ba:ba ka:na.”

Tawakalubino Komokomo Anagilamelelame Komo

Ma:t 7:1-5

³⁷ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “La:le komo tawakalubino komokomo anagilamelelamelelo ibi kubapima: tiyolo akaka:lama:la:, ba:bene Godote la:eno komo anagilamelelamelelo la: kubapima: a:kaka:lama:mena:ta. Ba:gala wadiyala la: tawakalubino kuba egebolelamete nadodoholelamiya:la:, ba:bene Godote atumu la:eno kuba egebolelamete kadodoholelamema:na:ta. ✧

³⁸ Ba:gala wadiyala la: komopa:tamo ilina malemalelo nikalamenakuya:la:, ba:bene Godote atumu la:tamo ba ikalame tete hiliyonomolo

✧ **6:37:** Ma:t 6:14

ebete la: ilinamo ba:tabuilamenakomena:ta, iyo, la: komopa:tamo kebako dikalamenakoma, Godote ba: atumu la:tamo ba:bako ba:kikalamenakomena:ta.” ☆

³⁹ Ba:bene Ya:suti iya:tulame uwi ba olamagi na:goiya:, “Baidi tamiho dubuti eta baidi tamiho dubu gabodo hidamo a:kamagatamene. Ebete ba:ba ka:na dewagelemene ibi netewapi haka gugamo badi konegudima:na, aba: hibila:ka:?” ☆ ⁴⁰ Ba:bema: ka:lo sikululu diya:tawana ba:be guduino iya:tawa komote iya:tulamedawoeno iya:tawa kagogolonaha:, huiyatiya galane ebene sikulu da:wibomene ebene iya:tawa komo ba:gala iya:tulamedawoeno komo atu tetelo kopola:nama:na. ☆

⁴¹ “Keka: mabu amia:no ekawino baidilo puhulu deha:poto umilo huiyatiya amia:no baidilo ditana ba:be ko keha tete kuminaha:?” ⁴² Ba:gala bada mabuma: amia:no ekawitamo ba:ma ka:na da:goita, ‘Ekawi, wadiyala amia:no baidilo ditana ba:be puhulu deha:poto nale kolawemema:nemata,’ huiyatiya amia:no baidilo ditana ba:be ko keha tete ama: kalawenaha:?” A:iye! Ama: ma:lapila netewa lumagilata! Wadiyala ama: dopamo amia:no baidilo ditana ba:be keha lawete, ama:le galane hidamo gahimiti amia:no ekawino baidilo ditana ba:be puhulu deha:poto ba:bo kolawemema:na:ta.”

Keha Ba:gala Ebene Gao
Ma:t 7:16-20; 12:33-35

☆ **6:38:** Mak 4:24 ☆ **6:39:** Ma:t 15:14 ☆ **6:40:** Ma:t 10:24-25

⁴³ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Hidohido kehalo kuba gaote a:kanolohamena; ba:gala kuba kehalo hidohido gaote a:kanolohamena:

⁴⁴ Iyo, ba: hibila, la: hiya:hiya: kehoeno gao ibino holoholamo dulamema la: ba:bo kiya:tawahama:nemata, ibi ipuwalo kebe gaote nahama: hidohidoma: keda:hana. Ba:bema: lumagiti olagoeno kehamo tote anahu kehoeno gao a:kanetapihamene, ba:gala ebete olagoeno kehalo hidohido gala:ipi gao a:kanulama:mene.

⁴⁵ Ba:bema: hido lumagiti ebene tepo ipuwane hidohido komo buluhukulatelenakomene, huiyatiya kuba lumagino tepo ipuwalo kuba komate pola:na ba:bema: ebegodone kuba komate ba:pikulinakomena; mabu lumagino tepo ipuwalo kebe komate ka:pola:na, ba: ba:bi komate ebene tabo olamagi komodo kopikulima:na:”

Genama Netewa Etemotepino Komo

Ma:t 7:24-27

⁴⁶ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya; “Keka: mabu la: na Kodawama: dito da:ka:naminama, huiyatiya nale dolamaginakomo ba:bi komo la:le kododilinaha? ☆ ⁴⁷ Ba:bema: kebe lumagiti natamo pete naeno tabo pulihote ba:bi komokomo dododilimini, ba:be lumagino komo keba ka:na kitana nale la: hidamo kiya:tulamema:nemata. ⁴⁸ Ba:be lumagi ba: hido genama detiya: ba:be dubu huiyala. Ebete haka ibulunomo aligiti kodakoda haka hunamo ebene genama ba:bo etiya; ba:bene hulama beyate ba odolo ba:be genama da:pemida:miya; huiyatiya

☆ **6:46:** Ma:t 7:21

genamate kaleguya:ha: mabu etedawate ebenu
 genama hidamo etiya:.⁴⁹ Huiyatiya kebe lumagiti
 naeno tabo ulihote ododilihino, ebe ba: bula:i
 hakamo genama detiya: ba:be dubu huiyala.
 Ba:be genamoeno mabu puliyala, kitanuya:ha:,
 ba:bema: hulama beyate ba odolo ba:be genama
 da:pemida:miya: hakamo dito kaguya:. O olalati
 bada konomola:ka:!”

7

*Ya:suti Alaholohodawa Gawadalagino Oko
 Dubu Da:hiduimiya:*

Ma:t 8:5-13

¹ Ya:suti tawakaluba:tamo ba:moi komokomo
 hiliyonomo olamagi da:wibuya: ebete
 Kapeniyama habamo ba: dito tuya:.
² Lomanapino eta alaholohodawa gawadalagiti
 ba:bolo nemedeni, ba:bene ebenu huiyaha:
 okopi ipuwalo ebete kebe dubu konomamo
 demalagidolonami, ba:be dubu ko tawetawete
 umitiya:, ebe hoe tatalila. ³ Ba:bema:
 ba:be gawadalagiti Ya:sukunu komo uliti
 komo Yu watowatopi dubu ebetamo ba:bo
 ka:lamiya:, iba:te Ya:suku ba:ma ka:na
 konega:lamema:, ebete pete gawadubuino
 okodawa kopehiduimima:. ⁴ Ba:bene komo
 iba:te Ya:sutamo pelamete ebe toemeholo
 na:pega:lamiya:, “Ba:moe Lomanapi gawadalagi
 hido lumagila. Wadiyala ama: ebe na:nowaluba:,
⁵ mabu ebete a Yu tawakalubi koamo
 nemalagidoloena, ba:gala ebete ebenu mana:mo
 aeno baidi ibubulamehole genama etea:mi.”

⁶ Ba:bema: Ya:suti iba:go na:tuya:. Ebete ba tonato genama tama:mo da:nuluhukuya:, ba:be gawadalagiti ebeno mabulubi ba:bo oelamiya: iba:te Ya:suku konega:lamema:, “Kodawa, eta kodakoda komo na mabuma: akododa:la:. Na hido lumagiha: ama:le naeno genamamo pa:pa:gama:. ⁷ Ba:gala na hidoenoha: amia:no holoholo hapuamo pema:. Huiyatiya na niya:tawutamo, ama:le genamamo peheno tabo dito da:goemena:, naeno okodawate hibinomolo kohidoma:ne. ⁸ Mabu na atumu alaholohopino koko gawadubuino hopodawama: ba eda:na ibino tabamo a:papamiwatanakomo, ba:gala atu tetelo naeno alaholohopa:te naeno umi ipuwalo pola:na. Ibi ipuwalo nale eta da:kiyamemo, ‘Ama: na:toa!’ ebete ba:bo kotoma:ne. Ba:gala eta da:kakiyamemo, ‘Ama: na:pa:!’ ebete ba:bo kopema:ne. Atumu nale naeno huiyaha: okodawa da:kiyamemo, ‘Ama: ba:moe komo nododa:!’ ebete ba:be komo kododima:ne. Ba:bema: Kodawa, wadiyala ama: tabote na:gaa: naeno oko dubuti kohidoma:.”

⁹ Ya:suti ba:be tabo duliya: ebete na:la:wiya:, ba:bema: ebe da:ta:matutiya: ebete ba:bi tawakalubi hiliyonomatamo ohobigate na:goiya:, “Na la:tamo hibinomolo goemo, na Isalaela tawakalubi hiliyonomo ipuwalo ba:mako hibima: midi lumagi a:kuma:lemo!”

¹⁰ Ba:bene alaholohodawa gawadalagiti doe-lamiya: ba:bi dubate ebeno genamamo gala da:kapelamiya:, iba:te ba:be huiyaha: okodawa hido bepumiya:.

Ya:suti Hamole Kamenoen Gudu Hoene Dadi-patiya:

¹¹ Eta hegelalo Ya:suti eta habamo dito tuya;, ba:be haboeno mahilo ba: Na:inila, ba:ba tetelo ebe ta:matapi ba:gala tawakalubi hiliyonomo eba:go kapimilo tolamitiya;. ¹² Ba:bene ebete haboeno kala imi gigihamo da:nuluhukuya;, ba:ba tetelo hiliyonomo tawakaluba:te hoe dubu aguti habane pikulitiya: ebe bobamo kopini-hatema;, ba:be hoe dubuino menoko hamolela, ebena gudu kapiyanomote hoiya;. ¹³ Ba:bema: Kodawate ba:be kamena umiti malemaletelo ebetamo na:goiya;, “Ama: akihitala:.” ¹⁴ Ba:bene Ya:suti tote hoe dubuti da:kapitanuya: ba:be talatala da:nologiya;, ebe dagatutiya: ba:bi dubate ba:bamo ba putitata, ebete hoe dubutamo na:goiya;, “Amoga, nale ama: begoememata, na:mahiga!” ¹⁵ Ba:bene ba:be dubuti mahigate tabo olamagi da:tupuimiya;, Ya:suti ebena menokotamo dito ikamiya: ☆

¹⁶ Ba:bema: ibi hiliyonomate konomamo toletoleholo Godokono mahilo hunamo ba adipate na:ga:luya;, “Godokono ukui hawakalimida wa atamo ba: a:puluhuku! Iyo, Godote ebena tawakalubino ka:ka: mula:lelamema: pe!” ☆

¹⁷ Ba:bema: ba:be Na:ini haboeno hopo ba:gala komo hopo tametamelo demedehonama;, ba:bi tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu komoma: tabo ba:bo nikiyahuya:.

*Yonete Ebe Ta:matapi Ya:sutamo Doelamiya:
Ma:t 11:2-19*

☆ **7:15:** 1Gaw 17:23; 2Gaw 4:36 ☆ **7:16:** Luk 1:68

18 Ba:ba tetelo Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawa, ebena ta:matapa:te ba:moi hiliyonomo komokomo ebe ba:bo pikiyahamiya: Ba:bene ibi ipuwalo Yonete netewa dubu ka:lamiti 19 Ya:sutamo ba:bo noelamiya:, iba:te ebe ba:ma ka:na konega:lamema:, “Ama: ba: Yonete pema: da:goi ba:be lumagila:ka:, o ale eta lumagi beka:latiminama:?” ☆

20 Ba:bene iba:te Ya:sutamo pelamete na:pega:luya:, “A Yonete poea:me ama: ma kumu kopalateda:ma:, ‘Ama: ba: Yonete pema: da:goi ba:be lumagila:ka:, o ale eta lumagi beka:latiminama:?’ ”

21 Ba:ba tetenomolo Ya:suti ibino holoholo hapulu hiliyonomo hiya:hiya: temetema:gopi, ba:gala tawetawa:gopi, ba:gala kuba gobogobagopi bihiduilamiya:, ba:gala ebete baidi tamihopi atumu a:kahiduilamiya:. 22 Ba:bema: ebete huiya tabo Yoneko ta:matapa:tamo na:goiya:, “La: tote la:le kebe komo kulameoma ba:gala la:le kebe tabo kulihoma, ba:bi komokomo Yoneko na:nega:lama:la. Baidi tamihopa:te a:la:minahala: ba:gala nato a:ta:buta:midalelamepa:te ba: na:wapata:lama:! Kuitikuita:gopa:te a:hidohidoha ba:gala galo duhulamepa:te ba: nuliha! Ha:lahapa:te hoene gala a:kamahila:hala: ba:gala awae tawakaluba:tamo Godokono Hido Tabote a:pe! ☆ 23 Ba:bema: kebe lumagiti na hibima: midinilo ukui netewama: eda:heno, ebegodolo Godokono kalakalate bitanamene!”

☆ 7:19: Ohale 40:7; Ma:l 3:1; Haw 1:8 ☆ 7:22: Ais 35:5-6; 61:1; Luk 4:18

24 Ba:bene Yonete da:poelamiya: ba:bi dubu netewate da:tuya:, Ya:suti Yonekono komoma:tawakaluba:tamo ba:bo olamagiya:. Ebeta na:goiya:, “La: Yonekono komo ulihote dito hopamo da:nikulima, bada komo umima: ka:tolamiuima? Pudu kapiya huhuti dito dadegetiti, ba:be umima: ka:tolamiuima?

25 O la: hidohido kaliko pupuli dubu umima: ka:tolamiuima? Ao, la: iya:tawahala hidohido kaliko pupulihopa:te dito hopolo kemedehonaha:, huiyatiya iba:te koko gawadubuino genamalo emedehona! 26 Ba:bema: na niya:tunama:la:, la: badama: ka:tolamiuima? Godokono ukui hawakalimidawa umima:la:ka:? Iyo, na la:tamo hibi tabo begoemo, Yonete Godokono komo ukui hawakalimipi hiliyonomo a:gogoli. ✧ 27 Ba: hibila, Yoneko mabuma: Godote ebeno Bukalo tabo ba:ma ka:na goiya:,

‘Nale Kelisokono dopo hapuamo naeno tabo atadawa kopoemema:nemo, ebete ebe dopamete ebeno gabo kohiduumima:.’” ✧

28 Ya:suti gala na:kagoiya:, “Nale la: begoelamemata, tupuimi mabuni ba:ma teta:mo puluhuku ba:moe hopo konomolo da:hawakalahaliya:, ba:bi tawakalubi hiliyonomo ipuwalo Yoneko kodawanomoma: eda:na. Huiyatiya ba:ma tetene tupuimiti Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo kebe lumagiti deha:potonomoma: deda:mene ebete Yoneko hibilo kogogoloma:ne.”

29 Ba:ba tetelo dopamo Yonete pui beyamo da:wadulatelya:, ba:bi ta:kese uwatepi ba:gala komo hiliyonomo tawakalubi iba:te Ya:sukunu tabo uliti Godokono gabo tuputupunomoma: ga:late ba:bo kalakalahutiya:. ☆ 30 Huiyatiya Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi iba:te dopamo Yonetamo kanikuliya:ha: ebete ibi beyamo wadulatelema:. Ba:be komo ipuwalo iba:te Godokono hido komo a:duhimiya:, ba:bema: iba:te Ya:sukunu taboma: kakalakahutiya:ha:. ☆

31 Ba:bema: Ya:suti na:goiya:, “Na ba:ma tete tawakalubino komo kebe go tabamo na:ka:hawakalimimo? La: kebako tawakalubila:ka? 32 La: ba: kolowami habalo diya:da:mita ba:bi gugudi hegehege huiyala. Komo guguda:te komopa:tamo kaga:la, komopa:te komopa:tamo kaga:la, iba:te olowabeletihuilo ba:ma ka:na ewagelena, ‘Ale poko ba ododi pa:lola: da:moleholema: huiyatiya la: ago kamoeha:, ba:gala a hoe lumagi bobamo ihatema: dewagelitama: la: huiyatiya ago kihimitaha:!’ Iyo, ba:ma tete tawakaluba:la:, la: ba: ba:ba ka:na ewagelenamata, la: Godokono okopa:tamo ubiha: tabo bega:lanakomata. 33 Numa:la:, Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate da:puluhukui, ba:ba tetelo ebete helo gao beya kaninakuiha: ba:gala komo tetelo ebete baa: naheno lutanakui Godokono oko kowatima:, ba:bema: la: na:ga:luimata, ‘Ebe kuba gobogobagoenola!’ 34 Huiyatiya Tawakalubino Naniwiti da:puluhukui, ebene

☆ 7:29: Luk 3:12 ☆ 7:30: Ma:t 21:32

komo hiya:la. Ebete baa: a:nanako ba:gala helo gao beya a:ninako ba:bema: la: ba:ma ka:na ga:lanakomata, ‘Ebeno kuba numa:la! Ebe tumu goema: eda:te baa: konomamo nanako, ebe helo gao beya ni kodawala! Ebe ba: ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala komo Godokono Tutumu Tabo uwateha:pi ibino hopodalagila!’ ” ☆

³⁵ Ba:bene kuititinomolo Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Godokono hido mulu komo da:ta:matana, ba:bi tawakaluba:te ibino emede ipuwalo ba:be mulu hibinomolo ba:hawakaliminakomena:.”

Ya:suti Saimonokono Genamalo Baa: Da:nuya:

³⁶ Ba:bene eta Pa:lisi kapiyuimidawa dubuti Ya:suku na:goemiya: ebete ebegodolo baa: konenama:, ba:bema: Ya:suti ba:be dubuino genamamo nodolote baa: nama: dito nemediya:.

³⁷ Ba:be habalo eta kuba kamena nemedenami, ba:bene Ya:suti Pa:lisi kapiyuimidawoeno genamalo baa: da:nutiya: ba:be kamenate ba:be komo uliti hido nibo ihi nakola kalila:mo tabuimi ba:bo adahiya:. ☆ ³⁸ Ba:ba tetelo ebete Ya:sukunu gala hapuni pete ebeno nato mabamo putiti ebeno ihi baida:mo Ya:sukunu nato pukulalemete nato a:la:li ebeno hinibamo ba:bo meteteholemiya:, ba:bene ebete ebeno nato aboelateholemete ebete dadahiya: ba:be hido nibo ihi ebeno natamo dito haminamiya:.

³⁹ Ba:bene Ya:suku da:goemiya: ebeno genamamo pema:, ba:be Pa:lisi kapiyuimidawate kamentoeno ododi

☆ **7:34:** Luk 15:2 ☆ **7:37:** Ma:t 26:7; Mak 14:3; Yon 12:3

komo umiti ebeno tepo ipuwalo ba:ma ka:na emalagidoluya; “Ba:moe dubu ebe Godokono ukui hawakalimidawama: neda:tale, ebete ba:be kamentoeno komo biya:tawana; ebe dologi ba:be kamena ba: dubu bilibili kamenala!”

⁴⁰ Ba:bene Ya:suti Pa:lisi kapiyuimidawatamo na:goiya; “Saimono, nagodolo tabo deha:pototo bitana ama: kiyamema:.”

Ba:bene Saimonote na:goiya; “Wadiyala, Iya:tulamedawa, na:gaa:.”

⁴¹ Ya:suti na:goiya; “Eta ilina dogodogo dubu nemedenami, ba:bene dubu netewate ebegodone mani uwatete tete ga:ga:nomolo ebetamo gala kikamehuya:ha; etate 500 mani, etate 50 mani.

⁴² Ibi netewapa:te ba:ba ka:na huiyahaleheno ba emedena, eta hegelalo ba:be ko dubuti ibi ebetamo ka:lamiti, ibi malemalelelelo ibino huiyahaleha: komokomo dito egebolelamiya:. Ba:bema: amia:no ukui keba ka:nala:ka; ibi netewapi ipuwalo ko kalakalago ebe pote kemalagidolonami?”

⁴³ Saimonote tabo ba huiya na:goiya; “Naeno ukui bitana, mani konomo duwatiya: ba:be huiyaha:dawate.”

Ba:bene Ya:suti na:goiya; “Ama: hibi tabo begaa:ta.” ⁴⁴ Ba:ba tetelo Ya:suti kamenatamo ohobigate Saimonoko ba:bo alatediya; “Ama: ba:moe kamena na:kumiuta? Na amia:no genamamo da:podolomo, ba:ba tetelo ama: natamo nato ukulaleno beya kikanameha:. Ebete huiyatiya ebeno ihi baida:mo naeno nato ukulalenamete, nato a:la:li ebeno hinibamo a:meteteholename. ⁴⁵ Ba:gala ama: na

kaboenateneha; huiyatiya nale genamamo da:podolomo ba:ba tetene tupuimiti ebete naeno nato aboelatehole kekelamitaha:
⁴⁶ Ba:gala ama: hido olibi kikipoeno iha:mo naeno wato kabutimiha; ebete huiyatiya naeno natamo huiya konomo hido nibo ihi behamina.* ⁴⁷ Ba:bema: na ama:tamo na:goemo, ebete natamo malemale konomamo da:hawakalimi, ba:be ododi komote eta komo ba:ma ka:na kahawakalimi, Godote ebena koko kuba hiliyonomo egebolemete adodoholeme. Huiyatiya numa; Godote eta lumagino hegehege kuba dadodoholememene, diyala, ba:be lumagiti malemale komo Godotamo da: a:kahawakalima:mene.”

⁴⁸ Ba:bene Ya:suti ba:be kamenoenno tepo ipuwa ba iya:tawa ebetamo na:goiya; “Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta.”

⁴⁹ Ba:bema: eba:go ahiditi baa: da:nahutiya: iba:te ibi ipuwalo na:ga:luya; “Lumagino kuba egebolemema: da:goe, moe kebe awagaha dubula:ka:?”

⁵⁰ Ba:bene Ya:suti kamenatamo gala na:kagoiya; “Amia:no hibima: midi komote

* **7:46:** Buka ka:lamihole dawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suku tetelo Yu tawakalubino ododi ipuwalo eta hido lumagiti eta dubuino genamamo da:nodolonakui, genama namutudawate ebena kalakala ebetamo hawakalimima: netewa-kapiya komokomo ba:ma ka:na ododilinakui. Dopamo ebete ebena tatako hapuhapuni kaboetehoma:ne, ba:bene ebete ebena nato kukulalemema:ne, galane ebete olibi kikipoeno iha:mo ebena wato ba:bo kabutimimima:ne. Saimonote ba:bi netewa-kapiya komo ipuwalo eta komo kododiya:ha: Ya:sutamo, huiyatiya kuba kamenate pete hidamo pododiliya:

amia:no ka:ka: a:mula:ma:ta. Kalakalago na:toa.”

☆

8

Ya:suku Dowalubinakui Ba:bi Kamenakame-noeno Komo

¹ Ba:bene komo hegela da:wibuya: Ya:suti koko ba:gala hegehege habahabalo Godokono Hido Tabo olamaga:go ba pata:, Godote Ko Gawadalagima: deda:na ebete ba:be komo benolamaginakui. Ba:ba tetelo ebene 12 ta:matapi dubate eba:go tolamenakuya:, ² ba:gala komo kame-nakamenate eba:go atumu kawapata:lamenama:, dopamo tetelo ibi ipuwalo komopa:te kuba gobogobagopima: eda:hanama: ba:gala komopa:te hiya:hiya: temetema:gopima: eda:hanama:, huiyatiya Ya:suti ibi a:hiduilamiya:. Ba:bi kamenakamena ipuwalo Magadalanapi Ma:lika ba: etala, dopamo Ya:suti ebegodone sa:ba:ni kuba gobogobo boelamiya:. ☆ ³ Ba:gala eta kamena ba: Kusakono kamena Yowanatela, Kusako ba: Ko Gawadalagi Helodikono hopodawa etala. Ba:gala eta kamena ba: Susa:natela. Ba:bi netewa-kapiya kamenakamena iba:te komo hiliyonomo kame-nakamenago ibino mana:mo Ya:suku ba:gala ebene 12 ta:matapi dubu bowalubilinakuya:.

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Ba:bene tawakalubi hiliyonomate hiya:hiya: habahabane pelameholete Ya:sukuba:

☆ **7:50:** Luk 8:48; 18:42 ☆ **8:2:** Ma:t 27:55-56; Mak 15:40-41; Luk 23:49

da:pekapiyuimiya;, Ya:suti iya:tulame uwi iba:tamo ba:ma ka:na olamagiya;, ⁵ “Eta lumagiti haka da:hiduimi, ba:ba tetelo ebete kona kikipo haminahala:go ba tonato komo kikipo iba:te gabamo ba:bo gudiya;, ba:bema:tawakaluba:te natamo da:mikimoeli holaholate ba: dito penaliya;. ⁶ Komo kikipo iba:te nakola hakamo gudiya;, ba:bema: iba:te nanekela:mo apepehote ba:bo waiwaihuya: mabu ba:be hakoeno a:la:li puliyala. ⁷ Komo kikipo iba:te olagopi hemo hakamo gudiya;, ba:bema: iba:te kapimilo apepehote olagopi hemate kona ba: dito alukuliya;. ⁸ Huiyatiya komo kikipo iba:te hido hakamo gudiya;, ba:bema: ba:ba:te apepehote ba: dito nolohuya;, eta konate 100 teta:mo, eta konate 100 teta:mo, iba:te ba: ba:ba ka:na hiliyonomoma: eda:huya:.”

Ba:bema: Ya:suti ibulunomamo na:goiya;, “Galagodawa, ama: hidamo nulua:!”

*Ya:sukunu Hiya:hiya: Iya:tulame Uwino Mabu
Ma:t 13:10-17; Mak 4:1-9*

⁹ Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ebe nalatediya;, “Ba:moe iya:tulame uwino ipuwa keba ka:nala:ka:?”

¹⁰ Ya:suti iba:tamo ba huiya na:goiya;, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komoeno ipuwa kolawema: nale helo la:tamo ikalamimata, iyo, ba:be komoeno awaminale komokomo la: ba: iya:tawahuimata. Huiyatiya komo tawakalubi eba ka:naha;, iba:te ba:be komoeno iya:tulame uwi ulihote, iba:te ebeno ipuwa bohowadinakomena: huiyatiya

a:kuminakamena:, iyo, iba:te bulinakomena:
huiyatiya a:kiya:tawahanakamena:.” ☆

*Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame
Uwino Ipuwa*

Ma:t 13:18-23; Mak 4:13-20

¹¹ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Ba:moe iya:tulame uwino ipuwa ba:ma ka:nala, kona kikipo ba: Godokono tabola. ¹² Ba:bene komo tawakalubi gabamo da:gudi, ibi ba:bi kona kikipo keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala. Iba:te Godokono tabo dulimina:, Saitanate pete ba:be tabo ibino tepo ipuwane kopuwatema:ne iba:te hibima: miditi ka:ka: mula: komo lawekapoma:. ¹³ Komo tawakalubi nakola hakamo da:gudi, ibi ba: ba:bi kikipola. Iba:te tabo dulimina: kalakalago kolawema:na:, huiyatiya ibino tepo ipuwalo haha puliyala, ba:bema: iba:te hibima: midi ipuwalo nanekela:mo emeda:tepate temeteme komate iba:tamo da:pikulimina: tiyonomo kogudima:na:. ¹⁴ Komo tawakalubi olagopi hemo hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te tabo kulima:na:, huiyatiya iba:te ilina uwatema: ba emalagidolena ukui bilibilima: eda:hana, ba:bema: ibino emede komoeno ubi komate ibino hibima: midi komoeno ka:ka: ba anakapumi iba:te hido naha konama: a:keda:hamena:. ¹⁵ Ba:bene komo tawakalubi hido hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo dulimina: hibinomolo kolawema:na:, ba:bene iba:te ibino tepo ipuwalo ba:be tabamo papamila:halete kodakodanomolo ba utitata hido naha kona ba:bo konolohoma:na:.”

☆ **8:10:** Ais 6:9-10

*Wuiki Alo Hawakala Baha:mo Ihate Komo
Mak 4:21-25*

¹⁶ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Lumagiti ebene wuiki alo pa:titi bagolo ipuwamo a:kihata:mene ba:gala ebene wata bahi ipuwamo a:kihata:mene. Huiyatiya ebete wuiki hawakala baha:mo kihatema:ne, ba:bene tawakaluba:te ebene genama guamo da:palehawaminamena:iba:te ba:be alo kopumima:na. ✧ ¹⁷ Numa:la:, kebe awalelahale komate da:pola:na galane tetelo Godote kohawakalilamema:ne, ba:gala kebe ugumuili komate da:pola:na galane tawakaluba:te alo tetelo kulameholema:na. ✧ ¹⁸ Ba:bema: ama: hidamo nulia:. Godokono tabo ulihoma: lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, Godote ebetamo hiliyonomo hidohido komo gala kakikamehoma:ne. Ba:gala lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno huiyatiya ebete nemalagidolona, ‘Na hidoenola,’ ebegodolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na Godote ebegodone gala kakuwatemema:ne.” ✧

*Ya:sukunu Menoko Ba:gala Ebene Ekaki
Ma:t 12:46-50; Mak 3:31-35*

¹⁹ Ba:bene Ya:sukunu menoko ba:gala ebene ekaki ebetamo da:pelamiya:, iba:te ebe umima: kamodobuya:ha: mabu tawakalubi hiliyonomate ebe tamelo na:pola:nuya:. ²⁰ Ba:bema: eta lumagiti Ya:suku na:kiyamiya:, “Amia:no menoko ba:gala ekaki iba:te genama tamelo ba:pela:mota:hana. Iba:te ubila ama: kumima:.”

✧ **8:16:** Ma:t 5:15; Luk 11:33 ✧ **8:17:** Ma:t 10:26; Luk 12:2

✧ **8:18:** Ma:t 25:29; Luk 19:26

21 Ba:bene Ya:suti ibi hiliyonomatamo na:goiya; “Pote Godokono tabo uliti ebetamo da:papamiwatamene, ba:be lumagi ba: naeno menokola ba:gala ba:bako tawakalubi ba: naeno ekakila.”

Ya:suti Gogo Da:tatabuiminiya:

Ma:t 8:23-27; Mak 4:35-41

22 Eta gapogapolo Ya:suti ebe ta:matapa:go boga:mo ololonate ibi na:goelameniya; “A bobo hapuamo kona:hiwaliya;” ba:bema: iba:te bobo a:hiwale ba:bo tupuiminiya. 23 Iba:te ba na:hiwalena Ya:suti ba:be palai boge gulu ba: dito newataniya; ba:bene ko gogonomote ba mahigana koko gawiyoeno beyate boge guamo da:pa:la:haniya: bogete tatalila ululuna.

24 Ba:bema: iba:te Ya:sutamamo pelamenate ebe ba pemodoetena ba:bo pega:lameniya; “Iya:tulamedawa, a ba: koha:lahama:nema:!”

Ba:ba tetelo Ya:suti mahiganate huhu ba:gala koko gawiya na:kiyahalameniya; “La: na:tatabahala:!” ba:bene huhuti wibonate bobote tatabama: ba:bo eda:niya. 25 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya; “La:eno hibima: midi komo keka:?”

Huiyatiya iba:te tola:go hanohanoholo ibi ipuwalo na:ga:laniya; “Moe lumagi potela:ka? Ebeta huhu ba:gala gawiya da:kiyahalame, iba:te ebeno tabamo a:papamila:!”

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:28-34; Mak 5:1-20

26 Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi iba:te Gelasa haboeno hopamo nikuliya:, ba:be hopote Ga:lili Bobo hapulu itanami. 27 Ya:suti hakamo ba nodolo Gelasa habanapi kuba gobogobagoeno dubuti eba:go paluguya:, ebete tete ga:ga:nomolo kalikoheno emedenami ba:gala ebe genamanomolo kemedenamihā: Ba: hibila, ba:be hopo tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligili hiya:hiya: bobo ba:bo ododilinakuya: iba:te ibino ha:laha tawakalubi miya:tenoma:, ba:bene ba:be dubuti ba:bi nakola bobo ipuwalo emedenami. 28 Ebete Ya:suku umiti ibulunomo goewatate ebēno nato mabamo gate tabo madodo ba adipate na:goiya:, “Ya:su! Ama: Hununomo Godokono Gudulata! Ama:le natamo bada komo na:kododiomena:? Nale ama: betoemehomata, natamo kuba huiya akikanama:la:!” 29 Ebete tabo ba:ma ka:na goiya: mabu Ya:suti kuba gobogobo a:kiyahamiya: ebegodone kuluhukuma:. Ba: hibila, dopamo komo hiliyonomo tetelo ba:be kuba gobogobote ba:be dubu ipuwalo helonomoma: eda:nami, ba:bema: tawakaluba:te ebēno nato kokoto auli hala:mo da:matuhulameholemenakui, ebete ba:bi hale iya:hilinakui kuba gobogoboeno heloamo dito hopamo ba:bo alahula:nakui.

30 Ba:bene Ya:suti ebe nalatediya:, “Amia:no mahilo potela:ka:?”

Ebete na:huiyuya:, “Naeno mahilo Hiliyonomotela,” mabu ebe ipuwalo kubakuba gobogobo hiliyonomate emedenama:.

31 Ba:bene ba:bi kubakuba gobogobate

Ya:suku na:toemehuya:, “Ama: a Koe Habamo akanoea:ma:la:!”

³² Ba:ba tetelo dabihole goegoe hiliyonomate haka hunulu nala:go ba:bolo na:wapata:lamitiya:. Kubakuba gobogobate Ya:suku na:toemehuya: iba:te goegoe ipuwamo konogomoma:, ba:bene Ya:suti modobo tabo goete ibi ba:bo goelamiya:, “Na:tolama:la:!”

³³ Ba:bema: kubakuba gobogobate dubugodone ikuliti goegoa:tamo da:nogomuya:, goegoe hiliyonomate haka hununi pulila:hate iya:ha:midale hakane da:negudiya: beyamo nululuhuliti ba: dito neha:lahuya:.

³⁴ Ba:ba tetelo goegoe ulamepi dubate ba:be komo umiti ibino habamo pulila:hate, habalubi ba:gala tumu genamalo demedehonama: da:nikiyahalamiya:, ³⁵ tawakalubi hiliyonomate ba:bo pelamiya: Ya:suti dododiya: ba:be komo umima:. Iba:te ebetamo pikuliti kubakuba gobogobate da:miya:puya: ba:be dubu ba:bo pumiya:, ebete kaliko puliti Ya:sukunu nato mabulu lutiya: mabu ebenu ukui a:tuputupumiya:.

Ba:moe mabuma: iba:te na:toletolehutiya:.

³⁶ Ba:bene puya:te ba:be komo dumiya: ba:bi tawakaluba:te kubakuba gobogobagoeno dubuti keba ka:na ka:hiduya:, ba:be komoma: komo tawakalubi ba:bo kiyalamiya:.

³⁷ Ba:ba tetelo ba:bi Gelasa hoponapi hiliyonomate Ya:suku na:ga:lamiya: ebete ibino hopo miya:pate kotoma: mabu iba:te konomamo toletolehutiya:.

Ba:bema: Ya:suti boga:mo ololote ba to, ³⁸ kubakuba gobogobate da:miya:puya: ba:be dubuti ebe na:toemehuya:, “Na niliya, ama:go kopa:mo!”

Huiyatiya Ya:suti ebe ba oeme na:goemiya;
³⁹ “Ama: genamamo na:toa. Godote ama:tamo
 kebe komokomo kododila:ka, amia:no habalubi
 ba:bi komokomo na:nikiyalama:.”

Ba:bene ba:moe dubuti ebena habamo tote,
 Ya:suti ebetamo dododiliya: ebete ba:bi komo
 hiliyonomo tawakaluba:tamo ba:bo nolamagiya:.

*Ya:ilasiti Ya:suku Da:toemehuya: Ebena Bohele
 Kohiduimima:*

Ma:t 9:18; Mak 5:21-23

⁴⁰ Ya:suti bobo hapuni gala da:kapa:hiwuya;
 ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate
 na:kalakalahuya: mabu iba:te ebena pe komo
 belatimitiya:.
⁴¹ Ba:bene Yu tawakalubino
 baidi ibubulamehole genama umidawa dubuti
 Ya:sutamo piya:, ebena mahilo Ya:ilasitila. Ebete
 Ya:sukunu nato mabamo pepapamiwatate ebe
 ba:bo petoemehuya: ebete ebena genamamo
 kotoma:,
⁴² mabu ebena 12 gogo tete bohele
 kapiyanomo ebete hoe tatalila.

*Hawi Ka:ka:la: Temetema:goeno Kamenate
 Ya:sukunu Kaliko Dologiya:*

Ma:t 9:19-22; Mak 5:24-34

Ba:bene Ya:suti Ya:ilasikono genamamo to
 da:tupuimiya:, hiliyonomo tawakaluba:te ebe
 ba anaguma:tuta emokatihua:go tolamitiya:.
⁴³ Ibi ipuwalo eta kamena 12 gogo tetelo hawi
 ka:ka:la: temetemetete uminami, ebete ebena mani
 hiliyonomo dogeta dubatamo ba ikalame ba:bo
 upula:liya:, huiyatiya iba:te ebe kahiduimiya:ha:.
⁴⁴ Ba:bene ba:moe kamenate Ya:sukunu gala
 hapuni pete ebena kaliko da:pologiya:, ba:ba

tetenomolo ebenu hawi ka:ka:la: temetemete ebegodone ba: dito wibuya:. ⁴⁵ Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Na pote kologini?”

Tawakalubi hiliyonomate iya:tawaha:ma: ba ga:la Pitate ebe na:kiyamiya:, “Hido Iya:tulamedawa, hiliyonomo tawakaluba:te ama: ba anagama:hita emokatihuia:go pelamita.”

⁴⁶ Ya:suti na:goiya:, “Eta lumagiti na ologini mabu helote na ipuwane duluhuku, na ba:bo iya:tawamo.”

⁴⁷ Ba:bene ba:be kamenate bada komo kododiya: awamina gabo kumiya:ha:, ba:bema: ebete lililago Ya:sukunu nato mabamo pepapamiwatate hiliyonomo tawakalubino holoholo hapulu ebenu komo ba:bo hawakalimiya:. Ebete Ya:suku bada mabuma: ka:pologiya: ba:gala temetemete ba:ba tetenomolo ebegodone da:wibuya:, ebete ba:bi komokomo hiliyonomo Ya:sutamo ba:bo kiyahuya:. ⁴⁸ Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Kamena, amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta. Ama: kalakalago na:toa.” ✧

*Ya:suti Ya:ilasikono Bohele Hoene Dadipatiya:
Ma:t 9:23-26; Mak 5:35-43*

⁴⁹ Ya:suti ba:moe tabo ba olamagita Yu watodawa Ya:ilasikono genamane eta tabo adahedawate pete Ya:ilasiko na:pegoemiya:, “Amia:no gudu bohele a:hoe. Iya:tulamedawa gala akagoema:la: ebe kopihiduimima:.”

⁵⁰ Huiyatiya Ya:suti ba:be tabo uliti Ya:ilasitamo na:goiya:, “Ama: akatoletola:la:. Ama: Godoko

✧ **8:48:** Luk 7:50

hibima: na:mida:, ba:bene amia:no bohelete kohidoma:ne.”

⁵¹ Ba:bene Ya:suti Ya:ilasikono genamamo puluhukuti komo tawakaluba:te genama guamo a:pa:la:hama: ibi na:duhilamiya:, huiyatiya Pitako, Yoneko, Ya:imesiko, ba:gala boheleno nabiwi menoko, ba:moi ba:te na:pa:la:huya: eba:go. ⁵² Ba:ba tetelo genama gulu da:pola:nuya: ba:bi tawakalubi hiliyonomate bohele bela:mitiya:, ba:bema: Ya:suti ibi na:goelamiya:, “La: kihimitala:. Gudu bohele kahaa:kaha:, ebete u bewatita!” ⁵³ Huiyatiya iba:te iya:tawahuya: guduti hoenomo hoiya:, ba:bema: iba:te Ya:suku na:walitiya:.

⁵⁴ Ba:bene Ya:suti tote bohele kokotamo nelawete ebe ba ka:mi na:goiya:, “Gudu, ama: na:mahiga!” ⁵⁵ Ba:bema: ebena ka:ka:te ebetamo gala da:kapiya: ba:ba tetenomolo ebete na:kamahiguya:, ba:bene Ya:suti ebena menoko nabiwi na:goelamiya: iba:te ebetamo baa: kikamehoma:. ⁵⁶ Ba:be mabuma: iba:te na:hanohanohutiya: huiyatiya Ya:suti ibi ba kiyalame na:goiya:, “La: ba:moe komoma: komo tawakalubi akakiyalama:la:.”

9

Ya:suti 12 Ta:matapi Dubu Doelamiya:

Ma:t 10:5-15; Mak 6:7-13

¹ Ba:ba tetelo Ya:suti ebena 12 ta:matapi dubu ebetamo ka:lamiti iba:tamo helo ba:bo ikalamiya: tawakaluba:godone kuba gobogobo konoelamema: ba:gala hiya:hiya: temetema:gopi konihiduulamema:. ² Ba:bene

ebete ibi noelamiya: Godote Ko Gawadalagima: deda:na iba:te ba:be komo tawakaluba:tamo konolamagimima: ba:gala iba:te temetema:gopi konihiduilamema:. ³ Ebete iba:tamo na:goiya:, “La:eno tolame tetelo la:le kuku, ba:gala mani miya:teno kuiha, ba:gala baa:, ba:gala mani, ba:moi ilina akuwata:la:. Ba:gala la: kapiyakapiya ilina pupuliti, komo akuwata:la:.”
 ✧ ⁴ Ba:bene la: eta habamo nikuliti kebe genamamo da:nalehawaminama, la: ba:bolo nemedatepate galane ba:be genamane eta hopamo kakatolamema:nemata, iyo, la: eta genamane eta genamamo eba ka:na akanewagela:la:. ⁵ Ba:gala kebe habaluba:te la: uwateheno, ba:be haba ba miya:pa la:le natoeno puhulu na:moda:midatepaliya:la:. Ba:moe komote ba:bi tawakalubi kiya:tulamema:ne, Godokono tete ba: na:pe ebete ibino komo kopanagiya:midalamema:ne.”

⁶ Ba:bema: Ya:suku ta:matapa:te hiliyonomo habahabamo tolamete Godokono Hido Tabo tawakaluba:tamo ba nolamagimi hiya:hiya: temetema:gopi ba:bo nihiduilamiya:.

*Hiliyonomo Tawakaluba:te Ya:sukunu
Komoma: Da:ga:lanakui*

Ma:t 14:1-2; Mak 6:14-16

⁷ Ba:ba tetelo Ga:lili hopolo Heloditi Ko Gawadalagima: eda:nami. Ba:bene Ya:suti kebe hiliyonomo komo kododilnakui Heloditi ba:bi komokomo ulihote ukui bilibilima: ba:bo ediya:, mabu komopa:te na:ga:luya:, “Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate

✧ 9:3: Luk 10:4-11

hoe ipuwane a:mahigui!” ☆ 8 Ba:bene komopa:te na:ga:luya:, “Ya:suku ba: Elayate, Godokono ukui hawakalimidawala, ebete atamo gala a:kapuluhukui,” huiyatiya komopa:te na:kaga:luya:, “Ao, ebe ba: eta Godokono ukui hawakalimidawala. Aeno iniwala:tamo dopamo da:pikuliya:, ibi ipuwalo etate hoe ipuwane a:mahigui.”

9 Ba:bene Heloditi na:goiya:, “Na Yonekono wato itamidamimo, huiyatiya moe dubu potela:ka: nale ebeno ododili komo dulihonamo?” ba:bema: tete ga:ga:lo ebe ubila Ya:suku kumima:.
☆

Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Dikalameholeniya:

Ma:t 14:13-21; Mak 6:30-44; Yon 6:1-14

10 Ya:suti doelamiya: ba:bi ta:matapi dubate ebetamo gala kapelamete iba:te kebe hiliyonomo komokomo ka:nododiliya: ebe ba:bo pikiyahamiya:, ba:bene ebete komo tawakalubi miya:palette ebe ta:matapinomo uwatete iba:te Betasaida habamo dito tolamiya:. 11 Ba:bema: hiliyonomo tawakaluba:te Ya:sukunu to komo ulihote ebeno galane na:katolameholiya:, ba:bene ebete ibi kalakalago uwatete Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ibi ba:bo iya:tulamiya:, ba:gala atu tetelo ebete ibino temetema:gopi ba:bo kahiduilamiya:.

12 Hegelate ba nihitigana Ya:sukunu 12 ta:matapa:te pelamenate ebe ba:bo pega:lameniya:, “Ama: tawakalubi noelama:,

iba:te habahabamo ba:gala tumu genamamo tolameholete baa: ba:gala laha bahi konulamema; mabu moe tawakalubiha: bahila.”

¹³ Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goeniya; “Ao, la:le iba:tamo naha ilina nikalamehola:la:.”

Iba:te na:huiyaniya; “Agodolo paibo baa: ba:gala daha netewa ba:binomate pola:na. Ba:bema: ama: ubila:ka: ale tolamete aeno mana:mo ibino baa: konuwateholamema:?”

¹⁴ Iba:te ba:ma ka:na ga:laniya: mabu 5,000 dubate ba:bolo pola:nuya:.

Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi na:goelameniya; “La:le tawakalubi hiya:hiya: kapiyuilame ododil-iti hakamo ahidima: na:kiyalama:la; iba:te eta kapiyuimilo 50, eta kapiyuimilo 50, ba:ma ka:na nahidihamena:.”

¹⁵ Ya:suku ta:matapa:te ba:be tabo ulinate ba:ba ka:na ododiniya; ba:bene tawakalubi hiliyonomate ibino kapiyuimilo hakamo dito gagahidiniya:.

¹⁶ Ba:bene Ya:suti paibo baa: ba:gala daha netewa uwatenate, Hunu Habamo gahimilo Godotamo kalakala tabo goenate ba:bi baa: dahago wakalamiholenate ebe ta:matapa:tamo dito ikalameniya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholenama:.

¹⁷ Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate baa: da:nahaniya: ibino kape komo ba:bo wiboholameniya; ba:bene Ya:suku ta:matapa:te da:luhiliniya: ba:bi baa: komokomamo 12 bagolo betabuilameniya:.

Pitate Ya:sukunu Hibi Komo Da:hawakalimiya: Ma:t 16:13-19; Mak 8:27-29

¹⁸ Eta hegelalo Ya:suku ha:kiya tataba hopolo Godokoba: tabo ba ga:luta ebena ta:matapa:te

ebetamo ba:bo pikuliya. Ba:bene ebete ibi nalateda:liya; “Tawakaluba:te na pokomo ka:ga:lanaka?”

¹⁹ Iba:te na:ga:luya; “Komopa:te ama: Yoneko beyamo wadulateledawama: ga:lanaka, komopa:te Elayako Godokono ukui hawakalimidawama: ga:lanaka, ba:gala komopa:te ama: Godokono ukui hawakalimipa:te dopamo aeno iniwala:tamo da:pikuliya; ibi ipuwalo etate hoene na:mahigamo ga:lanaka.” ✧

²⁰ Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya; “Huiyatiya la:le na pokomo ka:midinionama?”

Pitate ebetamo na:huiyuya; “Ama: ba: Kellisotela, Godokono Oemedawalata!” ✧

²¹ Ba:bene Ya:suti ibi kiyahalamelo na:goiya; “La:le naeno komoma: komopi akakiyalama:la!”

Ya:suti Ebeno Hoe Komoma: Dopamo Da:goiya: Ma:t 16:21-28; Mak 8:31-9:1

²² Ba:bene ebete tabo moga:melo na:goiya; “Tawakalubino Naniwi tawakaluba:godone koko temeteme galane kuwatema:ne, Godokono ubila. Iyo, Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu iba:te ebe ubiha:ma: keda:hama:na; ba:bene tawakaluba:te ebe kanakapumima:na; huiyatiya netewa-kapiya hegelalo ebete hoene gala kakamahigama:ne.”

✧ ²³ Ba:bene ebete ibi hiliyonomatamo na:goiya; “Kebe lumagiti na ta:mahenema: ubi dihatemene, dopamo ebete ebeno komo

✧ 9:19: Luk 9:7-8 ✧ 9:20: Yon 6:68-69 ✧ 9:22: Luk 9:44; 18:32-33

adodote, ba:bene hiliyonomo hegelalo ebete ebenu keha pihiga aguti na ba:bo na:ta:mahenenamene. ✧ ²⁴ Ba: hibila, kebe lumagiti ebenu ka:ka: natamo damawada:mene ebenu ka:ka:te kalatidima:ne, huiyatiya kebe lumagiti ebenu ka:ka: na mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: kolawema:ne. ✧ ²⁵ Ba:bema: lumagiti hopoeno ilina hiliyonomo uwatenomo ba uwate ebenu ka:ka: datutimini ebenu huiya keka:? Godote lumagigodone ebenu ka:ka: da:lawememene, ebegodolo bada hido komote na:kitanamene? ²⁶ Ba:bema: numa:la:, kebe lumagiti natamo ba:gala naeno tabamo da:hilopomene, na Tawakalubino Naniwiti ba: atumu ebetamo kohilopoma:nemo, iyo, nale naeno alago da:pemo, ba:ba tetelo Nabiwi Godoko ba:gala ebenu hido-talona nopopi ibino helonomo alago pete ebe kopehilopuimima:nemo. ✧ ²⁷ Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tetelo demedehona komo iba:te Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be ko komo dopamo umiti galane ba:bo koha:lahama:na.”

Godokono Helonomo Alote Ya:sukunu Ape Da:la:minuya:

Ma:t 17:1-8; Mak 9:2-8

²⁸ Eta kapiya wuiki da:wibuya: ba:ba tetelo Ya:suti Pitako, Ya:imesiko, ba:gala Yoneko uwatete eta haka hunamo magataliya:, ebete ba:bolo Godokoba: tabo konega:lama:. ²⁹ Ba:bene ebe ha:kिया Godokoba: tabo ba ga:luta, ebenu

✧ **9:23:** Ma:t 10:38; Luk 14:27 ✧ **9:24:** Ma:t 10:39; Luk 17:33; Yon 12:25 ✧ **9:26:** Ma:t 10:33; Luk 12:9

holoholo hiya:ma: ba:bo ediya: ba:gala ebeno pupulino ilinate keyakeyahibinomoma: ba eda:hame ba:bo a:laminahalemiya:. ³⁰ Ba:ba tetenomolo dubu netewa Elayako ba:gala Moseseko, iba:te uluhukuti Ya:sukuba: tabo bega:lutiya:. ³¹ Iyo, ibi netewapa:te Godokono Hunu Haboeno alago puluhukuti eba:go tabo ba:ma ka:na ga:lutiya:, Ya:suti Godokono nopo tawakaluba:tamo kohawakalimima: ebete Yelusalema ko habalo kohoema:ne. ✧ ³² Pitako ba:gala ebeno mabulubi netewa iba:te u ba lahuta ba:moe hanohano komo ba:bo uluhukuya:, ba:bene iba:te ibino baidi a:la:minahaleta Ya:sukunu alo ba:gala dubu netewa eba:go da:la:mota:nuya: ba:bo ulamiya:. ✧ ³³ Ba:bene dubu netewapa:te Ya:sugodone ba tuta, Pitate ebe na:goemiya:, “Hido Iya:tulamedawa, a ba:malo da:pola:nama:, kalakala konomola. Wadiyala, a mimiya netewa-kapiya ketemotema:nema:, eta amia:nola, eta Mosesekonola, eta Elayakonola.” Pitate ukuihino ba:moe tabo ba:bema: goiya:.

³⁴ Pitate tabo ba olamagita hawaiti pete ibi dito patulatelya:, ba:bema: iba:te na:toletolehutiya:. ³⁵ Ba:bene hawai ipuwane tabote ba:ma ka:na puluhukuya:, “Ba:moe ba: naeno Gudula, nale ebe dopamo a:ka:miya:mo! La: ebeno tabo nuliala:!” ✧ ³⁶ Ba:be tabote da:wibuya: iba:te Ya:suku kapiya bumiya:, ba:bene tete ga:ga:dopolo ba:bi ta:matapa:te kebe komo kumiya: iba:te komo tawakalubi kakiyalamiya:ha:.

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Kuhi

*Da:hiduimiya:**Ma:t 17:14-21; Mak 9:14-27*

³⁷ Ba:be eta hegelalo iba:te haka hununi da:pepalaguya: tawakalubi hiliyonomate pelamete Ya:sukuba: dito paluguya:. ³⁸ Ba:bene ibi ipuwalo kapiya dubuti ibulunomo ba:bo goepatiya:, “Iya:tulamedawa, naeno guduino komoma: ama: betoemehomata mabu ebe ba:naeno kapiya gudunomola! ³⁹ Kuba gobogobote gaa:tepahago ebe danagalamihonako, guduti hakamo da:ganako ebeno apete kodakodanomoma: eda:menako ba:bene ebeno tabone paguti pikuliminako, ba:gala ebe anagalimiho tetelo kuba gobogobote naeno gudu tiyolo a:kamiya:pale! ⁴⁰ Ba:bema: nale ama: ta:matapi a:toelamehola:kamo iba:te kuba gobogobo koemema:, huiyatiya iba:godolo helo puliyala.”

⁴¹ Ya:suti huiyatiya ibi hiliyonomatamo na:goiya:, “A:iye, la: hibima: midiha: kuba tawakalubilata! La: natamo menemene bikanamenamata, ba:bema: na ubihinola la:go tete ga:ga:lo emedena!” Ba:bene ebete dubutamo na:goiya:, “Amia:no gudu mamo na:magaha:.”

⁴² Ba:ba tetelo kuhiti ba penape kuba gobogobote ebe anagalimiti hakamo dito a:da:nuya:, ba:bene kuhiti kubanomamo ba:bo ewagelehuya:. Ba:bene Ya:suti kuba gobogobo da:kiyahamiya:, ba:ba tetelo kuhiti hidote Ya:suti ebe ebeno nabiwitamo dito ikamiya:, ⁴³ ba:bema: ba:be komo dumiya: ba:bi tawakalubi hiliyonomate Godokono ko helo komoma: na:hanohanohutiya:.

*Ya:suti Ebenu Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:
Ma:t 17:22-23; Mak 9:30-32*

Ba:bema: tawakaluba:te Ya:sukunu hiliyonomo ododili komokomoma: ba hanohanohuta, ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya;
44 “Nale ba:ma tetelo la:tamo dolamagimo, ba:be tabo hidamo uliti akadodala! Godote Tawakalubino Naniwi kuba tawakalubino kokotamo kihatema:ne.” ✧ 45 Ba:ba tetelo iba:te ba:be taboeno ipuwa hidamo kemalagidoluya:ha: mabu awamina ipuwalo itanami, huiyatiya iba:te iya:tawaha:ma: ba eda:ha ba:moe taboeno ipuwa komoma: Ya:suku kiyamema: na:toletolehutiya:.
✧

*Kodawama: Pote Na:keda:mene
Ma:t 18:1-5; Mak 9:33-37*

46 Ba:bene ta:matapa:te ibi ipuwalo pote koma: eda:ma: olowabeletehuitiya:.
✧ 47 Iba:te ibino tepo ipuwalo demalagidolutiya: Ya:suti ba:be komo iya:tawuya:, ba:bema: ebete gudu lawete ebe tama:mo ba adipi 48 iba:tamo na:goiya:; “Kebe lumagiti naeno mahilamo ba:mako gudu deha:poto kalakalago dowalubina ebete na bowalubinina, ba:gala kebe lumagiti na dowalubinina, ebete na kapiya kowalubininha:, ebete na Oenamedawa Godoko atumu na:kowalubina. Ba:bema: la: ipuwalo pote deha:potodawanomoma: deda:mene ba:be dawate konomoma: keda:ma:ne.” ✧

✧ 9:44: Luk 9:22 ✧ 9:45: Luk 18:34 ✧ 9:46: Luk 22:24

✧ 9:48: Ma:t 10:40

*La:go Alaholoha:dawa Ebete La: Owalubili-dawama: Eda:na
Mak 9:38-40*

49 Ba:bene Yonete na:goiya;, “Hido Iya:tulamedawa, ale eta dubu umima: ebete amia:no mahilamo kuba gobogobo doelamiti, huiyatiya ale ebe a:kiyahamima: ba:be komo kekelamema: mabu ebe aeno kapiyuimi lumagiha:.”

50 Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya;, “La:le ebe akaduhima:la:, mabu kebe lumagiti la:go alaholohodawama: deda:na, ebete ba: la: bowalubili-nata.” ☆

*Samaliya Hoponapa:te Ya:suku Ubiha:ma:
Deda:huya:*

51 Ba:bene Ya:suti Godokono Hunu Habamo nodolo tete da:tataliya:, ebete ba:be komo iya:tawate ebene ukui konomamo ba:bo ihatiya: Yelusalema ko habamo kotoma:. 52 Ba:bene gabo tetelo ebete Samaliya hopoeno eta habamo nopo atapi dopamo oelamiya:, iba:te ba:bolo ebene wata bahi ba:gala baa: konihiduilamema:. 53 Huiyatiya ba:be habanapa:te iya:tawahuya: Ya:suti Yelusalemamo tolame gabodo da:tutiya:;

☆ 9:50: Ma:t 12:30; Luk 11:23

ba:bema: iba:te ebetamo ubiha: tabo bega:luya:.*
 54 Ba:bene Ya:imesiko ba:gala Yoneko, iba:te
 ba:moe komo umiti na:ga:luya:, “Kodawa,
 wadiyala:ka: a Godoko kiyame ebete Hunu
 Habane koe poemete ibi kokubahilamema:?”

☆

55 Huiyatiya Ya:suti ibi netewapa:tamo
 ohobigate ibi konomamo ba kiyahalame
 iba:tamo na:goiya:, “Mabu keka: la:le na kuba
 ukuia:mo da:kiyanamema? Mabu la:eno tepo
 ipuwoeno ukui ba:gala naeno tepo ipuwoeno
 ukui hiya:hiya: ba:pola:na! 56 Na Tawakalubino
 Naniwiti tawakalubi kubahilamema: kapiya:ha:,
 huiyatiya nale ibino ka:ka: mula:lelamema:
 piya:mo.”† Ebete ba:be tabo goete, iba:te eta
 habamo lahama: ba: dito tolamiya:.

Ukui Netewago Ya:suku Ta:mata Modoboha:
Ma:t 8:19-22

* **9:53:** Buka ka:lamiholeadawa, wadiyala ama: ba:moe komo
 niya:tawa. Yu tawakalubi ba:gala Samaliya hopo tawakalubino
 komo ba:ma ka:nala, iba:te gelebadilo kemedenamihia:
 Ba:moi kapiyuimi netewoeno iniwoeno mabu kapiyala, ebe
 ba: A:ibalahamatela, ba:bema: dopamo tetelo iba:te kapiya
 tawakalubima: eda:hanama:. Galane tetelo kapela tawakaluba:te
 iba:go ba emede, Samaliya hoponapa:te ibino bohelemele ba:bi
 kapela tawakaluba:tamo ba:bo ikalameholiya:, huiyatiya Yu
 tawakaluba:te eba ka:na kewageliya:ha:. Ba:be mabuma: Yu
 tawakaluba:te Samaliya hoponapi kubapima: ka:laminakuya:,
 Samaliyanapa:te atumu Yu tawakaluba:tamo ubiha: komo
 bekahawakaliminakuya:. Ba:ma ka:na Ya:suku tetelo ba:moi
 kapiyuimi netewagodolo kalakala komote kitanamiha:, iba:te
 dito maubatihuinama:.

☆ **9:54:** 2Gaw 1:9-16 † **9:56:**
 Luk 9:55b-56a komoeno tabo Lukuti bukamo kamiya:tiya:ha:,
 huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate
 miya:tiya:.

57 Iba:te ba tolamita eta dubuti Ya:sutamo na:goiya:, “Ama: keba hapuamo da:tomena:, nale ama: ba:bamo kota:matama:nemata.”

58 Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Hiya:, ama: dopamo ba:moe eta komo hidamo ne-malagidola. Tumu gahagahoeno laha bahi haka gugu ba:pola:lama:na ba:gala holaholate ibino genama etemotehonaka, huiyatiya na Tawakalubino Naniwi, naeno wata bahi puliyala.”

59 Ba:bene Ya:suti eta dubutamo na:goiya:, “Ama: na na:ta:mahena:.”

Ebete huiyatiya Ya:sutamo na:goiya:, “Kodawa, wadiyala na dopamo tote, naeno kadele nabiwiti da:hoemene, nale ebe bobamo nihatete na galane ama: kota:mahema:nemata.”

60 Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Wadiyala, ha:laha tawakaluba:te ibi ha:kia ibino ha:lahapi bobamo na:miya:ta:mena:, huiyatiya ama: tote Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komoeno tabo tawakaluba:tamo na:nolamaginakuya:.”

61 Ba:bene eta dubuti na:goiya:, “Kodawa, na ubila ama: ta:mahe, huiyatiya wadiyala na dopamo tote naeno genamanapa:tamo yawo tabo konegoema:nemo.” ☆

62 Huiyatiya Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Kebe lumagiti haka aligilino ilinamo pali oko ba tupuimi, haboeno komokomo emalagidolete okone gala da:kohobigamene, ba:bako lumagiti Ko Gawadalagi Godokono oko owatima: a:kamodobamene.”

10

Ya:suti 72 Ta:matapi Godokono Tabo Olamag-imima: Doelamiya:

¹ Ba:moe tabo da:wibuya: ba:ba tetelo Kodawa Ya:suti komo 72 ta:matapi uwatete etapi netewa, etapi netewa, ba:ma ka:na dopamo oelamiya:, ebete da:tomene ba:bi hiliyonomo habahabamo. ✧ ² Ebete iba:tamo na:goiya:, “Godokono pali ipuwalo kona hiliyonomo ba:a:kodakodahui, huiyatiya wakalami okopi hiliyoha:, ba:bema: la: pali namutudawatamo toetoe tabo na:ga:lala:, ebete komo okopi pali ipuwamo kopoelamema:ne hidohido kona nahoeno kopewakalamiholema:. ✧ ³ Ba:bema: la: na:tolama:la!: La: sipi-goegoe hegehege keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, nale la: helohelo gahagahoeno kapiyuimi ipuwamo oelamemata. ✧ ⁴ La: mani miya:teno kuiha akuwata:la:, ba:gala la: baa: miya:teno hika ba:gala nato ilina akuwata:la:. Ba:gala la: gabo tetelo eta lumaga:go da:nalugama eba:go tabo ba nega:la la:eno oko tete akanikubahima:la:. ✧

⁵ “Ba:bene la: kebe genamamo da:nalehawaminama, wadiyala la: ba:be genamanapa:tamo nolata tabo na:nega:luya:la: ba:ma ka:na, ‘Godokono kalakalate la:eno genamalo nitanamene.’ ⁶ Ba:bema: Godokono gelebadi lumagiti ba:bolo demedena, Godokono kalakalate ebegodolo hibilo kitanama:ne, huiyatiya ba:bako lumagiti ba:be genamalo lutaheno, la: nolata tabo da:ga:lama ba:be

✧ **10:1:** Mak 6:7 ✧ **10:2:** Ma:t 9:37-38; Yon 4:35 ✧ **10:3:** Ma:t 10:16 ✧ **10:4:** Ma:t 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5

taboeno hibi komote ba:bolo a:kitanamene.
⁷ La: ba:be genama kapiyalo na:nemediya:la:,
 ba:bene iba:te la:tamo dikalameholemena: ba:bi
 baa: nahate ibino beya atumu na:kanihuya:la:,
 mabu la: okopa:te ba:bako huiya lawe wadiyala,
 ba:gala eta habamo tolame tete uluhukuhino
 la: eta genamane eta genamamo eba ka:na
 akanewagela:la:. ✧ ⁸ Iyo, la:le eta habamo
 tolamete iba:te la: kalakalago duwatemena:,
 ba:ba tetelo iba:te kebe naha ilina la:tamo
 dikalamemena: kalakalago na:nahuya:la:.
 ✧ ⁹ Ba:gala ba:be habalo demedena la:
 ba:bi temetema:gopi hiduilamete habalubi
 hiliyonomatamo na:ga:luya:la: ba:ma ka:na,
 ‘Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komote
 la:tamo ba: a:tatali.’ ¹⁰ Huiyatiya la: eta habamo
 nikuliti iba:te la: kalakalago uwateheno, la:
 ba:be haba tulinomolo ba la:mota:hana ibi
 hiliyonomatamo ba:ma ka:na na:ga:luya:la:,
¹¹ ‘La:eno haboeno haka puhulu aeno natone
 na:moda:midatepalema:, mabu ba:moe komote
 la: biya:tulamitata Godokono tete ba: na:pe
 ebete la:eno komo kopanagilamelelamema:.
 Ba:bema: ba:moe ko komo akadodala:, Godokono
 Ko Gawadalagi tetete la:tamo ba: a:tatali!’ ” ✧
¹² Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo
 na:goiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godote
 tawakalubino komo danagilamelelamemene,
 ba:be Ko Hegelalo ebete ba:moi habaluba:tamo
 kuba huiya konomamo kikalamema:ne. Ba:ba
 tetelo ebete Sodomo habaluba:tamo kuba
 huiya ba ikalame malemale nanekela:mo

✧ **10:7:** 1Kol 9:6-14; 1Tim 5:18 ✧ **10:8:** 1Kol 10:27 ✧ **10:11:**
 Oel 13:51; 18:6

kohawakalimima:ne, huiyatiya hibila, ebete malemale a:kihata:mene ba:moi kuba tawakaluba:tamo!” ☆

Hibima: Midiha: Habalubino Komo

Ma:t 11:20-24

¹³ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Kolasini haba, ama: kuba huiya konomo kolawema:na:ta! Betasaida haba, ama: ba: atumu! Mabu nale la:godolo hanohano komo dododilimo, la: ba:ba tetelo la:eno kubane kohobila:ha:. Huiyatiya nale ba:bakobako oko Taya habalo ba:gala Saidono habalo dopamo nododiliya:tale, ba:bi Yuha: tawakaluba:te ibino kubakuba ukui hiya:ma: ba:midiliya:na:. Iyo, iba:te ibino kuba ododili mabuma: tepo temetemema: eda:hate ba:be temeteme komo kohawakalimima: iba:te kubakuba kaliko pupuliti hoeno puhulamo dito ba:gagahidiya:na:. ¹⁴ Ba:bema: Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo ebete Taya habanapa:tamo ba:gala Saidono habanapa:tamo kuba huiya ba ikalame malemale nanekela:mo kohawakalimima:ne, huiyatiya hibila, Kolasini haba ba:gala Betasaida haba, ebete la:tamo malemale a:kihata:mene! ¹⁵ Ba:gala Kapeniyama haba, amia:no komo ba:ma ka:nala. Ama: ubila ama: ha:kiya ama: Godokono Hunu Habamo kadipatema:, huiyatiya Godote ama: Koe Habamo ka:da:nama:na:ta!”

¹⁶ Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Kebe lumagiti la:eno tabo dulimini ebete ba:be komo ipuwalo naeno

☆ **10:12:** Tup Mabu 18:16–19:29; Ma:t 10:15; 11:24

tabo kulima:ne, huiyatiya kebe lumagiti la: ubiha:ma: deda:mene ebete ba:be komo ipuwalo na ubiha:ma: keda:ma:ne, ba:gala kebe lumagiti na ubiha:ma: deda:mene ebete na kapiya ubiha:ma: a:keda:mene, ebete na Oenamedawa atumu ubiha:ma: kakeda:ma:ne.” ✧

Ya:sukunu 72 Dubate Ebetamo Da:kawilaliya:

17 Ba:bene Ya:suti doelamiya: ba:bi 72 dubate tolamete hiya:hiya: habahabalo oko nowatiti, iba:te da:kawilaliya: ko kalakalanomago ebetamo na:pega:luya:, “Kodawa, ale kuba gobogobo amia:no mahilamo da:nikiyahalamima: iba:te aeno tabamo papamila:halete tawakaluba:godone ikuliya:!”

18 Ya:suti iba:tamo ba huiya na:goiya:, “Hibila, Godote Saitanako heloha:ma: miditi Hunu Habane da:pa:da:nui nale umimo, iyo, hegelate keba ka:na ka:la:wa:hiyanako ebete hopamo tiyonomo ba:ba ka:na pegui. ✧ 19 La: hidamo nulia:la! Na helo la:tamo ikalamimata la:le kalu ba:gala iwawa la:eno natamo komikimoelenakoma:, ba:be helote la:eno alaholodawa Saitanakono helo na:gogolona, ba:bema: eta ilinate la: a:kakubahilama:mena:ta. ✧ 20 Ba:gala ba:moe ba: eta komola. Kuba gobogobate la:eno tabamo da:papamila:halenaka ba:be mabuma: akakalakahala:, huiyatiya Godote la:eno mahilo ebene Hunu Haboeno Bukamo da:miya:telamiya:la la: ba:be mabuma: na:kalakahala:.” ✧

✧ **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Yon 5:23 ✧ **10:18:** Yon 12:31; Haw 12:8-9 ✧ **10:19:** Ohale 91:13; Mak 16:18 ✧ **10:20:** Pil 4:3; Haw 3:5

*Ya:suti Godotamo Kalakala Tabo Dadipatiya:
Ma:t 11:25-27; 13:16-17*

²¹ Ba:ba tetelo Godokono Gobogobote Ya:sukunu tepo ipuwalo da:tabuya: ebete Godotamo kalakalago na:goiya:, “Nabiwi, ama: ba:moe hopo konomo ba:gala Hunu Haba Namutudawama: eda:nata! Na ama:tamo kalakala tabo begoemo, mabu ama: ba:moe hopoeno koko iya:tawahapi dubatamo amia:no mulu ukui ba awaminale iya:tawaha: tawakaluba:tamo hawakalilamia:ta. Nabiwi, ba: hibila, ba:moe komote amia:no ubilo puluhukui.”

²² Ba:bene Ya:suti tawakaluba:tamo na:goiya:, “Naeno Nabiwi Godote hiliyonomo komokomo naeno kokotamo a:miya:tiya: nale kulamenama:, ba:bema: ebete ha:kiya iya:tawala na ebenu Guduino komo, eta lumagiti iya:tawaha:. Ba:gala Nabiwino komo atumu, eta lumagiti iya:tawaha: huiyatiya na ebenu Guduti ha:kiya iya:tawala, ba:gala nale puya:tamo hawakalimima: ubi dihatemo, ibinomate atumu Nabiwino komo kakiya:tawahama:na:.” ✧

²³ Ba:bene Ya:suti ebenu ta:matapa:tamo pohobigate tabo diya ba:bo goelamiya:, “Godokono kalakala konomo la:godolo bitana, mabu la: la:eno baida:mo ebenu komokomo hidamo nulamenamata! ²⁴ Ba:bema: nale la: begoelamemata, dopamo tetelo Godokono ukui hawakalimipi ba:gala koko gawadubu iba:te ubi konomo bihatenama: la:le dulamenama ba:bi koko komo ulamema:, huiyatiya iba:te kamodobuya:ha:, ba:gala ibi ubila la:le

✧ **10:22:** Yon 3:35; 10:15

dulihonama ba:bi komo kulihoma:, huiyatiya iba:te kamodobuya:ha:.”

Samaliya Hoponapi Dubuino Malemale Ko-moeno Uwi

²⁵ Ba:bene eta Godokono Tutumu iya:tulamedawate ubila Ya:sukunu mulu komo kopumima:, da: hibila: o da: hibiha:, ba:bema: ebete pete ebetamo na:pegoiya:, “Iya:tulamedawa, na bada komo ododiti wiboha: ka:ka: ebo na:ka:lawemo?” ☆

²⁶ Ya:suti tabo ba huiya na:goiya:, “Godote Bukamo ebena Tutumu Tabo da:miya:tiya:, ba:bi komate a keba ka:na kiya:tua:mena? Ba:bi komokomoeno ipuwa keba ka:nala:ka:?”

²⁷ Ba:be dubuti na:huiyuya:, “Godokono Bukate ba:ma ka:na goena, ‘Ama: amia:no Kodawa Godoko malemalelo nemalagidolona, amia:no tepo ipuwanomamo ba:gala amia:no gobogob-oeno heloamo, amia:no helo konomamo ba:gala amia:no ukui konomamo,’ ba:gala eta tutumu tabo ma kumu bitana, ‘Ama: ha:kiya ama: demalagidolona, wadiyala ama:le ba:ba ka:na ama: tamelo demedena ba:be lumagi malemalelo nemalagidolona.’ ” ☆

²⁸ Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Ama: hibi tabo begaa:ta. Ama: ba:moe komo ododiti ba:bo ba:ka:ka:namena:ta.”

²⁹ Ba:be dubuti Ya:sukunu taboma: hilopote huiyatiya ebena hilopo ugumuilo ba:ma ka:na goiya:, “Na tamelo demedena, ba:be lumagi potela:ka:? Na poko na:kowalubinamo?”

☆ **10:25:** Ma:t 22:35-40; Luk 18:18 ☆ **10:27:** Tutumu 6:5; Hawi 19:18

³⁰ Ya:suti ebenu tabo ba huiya na:goiya:, “Eta dubuti Yelusalema ko habane Yeliko habamo ba nihitiguta pilo dubate ebe lawete ebenu pupulino ilina pipikulamelemete ebe ba:bo anagalimihuya:. Ba:bene ebenu helote da:wibui iba:te ebe ba:bamo miya:patepate ba: dito tolamiya:. ³¹ Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehodawate ba:be gabodo ba pita ebe pumiti tamedo dito negogolatepui. ³² Ba:bene Libai gudawate* kapete ba: atumu kapewageli. Dubuti da:kapitanui ebete ba:bamo puluhukuti ebe ba:bo pumi, huiyatiya ebete owalubi ebetamo kapihateha:, ba: dito kanegogolatepui.

³³ “Ba:bene ba:be gabodo da:piti, eta dubu ebe Yu lumagiha:, ebe Samaliya hoponapi dubula,† ebete ba:bamo puluhukuti ba:be dubu da:pumi ebenu tepo ipuwalo malemale konomo bipihati. ³⁴ Ebete ebetamo pete olibi kikipoeno ihi ba:gala hido mulamula ebenu bugumamo abutilamelemete kaliko hapuamo dito matuhulame-

* **10:32:** Buka ka:lamiholeadawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Yu tawakalubi ipuwalo 12 gu na:pola:nama:, ba:moe Libai gu ba: etala. Ba:be gu kapiyate Godokono oko bowatihonama: komo Yu tawakaluba:tamo. Ba:ma ka:na Yelusalemalo da:la:nami ba:be Godoko Adikumino Hiya: Genamalo Libai gu dubate oko ha:kiya owatihonama:, ba:bene hiya:hiya: habahabalo atumu komo iba:te Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamalo ohale alapihopima: eda:hanama:, ba:gala komopa:te Godokono Tutumu iya:tulamepima: eda:hanama:, ba:gala komopa:te tabo anagiya:midapima: eda:hanama:. † **10:33:** Buka ka:lamiholeadawa, ama: Samaliya hoponapi ba:gala Yu tawakalubino maubatihui komo iya:tawama: ubi dihatemena:, wadiyala ama: Luk 9:51-56 komoeno owalubi tabo numiya:.

holemi. Ba:bene ebete ba:be dubu ebeno donoki-goe hunamo adipiti eta habamo ba:bo magatui, ba:be habalo kapela tawakaluba:te da:lahanaka ebete ba:be genamalo ba:be dubu hidonomamo nowalubi. ³⁵ Eta hegelalo Samaliya hoponapi dubuti netewa mani genama namutudawatamo ba ikame na:goi, ‘Ama: ba:moe dubu hidonomamo nowalubinatiya: Ba:moi maniti mod-oboheho, nale gala da:kapemo ama:tamo gala kakapehuyiama:nemo.’”

³⁶ Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo Godokono Tutumu iya:tulamedawatamo na:goiya:, “Amia:no ukui kebanala:ka? Pilo dubate danagalimihui ba:be dubutamo netewa-kapiyate da:pelami, ibi ipuwalo pote ebe owalubidawama:ka:pedi? Ba:gala ebe tamelo demedena ba:bako lumagimo pote ka:pedi ebetamo malemale kohawakalimima:?”

³⁷ Ba:bene Godokono Tutumu iya:tulamedawate tabo ba huiya na:goiya:, “Ba:Yuha: lumagi kapiyate ebe koamo pemalemaleti.”

Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Amia:no tabo ba:hibila. Wadiyala, ama: tote tawakaluba:tamo malemale ba:ma ka:na na:nehawakaliminakuya:.”

Ya:suti Matako Ba:gala Ma:liko Ibino Genamamo Baa: Nama: Da:nodoluya:

³⁸ Ya:suti ebeno ta:matapa:go Yelusalema gabodo ba tolamita iba:te eta habamo da:nikuliya:, ba:ba tetelo eta kamena ebeno mahilo Matatela ebete Ya:suku kalakalago na:goemiya: ebete ebeno genamalo baa: kopenama: ³⁹ Matakono ekawino mahilo Ma:litila, ba:bene Ya:suti genamamo

da:nodoluya: Ma:liti ebeno nato mabamo pemedete Kodawa Ya:sukunu iya:tumi komo hidonomamo ulihutiya: ✧ ⁴⁰ Huiyatiya Matate ha:kiya baa: hiduimi komo ba ododita ebe ubiha:ma: eda:te Ya:suku ba:bo pegoemiya:, “Kodawa, ama: na:kumiuta naeno ekawiti na kowalubinitaha? Hiliyonomo komo na ha:kiya ododilitamo, ba:bema: wadiyala ama: ebe na:kiyama:, ebete pete na na:powalubinina!”

⁴¹ Kodawa Ya:suti ebeno tabo ba huiya na:goiya:, “Mata, Mata! Ama: hiliyonomo hegehege komo ododilima: ukui bilibilinomoma: editata. ⁴² Huiyatiya kapiya komote konomoma: deda:na, Ma:liti ba:be hido komo umiti ba: a:lawe, tawakaluba:te galane ebegodone a:kalawa:mena:.” ✧

11

Ya:suti Godotamo Toetoe Tabo Ga:la Komo Ebe Ta:matapi Diya:tulamiya:

Ma:t 6:9-13; 7:7-11

¹ Eta hegelalo Ya:suti tataba hopolo Godokoba: tabo bega:lutiya: Ba:be komote da:wibuya: ebe ta:matapi ipuwalo etate ebe na:goemiya:, “Kodawa, Yonete ebe ta:matapi iya:tulami iba:te Godotamo keba ka:na da:toetoehonakomena:, ba:bema: wadiyala ama: a ba:be atu komo na:kiya:tua:ma:.”

² Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: Godotamo toetoe tabo ba:ma ka:na na:ga:lanakuya:la:, ‘Aeno Nabiwi, wadiyala amia:no talona mahilo

✧ **10:39:** Yon 11:1; 12:2-3 ✧ **10:42:** Ma:t 6:33

tawakaluba:te nadipata:mena,
 ba:gala wadiyala ama:le Ko Gawadalagima:
 deda:na

ba:be komote na:hawakalamene.

³ Ba:gala wadiyala ama: ba:moe hegloeno baa:
 atamo modobolo nikaa:ma:.

⁴ Ba:gala komopa:te atamo kuba dododilina,
 ale ba:bi kuba egebolelamete kadodohole-
 lamema:nema:;

ba:bema: wadiyala ama: atumu

aeno kuba egebolea:mete nadodoholea:ma:.

Ba:gala Saitanakono kuba gabamo emogabuimi
 ipuwalo

ama:le huiyatiya a ba owalubi

amia:no hido gabodo na:magatoenakuya:’ ”

⁵ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Diyala,
 la: ipuwalo eta lumagiti iwa tetenomolo ebena
 hopodalagitamo tote ba:ma ka:na da: negoemene,
 ‘Naeno hopodalagi, wadiyala:ka: ama: na
 nowalubina:? Baa: netewa-kapiya natamo
 nikanama:, ⁶ mabu naeno lumagiti muhulu
 hopone gala a:kawila, huiyatiya nagodolo baa:
 puliyanomola nale ebetamo ikamema:!’

⁷ “Huiyatiya genama gulu da:luta, ebete
 tabo ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Ao, ama:
 temeteme natamo akikanama:la:. Na gigiho
 a:kodakoduiminakamo, ba:gala na atumu
 guguda:go ba: na:watanamo, ba:bema: hidoha:
 nale mahigate baa: ama:tamo ikame.’

⁸ “Huiyatiya ama:le amia:no hopodalagi
 toemeho komo ekelameheno, ama:tamo bada
 komote na:ka:puluhukumini? Iyo, ebete
 mahigate amia:no modoboha: komokomo

komodobuilamema:ne, huiyatiya ebete ama:tamo baa: ba ikame ama: ebene hopodalagima: a:kagaa:mene, mabu ebegodolo kalakala puliyala. Ba:bema: mabu keka: ebete ama:tamo owalubi dihatemene? Mabu ama: toetodawagodolo hilopote kitanaha:, ebete ama: ba:be mabu kapiyama: kowalubima:na:ta.”

⁹ Ba:bene ba:be taboeno ipuwa ba hawakalimi Ya:suti na:goiya:, “Nale la:tamo goemo, la: Godoko na:toemehala:, ebete la:tamo kikalamema:na:ta. Iyo, la: ebene hido komo nohowada:la:, la:le kumima:nemata, ba:gala la: gigiho nanakama:la:, ebete la:tamo ka:hiya:midama:ne. ¹⁰ Numa:la:, puya:te Godoko da:toemehonaka iba:te ebegodone kolawema:na:, ba:gala puya:te ebene hido komo dohowadinaka iba:te kumima:na:, ba:gala puya:te gigiho danakaminaka ebete iba:tamo ka:hiya:midama:ne. ¹¹ La: ipuwalo kebe dubu ebene guduti ebe dahama: da:toemehomene, huiyatiya ebetamo bu kalu ba:kikamemene? ¹² Ba:gala ba:be guduti ama: kakaba kikipoma: da:toemehomena:, ama: huiyatiya ebetamo iwawa ba:kikameomena:? ¹³ Numa:la:, la: hidohido tawakalubiha: huiyatiya la: iya:tawahala la:eno guguda:tamo hidohido baa: ikalamema:, ba:bema: la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti atumu iya:tawanomola ebene Hido-talona Gobogobo tawakaluba:tamo ikalamema:, puya:te ebe da:toemehonaka iba:tamo kikalamema:ne.”

Ya:suku Ba:gala Biyelesibuluku Ibino Komo
Ma:t 12:22-30; Mak 3:20-27*

¹⁴ Ba:ba tetelo tabo olamagiha: kuba gobogobagoeno dubuti ba:bolo na:lutiya:, ba:bene Ya:suti ebegodone kuba gobogobo doemiya: ebete tabo olamagi ba:bo tupuimiya:. Ba:bema: komo tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu komoma: ba hanohanohuta, ¹⁵ huiyatiya komopa:te na:ga:lutiya:, “Biyelesibulukunu helote ebegodolo bitana. Ebete kubakuba gobogoboeno Kodawoeno heloamo oelamenako, Godokono heloamoha:!”

✧ ¹⁶ Ba:ba tetelo komopa:te ubi bihatiya: Ya:suku kuba gabamo emogabuimima:, ba:bema: iba:te ebe na:ga:lamiya:, “Ama:godolo Godokono helo hibilo ditana, eta hanohano komo nododa: ba:be komo atamo kohawakalimima:.” ✧

¹⁷ Ba:bema: Ya:suti ibino kuba ukui iya:tawate iba:tamo na:goiya:, “Numa:la:, haba kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be habate kokubama:ne, ba:gala genama kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ibino genamate hopamo kokagama:ne. ¹⁸ Ba:bema: Saitanakono ukui ba:ma ka:nala, ebete ebene kubakuba gobogobo tawakaluba:godone a:koelama:mene, mabu ebete ba:ba ka:na dewagelemene ebene oko owati helote kowiboma:ne. La:le naeno komoma: na:ga:lamata, ‘Ebate kubakuba gobogobo Biyelesibulukunu

* **11:13:** Biyelesibuluku ba: Saitanakono eta nopodawala, ebete Yu tawakalubino hopolo Saitanakono hopodawama: eda:nami, atumu Tabo tawakalubino hopolo Galega:ko bemedena.

✧ **11:15:** Ma:t 9:34; 10:25 ✧ **11:16:** Ma:t 12:38

heloamo oelamenako.’ ¹⁹ Ba:be tabo da:ga:lama hibili:ka:? Ao, hibiha:. La:eno kapiyuimipa:te kubakuba gobogobo doelamenaka, ba:be helo iba:tamo pote kikalamenako? Ba: Godotela, Saitanateha:! Ba:bema: ba:bi la:eno kapiyuimipino hido ododi komote la:eno kuba ukui behawakalimina. ²⁰ Ba:moe komo ba: hibili, nale kubakuba gobogobo Godokono heloamo tawakaluba:godone oelamenakomo, ba:bema: wadiyala la: ba:moe komone kiya:tawahama:nemata, Godokono Ko Gawadalagi tetete la:tamo ba: a:pe.

²¹ “Numa:la:, Saitanako ba: eta helo dubu keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ba:gala ebete pilolo duwatiya: ba:bi tawakalubi ba: ebeno genamoeno ilinala. Ba:bema: keba tetelo helo dubuti ebeno alaholohoeno ilina uwatete ebe ha:kiya ebeno genama hidamo da:lawamenamene, genamoeno ilinate hidamo kopola:nama:na:. ²² Huiyatiya eta dubu ebena helote dopo dubuino helo da:gogolona, ba:be dubuti pete alaholo komo ba pododi dopo dubu kopanagalimihoma:ne. Ba:bene ebete ba:be dubuino alaholoho ilina ba:gala genamoeno ilina uwatemete ebena mabuluba:tamo konalabahalamema:ne. ✧

²³ “Ba: hibili, kebe lumagiti na owalubinihino ebete naeno alaholodawama: eda:na, ba:ma ka:na ebete tawakalubi kapiya baha:mo magahelama: nago oko owatihino huiyatiya ibi hiya:hiya: oelamenako.” ✧

*Kuba Gobogobote Lumagitamo Gala
Da:kapemene Ba:be Komo*

Ma:t 12:43-45

²⁴ Ba:bene Ya:suti na:goiya; “Kuba gobogobote eta lumagigodone duluhukumini, ba:ba tetelo ebete gagale hopamo tote eta emede bahi ko-howadinatoma:ne. Huiyatiya ebete hido emede bahi numihino ebe ha:kiya ebetamo kogoema:ne, ‘Nale da:miya:puimo ba:be atu emede baha:mo gala kakatoma:nemo.’ ²⁵ Ebete gala kapete ba:be emede genama hidamo moda:midala ba:gala ilina hidamo miya:tela, ebete ba:be genama ba:ba ka:na da:kapumimini, ²⁶ ba:bene ebete gala ka-tote komo sa:ba:ni kuba gobogobo kanadabuil-iti kakamagahema:ne, iba:te ba:be genamamo a:pa:la:hate ba:bolo kemedehonama:. Numa:la:, galane da:pelamemena: ba:bi kuba gobogob-ate koko kuba ba:pododilinakomena:, dopamo demedenami ba:be kapiya kuba gobogoboeno emede huiyaha:, ba:bema: dopamo ba:be lumagi nanekela:mo kubadopola huiyatiya ba:ma tetelo ebete ba: kubanomoma: keda:ma:ne.”

Godokono Hibi Kalakala Komo

²⁷ Ya:suti ba:moe tabo ba olamagita, tawakalubi ipuwalo eta kamenate ebetamo ibulunomo na:goiya; “Ama: dalahimiya:la ba:gala nono ama:tamo dikamiya:la, ba:be kamentoeno kalakala bada konomola:ka:!” ☆

²⁸ Huiyatiya Ya:suti na:goiya; “Wadiyala ama: eta hibi komo nemalagidola. Puya:te Godokono tabo uliti ebetamo da:papamila:hamena:, ebeno

☆ **11:27:** Luk 1:28,42,48

hibi kalakalate ba:bi tawakalubi kapiyagodolo bitanamene.”

Tawakaluba:te Hanohano Komo Umima: Ubi Dihatiya:

Ma:t 12:38-42

²⁹ Hiliyonomo tawakaluba:te Ya:suku a:ga:diya:midate ba la:mota:hana ebete iba:tamo na:goiya:, “Ba:ma tete tawakalubi kubakubanomola! Iba:te ubi konomola Godokono helo hawakalimino hanohano komo kumima:, huiyatiya Godote eta komo iba:tamo a:kahawakalima:mene. Ba: hibila, ebete ebene ukui hawakalimidawa Yaonako ipuwado da:hawakalimiya:, ba:be hanohano komo kapiya iba:tamo ikalamiya:. ☆ ³⁰ Iyo, Godote Yaonakono emede komodo Niniba ko habanapa:tamo ebene helo a:hawakalimiya:, ba:bene ebete atumu Tawakalubino Naniwi ipuwado ebene helo gala kakahawakalimima:ne ba:ma tetelo demedehona ba:bi tawakaluba:tamo, huiyatiya eta hanohano komo iba:tamo a:kododa:mene. ³¹ Ba:gala eta komo. Godote tawakalubino komo danagilamelelamemene, ba:be Ko Hegelalo Siba hoponapi Ko Gawadalagi Kamenate mahigate la: Yu tawakalubi kubapima: koka:lamima:na:ta, mabu ba:be Yuha: kamenate muhulu hoponomone piya: Isalaela hopamo Ko Gawadalagi Solomonokono mulu tabo kopulihoma:. Ba:ba tetelo ebe ubila Godokono mulu Solomonogodone lawe, huiyatiya la: tetelo Godote Tawakalubino Naniwino komo la:tamo ba hawakalimina,

☆ **11:29:** Ma:t 16:4

la: ba:be komo ubihinola. La: numa:la:, Tawakalubino Naniwino muluti Solomonokono mulu na:gogolona! ✧ ³² Ba:gala Godokono Ko Hegelalo Niniba habanapa:te mahila:halete la: atumu kubapima: koka:lamima:na:ta, mabu ba:bi Yuha: tawakaluba:te Yaonakono tabo duliya: iba:te ibino kubane Godotamo ohobiliya:. Ba:ba tetelo ibi ubila Godokono tabo Yaonagodone lawe, huiyatiya la: tetelo Godote Tawakalubino Naniwino komo la:tamo ba hawakalimina, la: ba:be komo ubihinola. La: numa:la:, Tawakalubino Naniwino helote Yaonakono helo na:gogolona!” ✧

Godokono Alote Lumagino Tepo Ipuwamo Opega Komo

Ma:t 5:15; 6:22-23

³³ Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Lumagiti ebeno wuiki alo pa:titi awamina baha:mo a:kihata:mene, ba:gala ebete bagolo ipuwamo a:kihata:mene, huiyatiya ebete hawakala baha:mo kihatema:ne, ba:bene tawakaluba:te ebeno genama guamo da:nalehawaminamena: iba:te ba:be hido alo ba:bo konumima:na:. ✧

³⁴ “Amia:no apeno alo ba: amia:no baidila. Ba:bema: amia:no baiditi hidamo da:la:minalemene amia:no tepo ipuwoeno alote atumu hidonomamo kaka:la:minama:ne, huiyatiya baiditi hidamo a:la:minaleheno amia:no ape konomote du ipuwalo kitanama:ne.

³⁵ Ba:bema: ama: hidamo, amia:no tepo ipuwoeno alote duma: akeda:la:! ³⁶ Amia:no ape konomote

✧ **11:31:** 1Gaw 10:1-10 ✧ **11:32:** Yaona 3:5-10 ✧ **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16

alo ipuwalo ditanamene ba:gala amia:no ape hapu du ipuwalo itanaheno, ba:ba tetelo ama:konomamo ka:la:minama:na:ta, hido wuiki alote ama: da:la:minana ba:ba ka:na.”

Ya:suti Pa:lisi Kapiyuimipi Koamo Da:kiyahalamiya:

Ma:t 23:4-7,23-36; Mak 12:40; Luk 20:46

³⁷ Ya:sukunu tabo olamagi da:wibuya: eta Pa:lisi kapiyuimi dubuti ebe na:goemiya: ebete ebegodolo baa: kopenama:, ba:bene Ya:suti ba:be dubuino genamamo nodolote baa: nama: dito nemediya:.

³⁸ Huiyatiya Ya:suti ebeno kokoto ukulahaheno baa: nama: da:nemediya:, ba:bema: ba:be Pa:lisi kapiyuimi dubuti koamo la:wiya:.

³⁹ Ba:bene Ya:suti ebe na:goemiya:, “La: Pa:lisi kapiyuimipi la:eno kalili ba:gala meleke hunu hapu bukulalenakomata, huiyatiya la:eno tepo ipuwalo da:pola:na ba:bi ilina a:kukulala:lemata, ba:bema: la:le dododilinakoma ba:bi pilo komo ba:gala komo koko kuba ododili komokomo tabotabohonomola! ⁴⁰ A:iye, la: daedae tawakalubilata! Godote lumagino hunu tama ododiti ba:gala ipuwa akododiya:, ⁴¹ ba:bema: wadiyala la:eno melekelo ba:gala kalililo bada ilinate ka:pola:na, la: ilinaha:pa:tamo dito nikalamehola:la! Iyo, ba:be komo ipuwado la:le la:eno tepo ipuwoeno kuba kukulalema:nemata.

⁴² “Ba: hibila, la: Pa:lisi kapiyuimipi kuba huiya konomo kolawema:nemata! La: la:eno pali ilina hiliyonomo ipuwalo ta:ni komokomo ba anagilamehole Godotamo ebeno komo hidamo ikamehonakomata. Ba:be komo ipuwalo la:kapiya deha:potonomo komo a:kotalemata,

huiyatiya komo kokonomo komo ododilima:
 la: hidamo kemalagidolenaha:, ba:ma ka:na
 la: tawakaluba:godolo tuputupulu kemedena:
 ba:gala Godokono malemale kahawakaliminaha:.
 Ba:bema: wadiyala la: ba:bi koko komo
 nododilinala: ba:gala atu tetelo hegehege komo
 ododili akadodohola:la:!

⁴³ “Ba: hibila, la: Pa:lisi kapiyuimipa:te kuba
 huiya konomo kolawema:nemata, mabu baidi
 ibubulamehole genama gulu la: ubila koko
 dubuino habalo ahidi, ba:gala la: ubila la:le ilina
 kolowami habalo ba wapata:lame tawakaluba:te
 la: ulamete ba:bo kawagaminalema:!” ⁴⁴ Ba: hibila,
 la:tamo da:puluhukumini ba:be kuba huiyate
 konomoma: keda:ma:ne, mabu la: tawakalubino
 ha:laha ape awaminale bobo huiyalata! Ba:ma
 ka:na tawakaluba:te iya:tawaha: ababale ili-
 nate da:pola:na, ba:bema: iba:te iya:tawahaheno
 ba:bana wapata:lamena.”

⁴⁵ Ba:bene eta Godokono Tutumu
 iya:tulamedawate Ya:sutamo na:goiya:,
 “Iya:tulamedawa, ama: Pa:lisi kapiyuimipi
 tabamo da:kubahilama:, ama: ba:be tabamo a
 atumu a:kaiduduputia:ma:ta!”

⁴⁶ Ya:suti ba huiya na:goiya:, “Iyo, la: Godokono
 Tutumu iya:tulamepi, la: ba: atumu kuba huiya
 konomo kolawema:nemata, mabu la: la:eno
 tutumu tabamo tawakaluba:tamo menemene
 komokomo bikalamenakomata! Iyo, la:eno
 tutumu tabo ba: tawakaluba:te menemene ilina
 okamo da:wagalatelena ba:ba ka:nala, ba:bema:
 la:le ibino menemene dulamenakoma eta
 owalubi deha:potonomo a:kihata:lemata, kokoto
 makupuhuliti dito la:mota:hananakomata.

47-48 Ba: hibila, la:tamo da:puluhukumini ba:be kuba huiyate konomoma: keda:ma:ne, mabu la:eno iniwala:te Godokono ukui hawakalimipi hibilo anakapulamenakuya:, huiyatiya ka:lo la: la:eno iniwalino ododili komokomo kubama: ga:laheno ibi a:mililameholenakomata. A:iye! Ba:be mabuma: ibino kubate la: ipuwalo atumu ba:kaitana, huiyatiya la: ba:be kuba ugumuilo la:eno iniwala:te danakapulamenakui ba:bi tuputupupino bobo bahi hidonomamo ododilinakomata. Ba:bema: numa:la:, ba:be komote la:eno ma:lapila netewa komo behawakalimina, mabu la:eno tepo ipuwalo atu kuba ododili ubi ba:kapola:na Godokono hibi okopa:tamo!

49 Ba:be mabuma: Godokono Mulu Tabote ba:ma ka:na goena, 'Nale tawakaluba:tamo naeno ukui hawakalimipi ba:gala naeno komo oelamepi konoelamema:nemo, huiyatiya iba:te ba:bi okopi ubihinola, ba:bene iba:te komo ibi ba anakapulame komopa:tamo temeteme bikalamenakomena:.' 50 Ba:bema: ba:ma tete tawakaluba:te kuba huiya kolawema:na:, mabu ba:moe hopoenno tupuimi mabuni iba:te Godokono ukui hawakalimipi anakapulamenakuya:.' 51 Iyo, A:ibolokono hawiti hakamo da:ka:ka:liya:, ba:be komo ba: tupuimi mabula. Ba:bene iba:te komo tuputupu okopi hiliyonomo anakapulamete, kuititi tetelo Godoko Adikumino Genamalo Sekalayako ba:bo kanakapumiya:, iyo, ebete ba:be Genamoeno Talona Haba ba:gala Godotamo hawa:goeno ikameho bahi tetenomolo ba la:na, iba:te ebe

danagalimiya: ebete ba: dito hoiya:. Ba:bema: na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tete tawakaluba:te ba:bi hiliyonomo kuba mabuma: huiya hibilo kolawema:na:!

⁵² “Ba: hibila, la: Godokono Tutumu iya:tulamepi, la:eno kuba huiyate konomoma: keda:ma:ne, mabu la:le tawakalubino gabo bekalapilalamenamata iba:te Godogodone iya:tawa kolawema:! La: ha:kiya ebene hido komo lawe ubihinola, ba:bema: puya:te ubi dihatena huiyatiya la:le ibi atumu na:duhilamenamata!”

⁵³ Ba:bene Ya:suti ba:be genamane da:pihitiguya:, ba:ba tetelo Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi iba:te konomamo maubahate Ya:sukunu komoma: tabo kubanomamo ga:la ba:bo tupuimiya:. Ba:gala ba:ba tetene tupuimiti iba:te Ya:sutamo da:pelamenakui hiya:hiya: komo ba:bo pikiyahmenakuya:, ⁵⁴ mabu ibi ubila ebe kuba gabamo ba emogabuimi ebete hiya: tabo kubamo goelo ebe ba:bo kolawema:.

12

Ya:suti Ma:lapila Netewa Komoma: Tabo Dola-magiya:

Ma:t 10:26-27

¹ Eta tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku umima: da:kapiyuimiya: iba:te emokatihua:go pelamitiya:, etate eta emokamidanakui, etate eta emokamidanakui, ba:ba ka:na ewagelitiya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapi na:goelamiya:, “La: hidamo! Palawa baa:te ha:kiya hunamo

da:mahiga, Pa:lisi kapiyuimipino awagaha komo ba:ba ka:nala. Ba:bema: ba:mako awagaha komote la:tamo akuluhukala:, mabu ba:be awaga komo ba: ibino ma:lapila netewa komola. ² Numa:la:, kebe ihilatehole komate da:pola:na galane tetelo Godote kohawakalilamema:ne, ba:gala awalelahale komate da:pola:na galane tawakaluba:te kulameholema:na: ✧ ³ Ba:bene la:le du tetelo dolamagiminakoma, tawakaluba:te huiyatiya alo tetelo kulihoma:na:, ba:gala genama gulu la:le ganalo da:ga:lanakoma, ba:bi komokomoma: iba:te tabo madodo ba adipate tawakalubi hiliyonomatamo kohawakalilamema:na:.”

La: Poko Na:ka:tolemeonama
Ma:t 10:28-31

⁴ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Naeno mabuluba:la:, nale la:tamo goemo, ape anaka-pulame iya:tawahapi akatolelama:la:. Iba:te la: danakapulamemena:, iba:godolo eta helote a:kitanamene la:eno gobogoboeno ka:ka: kubahil-amema:.” ⁵ Ba:bema: la: poko na:ka:tolemeonama? Ebe ba: Godotela, la: ebe na:tolemenala:, mabu ebegodolo helo bitana tawakalubi anakapulamete Koe Habamo iya:hekema:. Iyo, na hibi tabo begoemo, ebe kapiya na:tolemenala:!

⁶ “Numa:la:, tawakaluba:te paibo de hola-hola netewa toea mana:mo uwateholo ba:bi hoholoeno ka:ka: kokoha:ma: ga:lanaka, huiyatiya Godote ba:bako deha:poto hola kapiya a:kadodamene. ⁷ Ba:gala ba:moe komo ba: hibi, la:eno watoeno hinibo hiliyonomo Godote

✧ 12:2: Luk 8:17

ya:lo tetelo a:ka:lamiholiya; iyo, la:eno hiya:hiya: komo ebete iya:tawanomola. Ba:bema: la: ukui bilibilima: akeda:hala:. Ebeno malemale holaholatamo hibilo bitana, huiyatiya ebeno malemale la:tamo konomoma: eda:te emedena tetelo bitanamene!” ☆

Tawakalubino Holoholo Hapulu Ya:suku Hawakalimi Komo

Ma:t 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya, “Nale la: begoelamemata, kebe lumagiti hawakala da:goemene, ‘Na Ya:suku ta:matadawala,’ na Tawakalubino Naniwiti ba: atumu Godokono nopopino holoholo hapulu kogoema:nemo, ‘Ba:moe lumagi ba: naeno ekawila.’ ⁹ Huiyatiya kebe lumagiti na iya:tawaha:ma: hawakala da:goemene, na ba: atumu Godokono nopopa:tamo ebe iya:tawaha:ma: kakagoema:nemo.

¹⁰ “Ba:gala kebe lumagiti Tawakalubino Naniwino komoma: duhimi tabo dolamagimini, Godote ebeno kuba egeboleme iya:tawala, huiyatiya kebe lumagiti Godokono Gobogoboeni ododi komoma: kubama: da:goemene, Godote ba:be kuba egebolemete a:kadodoma:mene.

¹¹ “Ba:bema: iba:te la:eno komo kanagilamelelamema: Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamamo la: da:magatalemena:, ba:ba tetelo la:le gabomani dubu ba:gala komo koko dubu iba:tamo kebako tabo ga:lama: ukui bilibilima: akeda:hala:, ba:ma ka:na, ‘Na kebe tabo na:ka:goemo?’ Ba:gala na iba:tamo tabo keba

☆ **12:7:** Luk 12:24; Oel 27:34

ka:na na:ka:huiyamo?’ ☆ 12 Numa:la:, Godokono Gobogobote ba:ba tetenomolo la:le iba:tamo dola-magimima ba:be tabo la: kiya:tulamema:na:ta.”

Daedae Dogodogodawoeno Iya:tulame Uwi

13 Ba:bene tawakalubi hiliyonomate Ya:sukuba: da:pola:nuya:, eta lumagiti ibi ipuwalo ebetamo na:goiya:, “Iya:tulamedawa, naeno naniwi na:kiyama:, aeno nabiwiti atamo da:miya:palea:mi ba:bi dogodogo ilina ebete hidamo nalabala:mene.”

14 Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Dubu, ama: pote ka:kiyamiti nale la:eno komo anagiya:midadawama: keda:ma:?” 15 Ba:bene ebete tawakalubi hiliyonomatamo na:goiya:, “La: hidamo! Ilina uwate ubi komote la:tamo akuluhukala:, mabu lumagiti hiliyonomo ilina ba uwate hibi ka:ka: ebo a:kuma:mene.” ☆

16 Ba:bene Ya:suti eta iya:tulame uwi iba:tamo ba:ma ka:na olamagiya:, “Eta ilina dogodogodawate nemedenami, ebenu hakalo pali ilinate konomamo apepehonama:.” 17 Ba:bene ebe ha:kiya ebenu ukuilo na:goi, ‘Naeno pali ilina miya:teno genama modobolo kapola:naha:, ba:bema: na bada komo na:kododimo?’ 18 Ehe! Na ba:ma ka:na kododima:nemo. Nale naeno pali ilina miya:teno genama anabulilamete uliuli koko genama gala kaketemetema:nemo, ba:bene ba:bi genama ipuwamo naeno pali ilina ba:gala komo koko ilina komiya:tema:nemo. 19 Ba:ba tetelo nale naeno tepo ipuwalo kogoema:nemo,

☆ 12:11: Mak 13:11; Luk 21:12-15 ☆ 12:15: 1Tim 6:9-10

‘Na konomo dubula! Na koko ilina hidonomamo a:miya:timo, ba:bema: na komo hiliyonomo gogolo kodakoda oko owatihino, na baa: kana, helo gao beya kani, ba:ba ka:na kalakalago dito bemedenamoi!’²⁰ Huiyatiya Godote ebetamo na:goi, ‘Ama: daedae lumagilata! Ka:lo dulu nale amia:no ka:ka: kolawemema:nemata, ba:bene ama: ha:kiya amia:no komoma: da:miya:tenama: ba:bi ilina hiliyonomo pote na:kuwatemene?’ ”

²¹ Ba:bema: Ya:suti ebeno kuititi tabo ba:ma ka:na goiya;, “Lumagi ha:kiya ebeno komoma: ilina ba dogodoguilame huiyatiya ebeno tepo ipuwamo Godokono hidohido komo miya:tehenoi, ebe ba: ba:bako daedae dawala.” ☆

Godoko Hibima: Midi Komo

Ma:t 6:25-34

²² Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya;, “Nale la: begoelamemata, la:eno emedehe komokomoma: akaukuibilibilihonala;, iyo, la:le naha ilina ba:gala pupulino ilina uwatema: koamo akemalagidola:la:.²³ Numa:la:, naha ilina ba:gala pupulino ilina iba:te kokoma: keda:hanaha:, mabu naha ilinate lumagitamo hibi ka:ka: a:kikama:mene, ba:gala pupulino ilinate atumu ebeno ape emedena tetelo a:kowalubinamene.

²⁴ Ba:bema: la: owa holaholoeno komo nemalagidolala:, iba:te pali ilina a:kamihala: ba:gala iba:te pelamete nahoeno kikipo a:kapetapihala:, iyo, ibino pali ilina miya:teno genama puliyala, huiyatiya Godote iba:tamo baa: modobolo ikalamenako. Numa:la:,

☆ **12:21:** Ma:t 6:19-20

Godokono malemale hibilo bitana holaholatamo, huiyatiya ebena malemale la:tamo konomoma: eda:te emedena emedena tetelo bitanamene!
²⁵ Ba:bema: la: ukui bilibilima: akeda:hala:. Lumagi ebe ha:kiya ebena hoe tete eta hegelamo keba ka:na na:kihatemene, ba:gala ebete ebena ka:ka: keba ka:na na:ka:ga:gima:tepamene? Gabo puliyala, kitanaha!
²⁶ Numa:la:, la: la:eno ka:ka: tete nanekela:mo ga:gilama:tepale modoboha:, ba:bema: mabu keka: la: komo komokomoma: dukuibilibilihonama?

²⁷ “La: hopoeni haiyaino komo nemalagi-dolala:, iba:te oko a:kowata:la: ba:gala pupulino ilina a:kododila:la:. Nale la: begoelamemata, Ko Gawadalagi Solomonote ilina dogodogodawanomoma: eda:nami, huiyatiya ebete hidohido tita:goeno ilina da:pupulinakui, ba:bi kalikoeno titi ba:moe hopoeni haiyaino hido komote na:gogolena.

²⁸ Numa:la:, ba:moe hopoeni hemate ka:lo napepehuta, dumutu tawakaluba:te koa:mo kiya:hekema:na:, huiyatiya Godote ba:bi nonoka ilina tita:goenoma: midilina, ba:bema: ebete atumu la:tamo pupulino ilina modobolo bikalamenakomena:ta. La: ba:moe komo hidamo iya:tawahaheno la:eno hibima: midi komo Godotamo kokoha:!

²⁹ Ba:bema: naha ilina ba:gala beya niho komo konomamo akemalagidolenala:, ba:gala ukui bilibilima: akeda:hanala:.

³⁰ Ba:moe hopo konomolo tawakaluba:te ba:moi ilina ukui bilibila:go oholena, la: huiyatiya eba ka:na akewagelenala:, mabu ba:bi ilina la:godolo modobolo pola:naheno, la:eno Nabiwiti ya:lo iya:tawanako.

31 Ba:bema: la: Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo dopamo nohowada:la:, ba:bene la:eno modoboha: tetelo ebete la:eno komokomo ulamelelamete la:tamo modobolo bikalamehokenakomena:ta.”

Godokono Hunu Habalo Ilina Dogodoguilame Komo

Ma:t 6:19-21

32 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “La: naeno sipi-goegoe kapiyuimi deha:potolata, ba:bema: la: akatoletolehala:! Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be hido komo la:eno Nabiwiti ubila la:tamo ikalame. 33 Ba:bema: la: tolamete la:eno ilina hiliyonomo nekolowamiholete awaepa:tamo mani na:nikalamehola:la:, iyo, la: ba:be gabodo wiboha: mani kuiha nododila:la:, ba:ma ka:na la:eno hidohido ilinate Godokono Hunu Habalo ba:nepola:lama:namenata. Ba:bi ilinate ba:bolo a:kawibohamena:, iyo, pilo tawakaluba:te a:kuwata:mena: ba:gala unawa:te a:kanala:mena:. ✧ 34 La: hidamo! La:eno ilinate kebolo da:pola:namenata: la:eno tepo ipuwoeno ukui atumu ba:bolo konepola:nama:na:.”

Uliholo Emedena Komo

35 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “La: hidamo! Diyala, eta komote la:tamo da: pemene, ba:bema: la:eno kaliko pupuliti na:hidala: ba:gala alo na:pa:tihala:. ✧ 36 Iyo, ko dubuino okopa:te ebene pe komo uliholo keba ka:na ka:latimina, wadiyala la: ba: ba:ba ka:na nemedeniya:la:. Numa:la:, ba:be ko dubuti uli kamenago kapiyama: eda:te poko habane da:pemene,

ebeno okopa:te ebena pe komo dulimina: gigiho kalakalago ebetamo dito ka:hiya:midamema:na:

³⁷ Ba:bene ko dubuti da:pemene ibino kalakala konomoma: keda:ma:ne, mabu iba:te ebetamo uliholo ba emedena ebete ibi ba:bo pulame. Nale la: begoelamemata, ebete ibino hido komo pulamelelamete ebete ebena atuino kaliko pepekanate ebe ha:kiya iba:tamo huiyaha: okodawama: ba pimidi, okopa:te gagahiditi ebete iba:tamo hido baa: ba:bo kopikalamema:ne.

³⁸ Diyala, ko dubuti iwa tetelo da: pemene o owaloho hapuamo da: puluhukumini, ba:bema: okopa:te ebetamo ba ulihona, ebete iba:tamo da:pemene iba:te koamo kokalakalahama:na:

³⁹ “Ba:gala ba:moe eta komo na:kemalagidolala: Genama namutudawate pilo lumagino pe tete diya:tawamene ebete ba:ba teta:mo kulihonama:ne, mabu ebe ubihinola pilo dawate ebena genamamo popegama:.” ☆

⁴⁰ Ba:bema: la: atumu na:hidala:, mabu diyala, la: ulihoheno ba emedena Tawakalubino Naniwiti ba:bo da: pemene.”

Mulu Okodawa Ba:gala Daedae Okodawa Ibino Komo

Ma:t 24:45-51

⁴¹ Ba:bema: Pitate Ya:sutamo na:goiya:, “Kodawa, ama: ba:moe iya:tulame uwi a kapiyatamo ka:gaa:wa o hiliyonomo tawakaluba:tamola:ka:?”

⁴² Huiyatiya Kodawa Ya:suti na:goiya:, “Namutudawatamo da:papamiwatanako ba:be mulu okodawoeno komo keba ka:nala:ka: Ba:hibila, oko namutudawate ebe lawete komo

☆ **12:39:** Ma:t 24:43-44; 1Tes 5:2

okopi ulamedawama: kihatema:ne, ba:ma ka:na ebete ibino baa: naha tetelo iba:tamo modobolo kikalameholema:ne. ⁴³ Ba:bene ba:be muludawate oko hidamo ba owatina, ebene namutudawate pete ebene komo da:pumimini, ba:be okodawate koamo kokalakalama:ne. ⁴⁴ Na la:tamo hibi tabo begoemo, namutudawate ba:be mulu okodawoeno komoma: atumu ba pekalakala, ebete ebe ebene ilina hiliyonomo ulamedawama: kihatema:ne. ☆

⁴⁵ “Huiyatiya ba:be okodawate kuba ukui lawete ebene tepo ipuwalo ba:ma ka:na da:goemene, ‘Naeno oko namutudawate tete ga:ga:dopolo nemedena, tiyolo kapenaha;’ ba:ba tetelo ebete oko owatihino ebene namutudawoeno baa: koamo nate helo gao beya ba:bo konima:ne, ba:bema: ebete daedaema: eda:te komo okopi dubu ba:gala kamenakamena alukuli ba:bo kotupuimima:ne. ⁴⁶ Ba:bene ba:be daedae okodawate ulihoheno ba emedena ebene namutudawoeno pe komo a:kiya:tawamene. Ba:ba tetelo namutudawate pete daedae okodawa koamo panagalimihote komo kuba ododilipa:go konoemema:ne ebene kuba huiya konelawema:

⁴⁷ “Ba: hibila, kebe okodawate ebene namutudawoeno ubi komo iya:tawate huiyatiya hido komo ododihino, namutudawate ebe kukamo kopanagalimihoma:ne. ☆ ⁴⁸ Huiyatiya eta okodawate ebene namutudawoeno ubi komo iya:tawaheno ebete eta kuba ebetamo dododimini, namutudawate ba:be kuba mabuma: huiya kopikamema:ne huiyatiya

☆ **12:44:** Ma:t 25:21,23 ☆ **12:47:** Ya:i 4:17

koamo a:kapanagalimihamene. Numa:la:, tawakaluba:te eta lumagitamo hidohido ilina dikamehomena: iba:te konomamo gala uwatemema: kakaga:lama:na:. Ba: ba:ba ka:na Godote kebe lumagitamo hidohido komo hiliyodopo dikamehomene, ebete ba:be lumagino emede ipuwalo atu hidohido komo ba:koholemenakomene.”

*Ya:suti Tawakalubino Alaholo Mabuma:Eda:na
Ma:t 10:34-36*

⁴⁹ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Na hopo habanapa:tamo Godokono koe badahiya:mo, iyo, ibino kuba huiya mabuma: na ubila Godote ba:moe hopo tiyolo kemadomema:.

⁵⁰ Huiyatiya numa:la:, Godoko ubila ebete na hoe ipuwamo kadunatenema:, ba:bema: ba:be komote peheno nale dopamo hopo habanapino kuba mabuma: eta huiya iba:tamo a:kikalama:mo. ✧ ⁵¹ La: na:kemalagidolutama nale ba:moe hopamo gelebadi adahema: pe? Ao, na tawakaluba:tamo gelebadi ikalamema: kapiya:ha:, ibi anagiya:midalema: piya:mo.

⁵² Numa:la:, naeno tabo komokomoma: anagiya:mida komote tawakalubi ipuwalo kuluhukuma:ne. Ba:bema: ba:ma tetene tupuimiti eta genamalo paibo badininipalate da:pola:namena: ibi teta:mo anagiya:midalete, netewa-kapiyate netewatamo alaholopima: keda:ma:na: ba:gala netewate netewa-kapiyatamo atumu alaholopima: kakeda:ma:na:.

⁵³ Iyo, iba:te ba:ma ka:na kalaholohoma:na:, naba:te ibino kuhia:tamo ba:gala kuhia:te ibino

✧ 12:50: Mak 10:38-39

naba:tamo, menokoba:te ibino bohelemela:tamo ba:gala bohelemela:te ibino menokoba:tamo, kamenakamenate ibino awino menokoba:tamo ba:gala ba:bi menokoba:te iba:tamo.” ☆

Ya:suti Tawakalubino Iya:tawaha: Komoma: Da:goiya:

Ma:t 16:2-3

⁵⁴ Ba:bene Ya:suti hiliyonomo tawakaluba:tamo na:goiya:, “La: hegelate da:nihitigana ba:ba hapulu bubu odolontalo dumima, la: ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘Wegolate koma:ne,’ ba:bene ba:be komote hibima: keda:ma:ne. ⁵⁵ Ba:gala eta komo. La: huhu ba:gala gogo ibino mauba komo dumima ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘Hegelate koenomoma: keda:ma:ne,’ ba:bene ba:be komote hibima: keda:ma:ne. ⁵⁶ Iyo, la: hopo haba ba:gala alomo ibino komokomo ulame iya:tawahala, huiyatiya ba:ma tetelo Godote la: ipuwalo dododilina ba:bi komoeno ipuwa la: hidamo badama: kiya:tawahanaha:? Mabu la: ba:ma:lapila netewa tawakalubilata!”

Amia:no Alaholodawago Gelebadima: Eda: Komo

Ma:t 5:25-26

⁵⁷ Ba:bene Ya:suti ebenu tabo moga:melo gala na:kagoiya:, “Bada mabuma: la: ha:kiya la:eno komo hidamo kanagilamenaha:? ⁵⁸ Ama:tamo da:maubana ba:be lumagiti ama: gabomani ko dubutamo da:magatamena:, la: ebetamo nuluhukuhino wadiyala ama: dopamo alaholodawago gelebadima: na:nediya:la:. Ama: ebe gelebadimihino, hibila, ebete ama: ko

☆ 12:53: Mai 7:6

dubutamo komagatama:na:ta, ba:bene ko dubuti huiyatiya amia:no kuba anagiya:midamete ama: polisi dubutamo ba noeme, ebete ama: du genama guamo ba:bo konihatema:na:ta. ⁵⁹ Na ama:tamo na:goemo, ama: du genama gulu ba nemedede, gabomani dubuti kebako tete huiyama: ama: da:kiyamemena:, ama:le ba:bako huiya modobotenomo modobotete habamo gala kakapema:na:ta, huiyatiya ama:le ba:be huiya modoboteheno a:kuluhukamena:ta.”

13

*La:eno Kubane Ohobila:heno La:
Koha:lama:nemata*

¹ Ba:ba tetelo Ya:sukuba: da:pola:nuya: komo ba:bi tawakaluba:te ebe bega:lamiya: Ga:lili hopo tawakalubino komoma:, iba:te sipi-goegoe alukuliti hawi Godotamo ba ikameho Paeletekono alaholohopa:te iba:tamo pikuliti ba:bo panakapulamiya:. ² Ya:suti huiyatiya ba:bi tawakaluba:tamo na:goiya:, “La:eno ukui kebanala:ka:? Komo Ga:lili hoponapi kubakubadopola:ka:, huiyatiya Paeletete danakapulami ba:bi kapiya kubakubanomola:ka:? Godote ibi kapiyatamo maubate kuba huiya ba:bema: kikalami? ☆
³ Ao, eba ka:naha:! Na la:tamo na:goemo, la:hiliyonomo la:eno kubane ohobila:heno la:ba: atumu kakaha:lahama:nemata. ⁴ Ba:gala ba:moe eta komo na:kemalagidolala:, Silomo hununomo genamate kagate 18 tawakalubi danakapulami, ibino komoma: la:eno ukui

☆ 13:2: Yon 9:2

keba ka:nala:ka? Ba:bi da:ha:lahui ibi kapiyate kubakubanomola:ka, huiyatiya komo Yelusalema habanapa:te hidohido tawakalubila:ka? ⁵ Ao, eba ka:naha! Na la:tamo na:goemo, la: hiliyonomo la:eno kubane ohobila:heno la: ba: atumu kakaha:lahama:nemata.”

Noloha: Gao Kehoeno Iya:tulame Uwi

⁶ Ba:bene Ya:suti iba:tamo ba:moe iya:tulame uwi begoiya; “Eta dubuti ebeno pali ipuwamo gao keha bami, ba:bene ebete galane gao tapihoma: da:pi gao kapulameha:.” ⁷ Ba:bema: ebete pali okodawatamo na:goi, ‘Numa; na netewakapiya gogolo ba:moe kehalo gao doholenamo gao kulamenaha: Wadiyala ama: na:ta:ma; mabu ba:moe kehate pali bekubahimina.’ ☆

⁸ “Pali okodawate huiyatiya na:goi, ‘Kodawa, wadiyala:ka: na ba:moe kapiya gogolo kuma:tepama:nemo. Na haka gala kohoba:midalete keha mabamo hido haka goegoeno nea:go kohaminahalenatema:nemo, ☆ ⁹ ba:bema: diyala, eta gogolo kehate da: nolomene. Wadiyala ale ba:ma tetelo komiya:pama:nema; a:kata:ma:ma; huiyatiya noloheno kota:mema:nemo.’”

Ya:suti Okoha: Talona Hegelalo Buiga Kubadawa Kamena Da:hiduimiya:

¹⁰ Ba:bene eta Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo Ya:suti ibino baidi ibubulamehole genamalo tawakalubi biya:tulamitiya:.” ¹¹ Ibi ipuwalo eta kamena na:lutiya; ebe 18 gogo

ipuwalo kuba gobogobote ebetamo dikamiya: ba:be temetemetete uminami, ba:bema: ebete papamiwatane pata:nami, buiga hogaminate hidamo uti modobonomoha:.¹² Ya:suti ebe umiti ebe ba ka:mi na:goiya, “Kamena, ama: duminama: Godote ba:be temetemeni hale a:pahalamilima:ta!”¹³ Ba:bene Ya:suti ebetamo kokoto demowatilamiya: ba:ba tetelo ebete buiga hogaminate hidamo utiti Godotamo kalakala tabo ba:bo adipatiya:.

¹⁴ Huiyatiya baidi ibubulamehole genama namutudawate Ya:sutamo na:maubuya: mabu ebete okoha: talona hegelalo ba:be kamena a:hiduimiya:. Ba:bema: ba:be dubuti tawakaluba:tamo na:goiya:, “Sikisi hegela ba:pola:na tawakaluba:te oko owatima:. La: ba:bi sikisi hegelalo na:pelama:la:, ba:moe dubuti la:eno teme-teme komoma: la: kowalubilima:, huiyatiya aeno talona hegelaloha:!” ✧

¹⁵ Ya:suti huiyatiya ebetamo na:goiya:, “La: ma:lapila netewa tawakalubilata! Okoha: talona hegelalo la: la:eno kau-goe o donoki-goe ibino hale pepahalamiti beya niho baha:mo a:magatalenakomata, aba: hibila:ka:? ✧ ¹⁶ Huiyatiya ba:moe kamena ba: A:ibalahamakono bohele etala. Saitanate ebe ¹⁸ gogolo hala:mo matuhumihonami, ba:bema: Godokono talona hegelalo ale ebe owalubiti ebene hale da:pahalamilimima: ba: hido komola!”¹⁷ Ya:suti ba:be tabo dolamagiya: ba:ba tetelo ebe duhimipi hiliyonomate na:hilopohutiya:, huiyatiya komopi hiliyonomate

✧ **13:14:** Ikuli 20:9-10; Tutumu 5:13-14 ✧ **13:15:** Luk 14:5

na:kalakalahutiya: mabu Ya:suti hiliyonomo komokomo hidonomamo ododilinami.

Mastada Kikipoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:31; Mak 4:30-32

¹⁸ Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo keba ka:nala:ka:? Na ba:be komo bada goamo na:ka:hawakalimimo? ¹⁹ Ba:be komo ba:mastada kikipo huiyala. Dubuti amiti, ba:be deha:poto kikipote apete ko kehama: deda:mene, ba:ba tetelo holaholate pelamete ba:be keha gedawalo ba:pemedehonamena:.”

Palawa Baa: Huhuimino Puhulu Ilieno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:33

²⁰ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, nale ba:be komo bada goamo na:ka:hawakalimimo? ²¹ Ba:be komo ba: ba:ma ka:nala. Eta kamenate modobo palawa lawete huhuimino puhulu ilina nanekele hola:minalete ba:bo a:ba:gui, ba:bene huhuimino ilinate palawa lawenomo ba lawe palawa baa:te hunamo ba:bo mahigui.”

Tutuwa Gigihoeno Komo

Ma:t 7:13-14,21-23

²² Ba:bene Ya:suti Yelusalema ko habamo ba to ebete komo koko habahaba ba:gala hegehege habahabalo tawakalubi iya:tulama:go tuya:. ²³ Ba:ba tetelo eta lumagiti ebetamo na:goiya:, “Kodawa, tawakalubi hiliyonomo ipuwalo kapiyakapiyanomate ka:ka: mula: komo ba:ka:lawemena:?”

Ya:suti iba:tamo na:huiyuya; ²⁴ “La: Godokono Hunu Haboeno tutuwa gighodo a:pa:la:hama: ukui konomamo nihatenala; mabu nale la:tamo na:goemo, komo hiliyonomate ba:be gighodo a:pa:la:hama: dewagelemena: huiyatiya iba:te a:kamodobamena: ²⁵ Numa:la; genama namutudawate mahigate gigiho da:kalapilamene, ba:ba tetelo la: tamelo putitatate gigiho ba panakami kopega:lama:nemata, ‘Kodawa, gigiho na:pa:hiya:midaa:ma:!’ huiyatiya ebete ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Na iya:tawaha: la:eno komo. La: kebe napila:ka?’ ☆ ²⁶ Ba:ba tetelo la: ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘A ama:go baa: nahate gao beya a:nihonakuima; iyo, ama: aeno habalo tawakalubi iya:tulamenakuya:ta!’ ²⁷ Ebete huiyatiya la:tamo gala kakagoema:ne, ‘Na iya:tawaha: la:eno komo, la: kebene ka:pelameoma? La: kuba ododilipilata, nagodone na:tolama:la:!’ ☆ ²⁸ Ba:bema: ba:ba tetelo la: muhuludopolo nutitatate, la: Godokono Hunu Haba ipuwalo A:ibalahamako, Aisa:keko, Ya:ikoboko, ba:gala Godokono ukui hawakalimipi hiliyonomo kulamema:nemata, huiyatiya Godote la: gobogobamo diya:hekemena; la: lalo ba ikilame konomamo kihimima:nemata. ☆ ²⁹ Numa:la; ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate ba:moe hopo konomoeno hapuhapuni pelameholete, Godote Ko Gawadalagima: deda:na iba:te ba:be haboeno poko ipuwalo kopepola:nama:na. ☆ ³⁰ Ba: hibila, ibi hiliyonomo ipuwalo galapa:te huiyatiya

☆ **13:25:** Ma:t 25:10-12 ☆ **13:27:** Ohale 6:8 ☆ **13:28:** Ma:t 8:11-12 ☆ **13:29:** Ohale 107:3

dopopima: keda:hama:na:, ba:gala dopopa:te huiyatiya galapima: keda:hama:na:.” ✧

Ya:suti Yelusalema Haboeno Komoma: Tepo Temeteme Diya:tawuya:

Ma:t 23:37-39

³¹ Ba:ba tetenomolo komo Pa:lisi kapiyuimi dubate pelamete Ya:sutamona:pega:luya:, “Ama: ba:moe habane gobogobamo nalahula:, mabu Ko Gawadalagi Heloditi ama: anakapumima: ubi bihatena.”

³² Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, “La: tolamete ba:be heloha: tumu gahatamo ba:ma ka:na na:nega:lala:, ‘Ka:lo ba:gala dumutu na kuba gobogobo tawakaluba:godone oelamete temetema:gopi kohiduilamema:nemo, ba:bene na pino naeno oko kupula:ma:nemo.’ ” ³³ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Hibila, na ka:lo ba:moe habane na:tutamo. Ka:lo, dumutu, ba:gala pino nale ba:moe gabodo tote Yelusalemamo konulu hukuma:nemo. Mabu tawakaluba:te Yelusalemalo Godokono ukui hawakalimipi anakapulamena:kuya:, ba:bema: modoboha: na eta habalo hoe, iyo, iba:te na atumu Yelusalemalo na:kanakapunama:mena:.

³⁴ “O Yelusalema, Yelusalema! Ama:le Godokono ukui hawakalimipi anakapulamenakata, ba:gala ebete ama: kowalubima: da:poelamenako, ama:le ibi nakolamo mapelamelo akanakapulamenakata. Tete ga:ga:nomolo na ubi nihatenamimo amia:no tawakalubi naeno ekatamo kitagua:midalema:, kakabate ebeno gugudi ditagua:midalenako

✧ 13:30: Ma:t 19:30

ba:ba ka:na, huiyatiya ama: ubiha:ma:
 eda:nama:ta! ³⁵ Ba:bema: mu numitota:,
 amia:no habate kubanomo kokubama:ne. Nale
 ama:tamo na:goemo, amia:no tawakaluba:te na
 tete ga:ga:nomolo a:kunama:mena:, huiyatiya
 amia:no galanepa:te Godotamo ba:ma ka:na
 da:ga:lamena:, ‘Amia:no mahilago da:pita, ale ebe
 hunamo kadipatema:nema:!’ ba:ba tetelo nale
 gala da:kapemo iba:te na ba:bo kunamema:na:.”

14

*Ya:suti Ape Alupoe Temetema:goeno Dubu
 Da:hiduimiya:*

¹ Ba:bene eta Yu tawakalubino okoha:
 talona hegelalo Ya:suti baa: nama: eta Pa:lisi
 kapiyuimipino watodawoeno genamamo
 ba nodoluta, ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi
 tawakaluba:te ebe baidi kodakodalo umitiya:.

² Ba:ba tetelo eta dubu ape alupoe temetemetete
 duminami, ebete Ya:sukunu holoholo hapuamo
 da:piya:, ³ ba:bema: Ya:suti Godokono Tutumu
 iya:tulamepi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi
 dubatamo na:goiya:, “Aeno tutumu tabote keba
 ka:na kiya:tua:mena? Okoha: talona hegelalo
 lumagi hiduimi wadiyala:ka: o kubala:ka:?” ✧

⁴ Huiyatiya iba:te eta tabo kaga:luya:ha:,
 ba:bene Ya:suti ba:be dubu kokotamo lawete ebe
 hiduimiti ebe ba:bo noemiya:. ⁵ Ba:bene Ya:suti
 iba:tamo na:goiya:, “Amia:no guduti talona
 hegelalo haka gugamo da:negamene, ama:le
 ebe tiyolo konowalubima:na:ta, aba: hibila:ka:?
 Iyo, ba:be atu hegelalo amia:no kau-goete beya

✧ 14:3: Luk 6:9

ma:pea:mo da:negamene, ama: atumu ebe tiyolo konuluhukutima:na:ta.” ☆

⁶ Ba:bema: iba:te hilopohote Ya:sutamo huiya tabo ga:lama: kamodobuya:ha:.

Ya:suti Pokoeno Awagaha Komoma: Diya:tulamiya:

⁷ Ba:bene eta tetelo Ya:suti baa: na habalo ba luta, genama namutudawate dopamo da:ka:lamiya: ebene poko baa: konahama:, ba:bi dubate da:pelamiya: iba:te ubila koko tawakalubino habalo pegagahidi. Ya:suti ba:be komo umiti iba:tamo eta iya:tulame uwi ba:ma ka:na kiyauya:, ⁸ “Eta dubuti uli kamena lawe poko tetelo ebete ama: eba:go baa: nama: da:kiyamemena:, ba:ba tetelo ama: ko habamo akanemeda:la:. Diyala, eta ko dubuti da: pemene, ☆ ⁹ ba:bema: poko namutudawate pete ama:tamo ba:ma ka:na kopegoema:ne, ‘Ama: eba:, nelehega! Ba:moe ko haba ba:moe dubuti kopemedema:ne!’ Ba:ba tetelo ama: ba hilopo deha:poto habanomo kolawema:na:ta. ¹⁰ Ba:bema: wadiyala ama: baa: nama: da:pemena:, ba:ba tetelo ama: deha:poto habanomote na:pelawiya:, ba:bene poko namutudawate pete ama:tamo ba:ma ka:na kopegoema:ne, ‘Hopodalagi, ba:moe deha:poto haba miya:pate, ko haba na:lawa:.’ Ba:bene baa: da:nahuta ba:bi tawakalubi hiliyonomate ama: ba umita, ebete ama: ba:ba ka:na kokalakuimima:na:ta, ¹¹ mabu hibila, lumagiti ebe ha:kiya ebe koma: da:midimini Godote ebe deha:potoma: komidima:ne, ba:gala

☆ 14:5: Ma:t 12:11; Luk 13:15 ☆ 14:8: Mulu Tabo 25:6-7

kebe lumagiti ebe ha:kiya ebe deha:potoma: da:midimini Godote huiyatiya ebe koma: komidima:ne.” ✧

¹² Ba:bene Ya:suti baa: kebe genamalo ka:nutiya:, ebete ba:be genama namutu-dawatamo na:goiya:, “Ama:le poko dododimina: ba:ba tetelo amia:no habanapi, ba:gala amia:no nani ekaki, ba:gala amia:no komo hawi tawakalubi, ba:gala amia:no hopolo demedehona ilina hiliyonomagopi akaka:lama:la:, mabu ba:bako tawakaluba:te ama:tamo gala kakahuiyama:na:.” ¹³ Huiyatiya ama: poko dododimina:, ba:ba tetelo ilinaha:pi, nato kubakubapi, ba:gala baidi tamiholamepi, ba:bakobako tawakalubi na:ka:lamiya: poko habamo, ¹⁴ mabu iba:godolo ilina puliyala ama:tamo huiyama:. Ama:le ba:ba ka:na dododinakomena:, Godote ama: hidamo bowalubinakomena:ta, ba:gala tuputupu tawakaluba:te hoe ipuwane da:mahila:hamena: ba:ba tetelo ebete eta hido huiya ama:tamo gala kakikamema:na:ta.” ✧

Ko Pokoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 22:1-10

¹⁵ Ba:bene Ya:sukuba: baa: naha habalo da:pola:nuya:, ibi ipuwalo eta lumagiti ebene tabo uliti ebetamo na:goiya:, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo baa: da:nahamena: ba:bi tawakaluba:te kokalakalahama:na:, kalakala bada konomola:ka:!” ✧

✧ **14:11:** Ma:t 23:12; Luk 18:14 ✧ **14:14:** Yon 5:29 ✧ **14:15:** Luk 13:29

16 Ya:suti huiyatiya ebetamo na:goiya, “Eta dubuti ko poko ododi nopo ba ihate tabo dopamo komo hiliyonomo tawakaluba:tamo noemi iba:te kopelamema:.” 17 Ba:bene poko hegelate da:pi, ebete ebene okodawa ba:bo oemi ba:bi atu tawakalubi kokiyahalamanatoma: Ba:bene okodawate tote iba:tamo na:negoi, ‘La: poko habamo na:pelama:la; ilina hiliyonomo a:hiduilamema:.’ 18 huiyatiya ibi hiliyonomate pelamema: ubiha:ma: eda:hate etate eta tabo goenakui, etate eta tabo goenakui, ba:ba ka:na ewagelitiya:.

“Ibi ipuwalo etate ko dubuino okodawatamo na:goi, ‘Na pali haka mana:mo ka:lo a:lawa:kamo, ba:bema: na umima: tutamo. Nolata, na a:kapa:mo.’ 19 Etate na:kagoi, ‘Na ta:ni kau-goe-goe mana:mo ka:lo uwata:kamo, ba:bema: na iba:godolo oko owatima: tutamo. Nolata, na a:kapa:mo.’ 20 Etate gala na:kagoi, ‘Na uli kamena a:lawa:kamo, ba:bema: na pe modoboha:.’ ✧

21 “Ba:bene okodawate ebene namutudawatamo kapete ba:bi tawakalubino ubiha: komo ebe na:pikiyami. Ko dubuti ebene tabo duli, ebete maubate okodawa ba:bo kiyami, ‘Ama: tiyonomo gala na:katoa. Ama: ko habamo nuluhukuti, ba:be haboeno koko ba:gala hegehege gabodo ba to, ilinaha:pi, ba:gala nato kubakubapi, ba:gala baidi tamiholamepi, ibi hiliyonomo ba:moe poko habamo na:magaheliya:.’

22 “Ba:bene okodawate gala da:kawilui, ba:ba tetelo ebete na:pegoi, ‘Kodawa, ama:le da:gaa:ka

✧ 14:20: 1Kol 7:33

nale a:nododimo. Hiliyonomo tawakaluba:te a:pelama:, huiyatiya poko habalo haba kodopo bitana komopa:te kopelamema:’

²³ “Ba:bema: ko dubuti ebetamo na:goi, ‘Ama: gala katote tumulu demedehona ba:gala hiya:hiya: gabolo da:wapata:lamita, ba:bi tawakalubi tiyo nowalotele ibi atumu na:kamagaheliya: naeno poko genamate kotaboma:.’ ²⁴ Ba:bene ba:be ko dubuti ebene genamanapa:tamo ohobigate na:kagoi, ‘Nale la: hibinomolo goelamemata, nale dopamo da:ka:lamimo, ka:lo ba:bi tawakaluba:te ibino ubiha: komo da:hawakalima:ka, ibi ipuwalo eta kapiya lumagiti naeno poko baa: a:kanamene.’ ”

Ya:suku Ta:mata Komo

Ma:t 10:37-38

²⁵ Ba:bene tawakalubi hiliyonomate Ya:sukuba: da:tolamitiya:, ba:ba tetelo ebete pohobigate iba:tamo na:goiya:, ²⁶ “Kebe lumagiti natamo pema: ubi dihatemene, ebete ebene nabiwi menoko, ba:gala ebene kamena gugudi, ba:gala ebene nani nanikokubi ba:gala ekaki, iyo, ebene kateneno ka:ka: atumu, ebete ba:bi hiliyonomo komokomo gunima:mo ihilatelehene, ebete na ta:mahenema: a:kamodobamene. ☆ ²⁷ Iyo, ba: hibila, kebe lumagiti ebene keha pihiga aguti na ta:mahenehene, ebete nago kapimilo toma: a:kamodobamene.

²⁸ “Numa:la:, la: ipuwalo eta lumagiti hununomo genama etema: ubi dihatemene, ebete dopamo emedete genama eteno mani kuititi hidamo emalagidolote, ebegodolo da:pola:na ba:bi

☆ 14:26: Luk 9:23

mani ba:ma ka:na koka:lamiholema:ne, ba:be genama upula:ma: mani modobola:ka: o mod-obo:ha. ²⁹ Ebete ba:ma ka:na ewageleheneno ebena genamoeno hototo amihote, ba:ba tetelo mani upula:te oko da:miya:pamene, tawakaluba:te ba:be komo umimiti ebe ba waliti, ³⁰ koga:lama:na:, ‘Genama etema: da:tupuimi huiyatiya upula:ma: helohenola, ba:moe ba:be dubula!’

³¹ “Ba:gala eta komo. Eta ko gawadalagiti eta ko gawadalagitamo alaholoma: dewagelemene, ebete dopamo emedete ba:be komo hidamo ba emalagidoluta ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Naeno 10 taosene alaholohopi dubate eta gawadalagino ²⁰ taosene dubago alaholo modobola:ka:?’ ³² Ebete ebena ukuilo modoboha:ma: da:goemene, eta ko gawadalagiti muhuludopone ba pita, ebete ebena ubihale dubu dopamo konoelamema:ne. Ba:bene iba:te eta ko gawadalagitamo nikuliti konega:lama:na:, ‘La: bada ubi kihatiutama ale la:tamo kikalamema:? A ubila la:go komiloma:.’ ”

³³ Ba:bema: Ya:suti kuititi tabo ba:ma ka:na goiya:, “Naeno taboeno ko ipuwa ba:ma ka:nala, kebe lumagiti ebena emede komokomo hiliyonomo gunima:mo ihilateleheneno, ebete na ta:mahenema: a:kamodobamene.”

Soloeno Golate Alatidi Komo
Ma:t 5:13; Mak 9:50

³⁴ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Solo hidonomola, huiyatiya eta lumagino solo golate dalatidimini, ebete gala soloma:

a:kamida:mene.* ³⁵ Numa:la:, tawakaluba:te nene ba:gala goegoeno ne kubanomoma: ga:lanaka huiyatiya ba:bako ilina pali hakamo diya:hekemena:, ilinate hidamo kapepehoma:na:. Huiyatiya lumagino tepo ipuwoeno solo eba ka:naha:. Ebeno solo golate dalatidimini, ebene ka:ka:te kubanomoma: ba eda: hido oko gala a:kowatinakamene. Ba:bema: ebete ebene ka:ka: gala hidoma: keba ka:na na:ka:midimini? Gabo puliyala! Galagodawa, ama: hidamo nulua:!”

15

Sipi-goete Dalatidi Ba:be Iya:tulame Uwi

Ma:t 18:12-14

¹ Eta hegelalo ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala Godokono Tutumu Tabo uwateha:pi komo ibi hiliyonomate Ya:sutamo pelamiya: ebene tabo kopulihoma:. ² Ba:bene Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepa:te ba maubaha na:ga:luya:, “Numa:la:, ba:moe dubuti kuba tawakalubi kalakalago uwatete iba:go baa: ba:bo nanako!” ☆

³ Ba:bema: Ya:suti ba:moe iya:tulame uwi iba:tamo ba:ma ka:na olamagiya:, ⁴ “La: ipuwalo eta lumagi ebene 100 sipi-goegoe da:pola:ma:na, ba:bene kapiyate dalatidimini ebete keba ka:na na:kewagelemene? Iyo, ebete komo 99 sipi-goegoe hido naha bahilo miya:palete, eta dalatidi ba:be sipi-goe kapiya ohowadinatote konumima:ne. ☆ ⁵ Ebete da:numimini ba:ba

* **14:34:** Buka ka:lamiholedawa, ba:moe go taboeno ipuwa ba:ma ka:nala, solo ba: hibima: mididawoeno emede komola.

☆ **15:2:** Luk 5:30 ☆ **15:4:** Isi 34:11,16; Luk 19:10

tetelo ebete aguti kalakalago komagahema:ne.
⁶ Ba:bene ebete gala genamamo kapete ebene mabulubi ba:gala ebe tamelo demedena, ba:bi tawakalubi peka:lamiti iba:tamo kopegoema:ne, ‘La: nago kapimilo na:kalakalahala:, mabu naeno sipi-goe tumulu dalatidi nale gala a:kalawemo!’ ”

⁷ Ba:bema: Ya:suti tabo ba:ma ka:na goiya:, “Nale la: begoelamemata, kapiya lumagiti ebene kubane ohobigate ukui hiya:ma: da:midimini, ba:ba tetelo Godokono Hunu Habalo kalakala konomote kitanama:ne. Huiyatiya komo 99 tawakalubi iba:te ha:kiya ibi tuputupupima: da:ga:lana, ibi mabuma: Godokono kalakalate hibilo a:kitanamene.”

Mani Kapiyate Dalatidi Ba:be Iya:tulame Uwi

⁸ “Ba:gala eta komo ba:ma ka:nala. Eta kamentoeno ta:ni mani da:pola:ma:na, ba:bene kapiyate dalatidimini ebe keba ka:na na:kewagelemene? Ebete ebene alo pa:titi ba:gala genama gu hidamo ba moda:mida mani ohowadinatote ba:bo konumima:ne. ⁹ Ba:bene ebete da:lawemene ba:ba tetelo ebene mabulubi ba:gala ebe tamelo demedena, ebete ba:bi tawakalubi ka:lamiti iba:tamo kogoema:ne, ‘La: nago kapimilo na:kalakalahala:, mabu dalatidi ba:be mani nale gala a:kalawemo!’ ”

¹⁰ Ba:bema: Ya:suti tabo ba:ma ka:na goiya:, “Na la: begoelamemata, kapiya lumagiti ebene kubane ohobigate ukui hiya:ma: da:midimini, Godokono Hunu Habalo ebene nopopa:te atumu koamo kokalakalahama:na:.”

Kuhiti Dalatidi Ba:be Iya:tulame Uwi

11 Ba:bene Ya:suti eta tabo gala na:kagoiya,
 “Kuhi netewagoeno dubuti nemedenami,
 12 ba:bene amogate ebena nabiwitamo na:goi,
 ‘Ama:le hoe tetelo natamo ikanamema: da:goi,
 ba:bi ilina ba:gala haka ka:lo natamo nikanama:.’
 Ba:ba tetelo nabiwiti ebena ilina ba:gala mani
 tulituliya anagiya:midalelamete ebena gugudi
 netewatamo hiya:hiya: ba:bo ikalameholi.

13 “Ba:bene amogate hiliyo hegela kalutiha:
 Ebete nabiwigodone da:lawi ba:be haka konomo
 kolowamiti mani lawete muhulu hopamo ba:
 dito tui, ba:bolo ebete daedae ukuilo kubakuba
 komo ba nododili ebena mani ba: dito nupula:li.
 14 Ba:bene ba:be muhulu hopo konomolo baa:
 wibo komote tawakaluba:tamo ba:bo uluhukui,
 ba:bema: baa: kape komote ebe konomamo lawi.
 15 Ba:bema: ebete tote ba:be hoponapino eta
 dubugodolo oko ba nelawe, ebete ebe tumamo
 dito oemi ebena goegoe konulamenama: 16 Ba:ba
 tetelo tawakaluba:te nena:mo da:miya:tenakui
 ba:bi baa: goegoa:tamo da:pikalameholenakui,
 ebete hiliyonomo tetelo ba:bi baa: nahama: ubi
 nihatenami, huiyatiya eta lumagiti ebetamo naha
 ilina kikamenakuiha:.

17 “Ba:bene komo hegela da:wibui ebete
 ebena ukui hiya:ma: miditi na:goi, ‘Naeno
 nabiwino okopa:godolo naha ilina konomo
 ba:pola:na, iba:te ha:kiya nahana modoboha:
 Na huiyatiya ba:malo baa: kapelo hoema:
 ewagelenamo! 18 Wadiyala na tote naeno
 nabiwitamo ba:ma ka:na konegoema:nemo,
 ‘Nabiwi, na Godotamo ba:gala ama:tamo

kuba komokomo a:nododilimo, ☆ 19 ba:bema: na hidoenoha: ama:le na amia:no guduma: ka:nami. Wadiyala ama: na huiyatiya amia:no eta okodawama: na:midina:.’ ’ 20 Ba:ba tetelo ebete mahigate ebena nabiwitamo ba:bo tui.

“Ba:bene ebete muhuluni ba pita, ebena nabiwiti ebe numiti ebe konomamo malemaletelo ebetamo nipuligate ebe ba na:pa:watameho ba:bo naboetehui. 21 Ebena guduti na:goi, ‘Nabiwi, na Godotamo ba:gala ama:tamo kuba komokomo a:nododilimo, ba:bema: na hidoenoha: ama:le na amia:no guduma: ka:nami.’

22 “Huiyatiya ebena nabiwiti eta okodawatamo na:goi, ‘Hidonomo kaliko tiyolo adahemetena eno kuhitamo na:pepulima:, ba:gala kakaeto ebena kokotamo pipulimiti nato ilina akona:pupulimiya:.* 23 Ba:bene ama: tote uli ape kau-goe gadinomo nelawete na:nanagalimiya:. Ale poko baa: ba nahana kokalakahana:nema:, 24 mabu ba:moe naeno gudu da:hoi ebete ka:lo gala na:kaka:ka:, ebete gobogobamo dalatidi huiyatiya nale ebe gala a:kalawemo.’ Ba:bene ba:ba tetelo iba:te kalakala ba:bo tupuimiya:.’ ☆

25 “Huiyatiya ba:ba tetelo naniwiti nabiwino

☆ 15:18: Ohale 51:4 * 15:22: Ya:suku tetelo kakaeto ba:gala nato ilina ibino pupuli komoeno ipuwa ba:ma ka:nala. Ko dubuti ebena kakaeto okodawatamo a:kikama:mene, huiyatiya ebena helo ebena gudutamo ba ikame ba:be kakaeto ba:bo kikamema:ne. Ba:gala ebena ko genamalo ebena okopa:te nato ilinago wapata:lame talonala, ebena guguda:te ha:kiya nato ilinago kowapata:lamema:na. ☆ 15:24: Epe 2:1,5

pali habalo oko benowatiti. Da:gapogapohoni ebete oko habane genama tatalia:mo ba puluhukuna moe diyamo ba:gala kalakala ohaleno diyamo ba:bo pulihoni, ²⁶ ba:bema: ebete eta okodawa ebetamo ka:minate nalateda:ni, ‘Moe komo keba ka:nala:ka?’

²⁷ “Okodawate ebetamo na:goeni, ‘Amia:no amoga a:pa:ka, ba:bema: amia:no nabiwiti uli ape kau-goe gadinomo anagalima:ka. Kalakala konomote itana mabu ebete olalatihino a:kapuluhukaka!’

²⁸ “Ba:be mabuma: naniwiti maubanate genama guamo odolo ubiha:ma: eda:ni, ba:bene ebene nabiwiti puluhukunate ebe na:petoemehoni genamamo kopodolonama:.

²⁹ Ebete huiyatiya ebene nabiwitamo na:goeni, ‘Ama: numa:, na gogo hiliyonomolo amia:no okodawama: ba eda:na, ama:le da:goenamenuki nale ubiha:ma: keda:nakuiha:. Ama: huiyatiya natamo bada ilina kikanamiui? A:iye! Ama: natamo deha:poto gautu-goe kikanameha:, nale naeno mabuluba:go ba naha kokalakalahama:!

³⁰ Huiyatiya ba:moe amia:no eta guduti amia:no ilina uwatete, dubu bilibili kamenakamenago kuba ba nododili amia:no mani a:newatulateli. Ba:bene ba:be lumagiti da:pa:ka, ama: ebe kokalakaluimima: uli ape kau-goe ebetamo anagalimima:kata!’

³¹ “Ebene nabiwiti ebetamo na:huiyani, ‘Naeno gudu, ama: emedena tetelo nago emedenata, naeno ilina hiliyonomo ba: amia:nola. ³² Huiyatiya ba:moe amia:no amogate da:hoi ebete ka:lo gala a:kaka:ka:, iyo, ebete

gobogobamo dalatidi ale ebe gala a:kalawema:
Ba:bema: wadiyala a baa: kapimilo ba nahana
kokalakahana:nema:.’ ”

16

*Dogodogo Dubuino Ilina Dulamelemenami
Ba:be Okodawoeno Iya:tulame Uwi*

¹ Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo
na:goiya:, “Eta ko dubuti eta dubu bihati ebene
ilina hiliyonomo hidamo kulamelemenama:
Ba:bene komo hegela hiliyonomo da:petohui,
komo tawakaluba:te ba:be dogodogo dubu
na:pega:lamiya:, ‘Numa:, ama:le dihati ba:be
okodawate amia:no ilina pilo gabodo ba puwate
ba:bo newatulatenako.’

² “Ba:ba tetelo ko dubuti ebene okodawa
ka:miti ebetamo na:goi, ‘Na ka:lo dulimo, ba:be
komo kebanala:ka:? Ama:le naeno oko ba
owatina kebako kuba dododilinama:, wadiyala
ama: ba:bi komokomo hiliyonomo amia:no
oko bukalo hidamo netuputupuilamete ba:bo
nadahiya: nale kiya:tawama:. Mabu ama:
modoboha: naeno ilina ulamedawama: eda:,
ba:bema: ama: ka:lo oko kekelamema:na:ta.’

³ “Ba:bene ba:be okodawate ebene oko
habamo ba to tepo ipuwalo na:negoi, ‘Ko
dubuti naeno oko a:duhimi, ba:bema: na
keba ka:na na:kewagelemo? Na ubihinola
siwi aligili oko owati, na helohenola. Ba:gala
na tawakaluba:tamo manima: da:toetoemo
na kohilopoma:nemo. ⁴ Ehe, na iya:tawala!
Naeno namutudawa ha:da ba amihome
komo tawakalubi naeno mabulubima:
komidilima:nemo. Nale ba:ba ka:na dododimo,

naeno okone uluhuku tetelo ba:bi mabuluba:te naeno modoboha: komokomo ipuwalo kalakalago bowalubininakomena:.’

⁵ “Ba:bema: ba:ba tetelo ebete ebenu namutudawa ha:da ba:ma ka:na amihomi. Puya:te ba:be ko dubutamo mani huiyahaleheno, ebete ibi hiliyonomo ka:lamiti dopodawatamo na:goi, ‘Ama: naeno namutudawatamo kebako mani kahuiyaha:?’

⁶ “Ebete na:goi, ‘Nale 100 dolomo aloeno beya* duwatimo, nale kahuiyaha:.’

“Ba:bene ko dubuino ilina ulamedawate ebetamo na:goi, ‘Mola, ama:le duwati ba:be pepa. Ama:le 100 kuititi egebolete huiyatiya 50 dolomo na:miya:ta:.’

⁷ “Ba:bene ebete eta tetedawatamo na:goi, ‘Ama: kebako mani kahuiyaha:?’

“Ebete na:huiyui, ‘Nale 1,000 witi-laisa baikat† duwatimo, nale kahuiyaha:.’

“Ba:bene ko dubuino ilina ulamedawate ebetamo na:goi, ‘Mola, ama:le duwati ba:be pepa. Ama:le 1,000 kuititi egebolete huiyatiya 800 baika na:miya:ta:.’ Ba:bene ko dubuino ilina ulamedawate huiyahaleha:pi hiliyonomatamo ba:ma ka:na goenakui, iyo, ebete ba:moe ba:be gabodo ebenu namutudawa ha:da ba amihome komo hiliyonomo tawakalubi ebenu mabulubima: ba: dito midili.

* **16:6:** Yu tawakaluba:te olibi kikipoeno ihi aloeno beyama: midilinakuya:, ka:la:sini keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala. Ba:gala iba:te ba:be aloeno beya kolowamima: dolomo ipuwamo haminahalenakuya:, ba:mako dolomo 20 litama: eda:hanama:.

† **16:7:** Yu tawakaluba:godolo ba:mako baika 25 kilogalamama: eda:hanama:.

⁸ “Galane ko dubuti ebene ilina ulamedawoeno ododi komo iya:tawate na:goi, ‘Ehe, ebe bada mulu kodawala:ka:! Ebete na ba kubahiname ebe ha:kiya ebe bowalubi.’ ”

Ba:bene Ya:suti ebene iya:tulame uwino ipuwa ba:ma ka:na hawakalimiya:, “Ba:moe hopolo hibima: midiha: tawakaluba:te mulunomoma: ba eda:hana ibino mana:mo hiya:hiya: komokomo bododilinaka ibi kowalubilinama:. Huiyatiya alo ipuwalo demedehona ba:bi tawakaluba:te komo tetelo mulu ukui emalagidoloheno ibi ha:kiya ibino mana:mo ibi kowalubilinaha:. ⁹ Nale la: begoelamemata, wadiyala la: ba:moe hopoeno mana:mo tawakalubi la:eno mabulubima: na:midilinala:, ba:bema: la:eno ha:laha tetelo ba:moe hopoeno ilina da:wiboholamemena:, Godokono Hunu Habalo la:eno mabuluba:te la: atumu kalakalago kuwatema:na:ta.

¹⁰ “Ba: hibila, kebe lumagiti deha:poto komo hidamo dododimini, ebete ko komo atumu hidamo kakododima:ne, ba:gala ebete deha:poto komo ipuwalo ha:da damihomene, ebete ko komo ipuwalo atumu ha:da kakamihoma:ne.

✧ ¹¹ Ba:bema: la: ba:moe hopolo la:eno ilina tuputupu gabodo ulamenaheno, Hunu Habalo da:pola:na ba:bi hidohido komo Godote la:tamo a:kikalamehola:mena:ta, ¹² ba:gala la:le komopino ilina tuputupu gabodo ulamelelamenaheno, eta dawate la:eno ilinanomo la:tamo a:kikalamehola:mena:ta!

¹³ “Ba:gala ba:moe ba: eta komola, lumagiti netewa gawadubatamo okodawama: eda: modoboha:. Ebete ba:ba ka:na dewagelemene

✧ **16:10:** Luk 19:17-26

etatamo ba maubana eta malemalelo bemalagidolonamene, ba:gala ebete etatamo ba utina eta ubiha:ma: beda:namene. Ba:bema: ama: ba: atumu, Godotamo ba:gala manitamo kapiya tetelo papamiwata modobo:ha:” ✧

Ya:suti Komo Hidohido Tabo Dolamagiya:

Ma:t 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12

¹⁴ Yu tawakalubi ipuwalo Pa:lisi kapiyuimipa:te mani konomamo emalagidolenama:, ba:bema: komo iba:te Ya:sukunu tabo uliti ebe na:walititiya:. ¹⁵ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: tawakalubino holoholo hapulu la:eno hunu tama bihiduilamenamata, huiyatiya Godote la:eno tepo ipuwa komo iya:tawala, mabu tawakaluba:te kebe komokomo hunamo ba wadiya:paa:latele hidohidoma: da:ga:lana, huiyatiya Godote ba:bi komokomo kuba abale niboma: goena. ✧

¹⁶ “Godote ebene Tutumu Tabo Moseseko ipuwado tawakaluba:tamo dikalamiya: ba:gala ebene ukui hawakalimipa:te Bukamo da:miya:tiya:, ba:be pakala komoeno tabote pete Yoneko teta:mo ba:bo puluhukui. Huiyatiya Yoneko tetene tupuimiti Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be uli komoeno tabote ba: a:pe, ba:bene komopa:te ba:moe Hido Tabo ba olamagimina, komo tawakalubi hiliyonomate uliti ibi ubila Godokono Hido Habamo ibi ha:kiya ibino heloamo na:pa:la:ha. ✧

¹⁷ Ba:moe komo ba: hibila. Ba:moe hopo ba:gala alomo ibino ilinate tete ga:ga:nomolo ba pola:na

✧ **16:13:** Ma:t 6:24 ✧ **16:15:** Ma:t 23:28; Luk 18:9-14 ✧ **16:16:** Ma:t 11:12-13

galane ha:kiya kowibohoma:na:, huiyatiya Godokono Tutumu Tabo hiliyonomo ipuwalo eta madodo deha:potonomote a:kawibamene, ebene tabote emedena emedena tetelo bitanamene.” ✧

¹⁸ Ba:bene Ya:suti eta tabo bekagoiya:, “Kebe dubuti ebene kamena ibukiti eta da:lawemene ebete Godokono holoholo hapulu pilo komo kododima:ne, ba:gala dubuti ebene kamena ibukiti, etate ba:be kamena da:lawemene ebete pilo komo kododima:ne.”

Ilina Dogodogo Dubu Ba:gala Lasalesiko Ibino Komo

¹⁹ Ba:bene Ya:suti ba:moe uwi bikiyahuya:, “Eta ilina dogodogo dubuti nemedenami, ebete huiya koko kaliko bepupulinakui ba:gala tete hiliyonomolo hidohido naha ilina benahanakui,

²⁰ huiyatiya ebene genama gigiho tetelo awae dubuti watitanakui, ebene mahilo Lasalesitila, ebene apelo kuma kokote pola:ma:nami.

²¹ Ebete ilina dogodogo dubuino baa: naha habane hopamo da:peguditanakui, ba:be baa:ugiugi nahama: ubi nihatitanakui, huiyatiya gahagahate da:pelamenakui ebene kuma ba:bo pa:loma:nalemenakuya:.

²² “Ba:bene eta hegelalo awae dubuti da:hoi, Godokono nopopa:te ebene gobogobo pelawete Hunu Habamo A:ibalahamatamo dito magatuya:, huiyatiya ilina dogodogo dubuti da:hoi, tawakaluba:te ebene ape pelawete bobamo dito nihatiya:.”

²³ Ba:bene ilina dogodogodawate Koe Habalo temeteme ipuwalo ba nemedene, muhulunomone negahimite A:ibalahamako

✧ **16:17:** Ma:t 5:18

binumi, Lasalesikoba: da:lumutiti. ²⁴ Ba:ba tetelo ebete konomamo ba negoewata na:goi, ‘Nabiwi A:ibalahama! Ama: na malemalenatenelo Lasalesiko na:poema:. Wadiyala ebete ebena kokoto nege beyamo adutiti naeno ma:lapila na:pegibagibuimina, mabu na ba:moe Koe Habalo temeteme konomo a:pelawemo!’

²⁵ “Huiyatiya A:ibalahamate na:goi, ‘Gudu, ama: nemalagidola. Ama:le hopo habalo demedenama: ba:ba tetelo ama: hidohido ilina bewatenama:ta, huiyatiya Lasalesiko kubakuba ilina bewatenami. Ba:bema: numa:, ka:lo ebete hido kalakalago piluta, ama: huiyatiya ko temeteme ipuwalo pilutata. ²⁶ Gudu, ba:moe ba: eta komola. Aeno tetetelo konomo bolagale bitana, ba:bema: ale ba:moene la:tamo pa:hiwale gabo puliyala, ba:gala la:le atamo pa:hiwale gabo atumu kitanaha:.’

²⁷ “Ba:bene ilina dogodogo dubuti na:goi, ‘Nabiwi A:ibalahama, nale ama: betoemehomata, ama: naeno nabiwino genamamo Lasalesiko na:noemiya:, ²⁸ mabu naeno paibo ekaki ba:pola:na. Wadiyala ebete iba:tamo tote na:nikiyahalama:mene, iba:te ba:moe ko temeteme habamo pelamekapoma:.’

²⁹ “A:ibalahamate huiyatiya na:goi, ‘Ao! Godokono tabote iba:godolo bitana, ebete Moseseko ipuwado tawakaluba:tamo dikalamiya: ba:gala ebena ukui hawakalimipa:te ebena Bukamo da:miya:tiya: ba:bi koko tabo. Wadiyala iba:te ba:bi komokomo ulihote Godokono ubi komamo na:papamila:mena:.’

30 “Ilina dogodogo dubuti na:goi, ‘Ao, Nabiwi A:ibalahoma! Etate hoene ka:ka:mo mahigate iba:tamo da:tomene, iba:te ba:be hanohano komo umiti ibino kubane ohobila:te ukui hiya:ma: ba:bo komidilima:na.’

31 “A:ibalahamate tabo ba huiya na:goi, ‘Iba:te Moseseko ba:gala komo Godokono ukui hawakalimipi dubagodone tabo ulihoheno, eta lumagiti hoene iba:tamo da:nemahigamene, iba:te ba:be komo dumimina: ba:be lumagino tabo atumu hibima: a:kamida:mena.’ ”

17

Saitanakono Kuba Gabamo Emogabuimi Komoma: Ya:suti Da:goiya:

Ma:t 18:6-7,21-22; Mak 9:42

1 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Hibila, Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komate tawakaluba:tamo kikulihoma:na:, huiyatiya kebe lumagigodone dikulihomena: Godote ba:be lumagitamo kuba huiya konomo kikamema:ne! 2 Ba:bema: wadiyala tawakaluba:te ebe lawete ebene kokoba:mo konomo nakola ma:homete kehaha: kolomamo na:da:namena:, eta deha:poto guduti ebene kuba ipuwamo gakapoma:. 3 Ba:bema: la: ha:kiya la:eno komo hidamo nulamenala:!

“Amia:no ekawiti ama:tamo kuba dododimini, ama:le ebe na:tutumutiya:, ba:bene ebete ebene kubane ohobigate ebene ukui hiya:ma: da:midimini, ama: ebene kuba egebolemete nadodomiya:.” ✧ 4 Iyo, ebete kapiya hegelalo

✧ 17:3: Ma:t 18:15

ama:tamo sa:ba:ni kuba komokomo ododiliti, ba:bene ebete sa:ba:ni teta:mo gala kapete ba:ma ka:na da:kapegoememena:, ‘Naeno naniwi, nolata. Na gala ama:tamo kuba a:kododa:mo,’ wadiyala ama:le ebena kuba egebolemete kadodolemema:na:ta.”

Godoko Hibima: Midi Komo

⁵ Ba:bene Kodawa Ya:suti dopamo doelamiya: Godokono oko konowatima:, ba:bi oelamepi dubate ebetamo na:ga:luya:, “Aeno hibima: midi komo na:kokoilamelea:ma:.”

⁶ Kodawa Ya:suti ba huiya na:goiya:, “Mas-tada kikipo koha:, deha:potonomola. Huiyatiya la:eno hibima: midi komote ba:makoma: deda:mene, la:eno helote modoboma: ba eda: la:le ba:moe kehatamo koga:lama:nemata, ‘Ama: ha:kiya amia:no haha magobelete, kehaha: kolomamo na:nuta:!’ ba:bene ba:moe kehate la:eno tabamo kopapamiwatama:ne.” ✧

Okodawoeno Oko Komo

⁷ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “La: ba:moe go tabo hidamo nemalagidolala:. Tawakalubi ipuwalo etate ko gawadalagima: deda:na ba:bene ebegodolo komo huiyaha: okopi hiliyonomo demedena, ebena ododi komo keba ka:nala:ka:? Ko gawadalagino huiyaha: okodawa etate pali haka aligili oko ba:gala sipi-goegoe ulame oko wibuilamete genamamo da:pemene, ba:ba tetelo ebena kodawate ebetamo ba:ma ka:na ba:ka:goemene, ‘Ama: niliya, amia:no komo dopamo na:numa:. Ama: amia:no baa: nate, galane naeno baa: na:pokalimiya:’” ⁸ Ao,

✧ 17:6: Ma:t 17:20; 21:21

ko gawadalagiti eba ka:na a:kewagela:mene, huiyatiya ebete ebenu okodawatamo ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Baa: okalimino dalowa:ha: kaliko puliti, naeno baa: na:hiduima:, ba:bene nale baa: na habamo ba emede, ama: hidohido baa: ba:gala gao beya natamo kowadahema:na:ta. Naeno baa: na komo da:wibomene, ama: galane amia:no beya niti amia:no baa: ba:bo konama:na:ta.’

⁹ “Ba:moe komo ba: hibila. Ko gawadalagiti ebenu okodawa hiya:hiya: oko owatihoma: da:goememene, ba:ba tetelo okodawate ebetamo papamiwatalo ba:bi oko dupula:lemene, ebenu kodawate ebetamo ba kalakala huiyatiya koamo a:kamilimihamene mabu ebe ba: ebenu okodawoenu watodawala. ¹⁰ Ba:bema: la: ulihopi ba: atumu. Ko Gawadalagi Godote la: kebe hiya:hiya: oko owatihoma: da:goelamemena:, wadiyala la: ba:bi hiliyonomo oko upula:lete ba:ma ka:na koga:lama:nemata, ‘A Godokono okopila. Ebete a bada komoma: ka:goea:mi, ale ebenu heloamo kalakalago dito ododima:, ba:bema: eta lumagiti a milia:mehoe modoboha:. Wadiyala tawakaluba:te aeno Ko Gawadalagi Godoko kapiya na:milimihamena:!’ ”

*Ya:suti Ta:ni Kuitikuita:gopi Dubu
Da:hiduilamiya:*

¹¹ Ba:bene Ya:suti Yelusalema ko habamo ba to, ebete Samaliya hopo ba:gala Ga:lili hopo tetenomodo tuya:. ¹² Ebete eta haba deha:potoamo da:piya: ta:ni kuitikuita:gopi dubate eba:go palugate muhuluni ebetamo ibulunomo na:pega:luya:, ¹³ “Ya:su, Hido

Iya:tulamedawa, ama: a na:malemalea:tea!”

☆

¹⁴ Ya:suti ibi muhulamo nulamete iba:tamo na:negoiya;, “La: tolamete la:eno ape Godotamo hawa:goeno ikamehopa:tamo na:nemutuilamehola:la:.”

Ba:bene iba:te ba tolame, gabo tetelo ibino apete ba:bo nihidohidohuya:. ☆ ¹⁵ Ibi ipuwalo eta kapiya ebena apete da:hiduya;, ebete ba:be komo numiti ebena tabo madodo hunamo adipatelo Godoko ba milimiho Ya:sutamo gala na:kapiya;, ¹⁶ ba:bene ebete Ya:sukunu nato mabamo pegate ebetamo kalakala tabo ba:bo polamagiya:. Ba:be dubu ba: Samaliya hoponapila, ¹⁷ ba:bema: Ya:suti ebena komo umiti tawakaluba:tamo na:goiya;, “Numa:la;, Godokono helote ta:ni dubu a:hiduilame, huiyatiya komo naini iba:te kapelameha:. ¹⁸ Keka: mabu ba:moe kapela dubu, ebe kapiyate kapete ebena kalakala tabo Godotamo da:polamagi?” ¹⁹ Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya;, “Ama: mahigate na:toa. Amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta.”

Godote Ko Gawadalagima: Deda:na Ba:be Komoeno Uluhuku Tete

Ma:t 24:23-28,37-41

²⁰ Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimi dubate Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komoeno uluhuku tetema: Ya:suku dalatediya;, ebete ibino tabo ba huiya na:goiya;, “Hanohano komate la: a:kiya:tulama:mena:ta ba:ma ka:na, Godokono Ko Gawadalagino tete ba: na:tatali.

☆ **17:13:** Hawi 13:45-46 ☆ **17:14:** Hawi 14:2-3; Yon 3:3; 18:36

²¹ Eta lumagiti ha:da amiho tabo ba:ma ka:na kogoema:ne, ‘Numa:la:, ba:be hido komote ba:a:tupuimi, mola!’ ba:gala etate kakagoema:ne, ‘La: ba:be komo ebamo na:numa:la:!’ Huiyatiya Godokono Ko Gawadalagima: eda: komo eba ka:naha:, mabu ba:be komo ba: tepo ipuwoeno komola, iyo, la:tamo ya:lo a:puluhukuya:.”

²² Ba:bene ebete ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Ba:ma tetelo Tawakalubino Naniwiti ba:moe hopolo ba emedena, hopo habanapa:te hanohano komo ebegodolo ulamenaka. Galane tetelo la: ubi kihatema:nemata ba:mako hegela gala umi, huiyatiya la: a:kuma:mata. ²³ Ba:ba tetelo komopa:te la:tamo ba:ma ka:na koga:lama:na:, ‘Mola, ba:moe hanohano komo na:puma:la:!’ o ‘Bela, ebamo na:numa:la:!’ huiyatiya la: ibi akata:matala:la:. ☆ ²⁴ Ba: hibila, hegelate da:la:wa:hiyamene ba:ba tetelo hegelate alomo hunu konomo ka:la:minahama:ne, ba:bema:na Tawakalubino Naniwiti gala da:kapemo naeno pe hegelate ba: ba:ba ka:na kitanama:ne, iyo, hopo habanapi hiliyonomate naeno pe komo kumima:na:. ²⁵ Huiyatiya hibila, ba:be komote puluhukuhino, dopamo ba:ma tete tawakaluba:te na ubiha:ma: eda:hate natamo temeterme kokonomo kikanamehonema:na:.”

²⁶ “Ba: hibila, Nowako tetelo kebako komote kuluhukuya:, Tawakalubino Naniwiti gala da:kapemene ba:ba tetelo ba:be atu komote kakuluhukuma:ne. ²⁷ Ba:ba tetelo iba:te baa: nahata ba:gala helo gao beya koamo nihota, dubate kamenakamena uwateholeta ba:gala ka-

☆ **17:23:** Mak 13:21; Luk 21:8

menakamenate dubu uwateholeta, iba:te ba:ba ka:na ba ewagelena Nowate ko boga:mo ba:bo opeguya. Ba:bene ba:ba tetelo beya konomote odolote tawakalubi hiliyonomo ba:bo anakapulamuya. ²⁸ Ba:gala Lotoko tetelo duluhukuya, ba:be atu komote ba:ba ka:na kakuluhukuma:ne. Tawakaluba:te baa: nahata ba:gala helo gao beya koamo nihota, ibino ilina kolowamiholita ba:gala mani koamo uwatehota, pali ilina amihota ba:gala genama etemotehota, iba:te ba:ba ka:na ba ewagelena ☆ ²⁹ Lotote Sodomu habane uluhukuti ba:bo alahuliya. Ba:bene ba:be hegelalo koete Godokono Hunu Habane hopamo pegate ibi hiliyonomate koelo dito ha:lahuya. ³⁰ Ba:bema: Godote Tawakalubino Naniwino hibi komo da:hawakalimimini, ba:be tetete ba: ba:ba ka:na kakitanama:ne.

³¹ “Ba:be Ko Hegelalo kebe lumagiti genama panalo da:lutamene, ebete genama guamo gala a:kana:pa:gamene ebenu ilina uwatema, ba:gala tumulu oko dowatitamene ba:be lumagiti atumu ebenu genamamo gala a:katoamene. ☆ ³² Ba:bema: la: Lotokono kamenoeni komo nemalagidolala!” ³³ Kebe lumagiti ebenu kateneno ubi gabodo ba to ebenu ka:ka: Godotamo damawada:mene, ebenu ka:ka:te kalatidima:ne, huiyatiya kebe lumagiti ebenu

☆ **17:28:** Tup Mabu 18:20; 19:25 ☆ **17:31:** Mat 24:17-18

* **17:32:** Buka ka:lamihodewa, ama: ba:moe komo niya:tawa, Godokono koete Sodomu habamo da:peguya, ba:ba tetelo Lotokono kamenate ubi konomo bihatiya: habamo gala katote ebenu genamoeno ilina konuwatema. Ba:bema: ba:be hegelalo ebete koelo dito hoiya: komo Sodomu habalubi hiliyonomago.

ka:ka: Godoko mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: kolawema:ne. ☆ ³⁴ Nale la: begoelamemata, ba:be dulu dubu netewate kapiya tilolo da:lanamena:, Tawakalubino Naniwiti pete eta ba pelawe eta ba:bo komiya:pama:ne. ³⁵ Ba:gala kamenakamena netewate baa: da:lapahutamena:, ebete pete eta ba pelawe eta ba:bo komiya:pama:ne. ³⁶ Ba:gala dubu netewate pali habalo da:wapatitamena:, ebete pete eta ba pelawe eta ba:bo komiya:pama:ne.”†

³⁷ Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ebe nalatediya:, “Kodawa, ba:moi komate kebolo na:kikulihomena:?”

Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, “Abale ilinate kebolo ditana, wala:te alehola:go ba:bamo koguditama:na:.”

18

Hamole Kamena Ba:gala Tabo Anagilamedawa Ibino Iya:tulame Uwi

¹ Ba:bene Ya:suti eta iya:tulame uwi ebe ta:matapa:tamo nolamagiya:, mabu ebe ubihinola iba:te hiliyonomo tetelo Godotamo toetoe tabo ga:la ipuwalo iba:te huiya tabo tiyolo laweheno heloha:ma: eda:hakapoma:. ☆

² Ebete na:goiya:, “Eta habalo tabo anagilamedawa dubuti nemedenami, ebete Godotamo kapapamiwatanakuiha: ba:gala ebete tawakalubi kamalemalelatelenakuiha:.” ³ Ba:be atu habalo eta

☆ **17:33:** Luk 9:24 † **17:36:** Luk 17:36 komoeno tabo Lukuti bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebenu buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:. ☆ **18:1:** Kol 4:2; 1Tes 5:17

hamole kamenate na:kemedenami, ebete hiliy-
onomo tetelo tabo anagilamedawatamo penakui
ba:ma ka:na pegoenakui, ‘Ama:le nago dalaholo-
hona, ba:be lumagitamo kuba huiya nikama:!’

⁴ “Ba:bene tabo anagilamedawate tete
ga:ga:dopolo ebena tabo kulinakuiha:, huiyatiya
galane ebete ebena ukuilo ba:ma ka:na goi,
‘Na Godotamo a:kapapamiwatalemo ba:gala
na tawakaluba:tamo malemale a:kihata:lemo,
⁵ huiyatiya ba:moe kamenate tete ga:ga:lo natamo
ko temeteme bikanamena. Nale ebe owalubihino
ba:moe temeteme komote a:kekelamene,
ba:bema: wadiyala nale ebena ubi komamo
papamiwatalo eba:go alaholohodawatamo kuba
huiya kikamema:nemo!’ ”

⁶ Ba:bene Kodawa Ya:suti na:goiya:, “Ba:moe
tabo anagilamedawa ebe ba: kuba lumagila,
huiyatiya ebete da:goi, wadiyala la: ba:be
tabo hidamo nemalagidolala. ⁷ La:eno ukui
keba ka:nala:ka? Godokono tawakalubi
ipuwalo puya:te du tetelo ba:gala hegela
tetelo ebetamo toetoholo dihimina, ebete
iba:tamo huiya ikalameha:ma: ba:keda:mene?
Ba:gala ebete ibi owalubili ubiha:ma: eda:lo
tete ba:ka:ga:gima:tepamene? ⁸ Ao! Nale la:
begoelamemata, ebete ibi owalubililo iba:go
dalaholohona ba:bi tawakaluba:tamo kuba
huiya tiyonomo kopikalamema:ne, huiyatiya
Tawakalubino Naniwiti da:pemene, ba:ba tetelo
ebetemo hopo habanapa:godolo hibima: midi komo
ba:ka:pumimini?”

*Pa:lisi Kapiyuimidawa Ba:gala Ta:kese
Uwatedawa Ibino Iya:tulame Uwi*

9 Ya:suti ba:moe eta iya:tulame uwi komo tawakaluba:tamo kolamagiya:, mabu ibi ha:kiya ibi tuputupupima: ba ga:lana komopi tawakalubiha:ma: ga:lanakuya:.¹⁰ Ebete na:goiya:, “Dubu netewate Godoko Adikumino Hiya: Genamamo nodoluya: Godotamo toetohoma:, eta Pa:lisi kapiyuimidawa dubula, eta ta:kese mani ha:da amiholo uwatedawala.¹¹ Ba:bene Pa:lisi dubuti ebe ha:kiya utiti ebene komoma: ba:ma ka:na goi, ‘Godo, na ama:tamo kalakala tabo bolamagimo, mabu na ba:moi komo tawakalubidopoha:. Ba:ma ka:na na ilina pilolo a:kuwata:lemo, ha:da gabodo a:kapata:lemo, ba:gala eta dubuino kamaena pilolo kalaweha:. Ba:gala ba:moe ta:kese uwatedawate hiya:hiya: kuba dododilina, na eba ka:naha:.¹² Na kapiya wuiki ipuwalo nale netewa hegelalo amia:no oko owatima: baa: naheno lutanakomo, ba:gala nale duwatanakomo ba:bi ilina hiliyonomo anagilameholete, komo ta:ni komokomo ipuwane eta kapiya kalawe, eta kapiya kalawe, amia:no komo ama:tamo hibi-nomolo ikamenakomata.’ ✧

¹³ “Huiyatiya ta:kese uwatedawate muhuludopone nutiti, ebene wato hopamo toda:miduimiti ba la:na ebete hilopago bodolo anagalimilo na:goi, ‘Godo, na koko kuba ama:tamo ododilimo, huiyatiya nale ama: betoemehomata, natamo kuba huiya ikanameheno na na:malemalenatena!’ ” ✧

¹⁴ Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Na la:tamo na:goemo, Godote ba:moe awagaha: lumagino kuba egebolemete ebete ebene genamamo ba:bo

tui, huiyatiya Pa:lisi dubu eba ka:na kewageleha: Godote ebene komo katuputupuimimiha:, ebete ebene kubago ba:ba ka:na tui. Mabu hibila, lumagiti ebe ha:kiya ebe koma: da:midimini Godote ebe deha:potoma: komidima:ne, ba:gala kebe lumagiti ebe ha:kiya ebe deha:potoma: da:midimini Godote huiyatiya ebe koma: komidima:ne.” ☆

*Ya:suti Guguda:tamo Kokoto Demowatilamiya:
Ma:t 19:13-15; Mak 10:13-16*

¹⁵ Ba:bene tawakaluba:te gugudi hegehege Ya:sutamo na:magaheliya:, ebete ebene kokoto iba:tamo ba emowatilame Godoko kogoemema: ebete ibi hidamo kowalubilinama:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ba:be komo umiti tawakalubi kiyahalamelo gugudi na:duhilamiya:, ¹⁶ huiyatiya Ya:suti gugudi ebetamo ba ka:lami ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Gugudi natamo pelame wadiyala. Akaduhilama:la:, mabu ba:mako tawakaluba:te Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo kona:pa:la:hama:na:. ¹⁷ Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti gudu deha:poto huiyamo aeno Ko Gawadalagi Godoko laweheno, ba:be lumagiti ebene Kalakala Habamo a:kana:pa:gamene.” ☆

*Ilina Dogodogo Dubuti Ya:sutamo Da:piya:
Ma:t 19:16-30; Mak 10:17-31*

¹⁸ Ba:bene Yu tawakalubino eta watodawate Ya:suku ba alateda: na:goemiya:, “Hido

☆ **18:14:** Ma:t 23:12 ☆ **18:17:** Ma:t 18:3

Iya:tulamedawa, na bada komo ododiti wiboha: ka:ka: ebo na:ka:lawemo?” ☆

¹⁹ Ya:suti ebetamo na:goiya;, “Ama:le na hidodawama: badama: ka:ka:nama:wa? Eta hidodawa puliyala, Godoko kapiyate hidodawala.

²⁰ Ama: Godokono Tutumu Tabo iya:tawala. Eta lumagino kamena pilolo akalawa:la;, lumagi akanakapuma:la;, ilina pilolo akuwata:la;, eta lumagino komoma: ha:da tabo akolamaga:la;, ba:gala amia:no nabiwi menoko ibino tabamo na:papamiwatanakuya:.” ☆

²¹ Huiyatiya ebete Ya:sutamo na:goiya;, “Na deha:poto tetene tupuimiti ba:moi hiliyonomo tutumu kodakodalo uwatete eta kapiya kadikanaliya:ha:.”

²² Ya:suti ebeno tabo uliti ebetamo na:goiya;, “Ama:godolo kapiya komote kamodobonaha: Wadiyala komopa:te amia:no hiliyonomo ilina mana:mo uwatehomete ama:le ba:bi mani komo awaepa:tamo na:nalabahalama:. Ba:ba tetelo ama: gala kapete na na:ta:maheniya;, ba:bene amia:no ilina hiliyonomate Godokono Hunu Habalo konepola:nama:ne.” ²³ Ebete ba:be tabo uliti ebeno tepo ipuwalo menemenenomoma: ediya: mabu ebe ilina dogodogodawanomola.

²⁴ Ya:suti ebe umiti na:goiya;, “Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ilina hiliyonomagopa:te ba:be habamo na:pa:la:hama:

☆ **18:18:** Luk 10:25 ☆ **18:20:** Ikuli 20:12-16; Tutumu 5:17-20

kodakodanomola! ²⁵ Numa:la:, ka:molo-goete* kaliko akohomehoeno ola gugudu nilupiga kodakodama: eda:na, gabohenola. Ba: atumu ilina hiliyonomagodawate Godokono Ko Gawadalagi habamo na:pa:ga kodakodanomola, gabote hibinomolo a:kitanamene.”

²⁶ Ba:bene Ya:sukunu tabo ulihopa:te ebetamo na:ga:luya:, “Ama: da:gaa: ba:be tabote hibima: deda:na, puya:te modobola:ka: Godote ibino ka:ka: mula:lendamema:?”

²⁷ Ya:suti iba:tamo ba huiya na:goiya:, “Tawakaluba:godolo da:kodakodahana ba:bi komokomo huiyatiya Godogodolo kodakoda hibiha:.”

²⁸ Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goiya:, “Ama: numa:, aeno genamoeno ilina hiliyonomo miya:palete ama: na:ta:mahenata.”

²⁹ Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti ebena genama, o ebena kamena, o ebena nani ekaki ba:gala ebena menokobi nabi gugudi, ba:bi komo Ko Gawadalagi Godoko mabuma: da:miya:palemene, ³⁰ ebete ba:ma tetelo huiyatiya Godogodone ba:bi atu hiliyonomo komokomo gala kakuwatema:ne, ba:gala galane ebete wiboha: ka:ka: kakalawema:ne.”

*Ya:suti Ebena Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:
Ma:t 20:17-19; Mak 10:32-34*

* **18:25:** Ya:suku tetelo Yu tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te kokonomo gelebadihole ka:molo-goegoa:mo ibino oko bowatihonakuya:. Iyo, komo hiya:hiya: tetelo ka:molo-goegoa:te ibino ilina bewatanakuya: muhulu hopamo, ba:gala komo tetelo iba:te bogema: watenama:.

31 Ba:bene Ya:suti ebeno 12 ta:matapi dubu ebetamo ka:lamiti iba:tamo na:goiya, “La:nulia:la; a Yelusalemamo tolamitama: Ba:bolo Godokono ukui hawakalimipa:te Tawakalubino Naniwi mabuma: Bukamo da:miya:tiya: ba:bi hiliyonomo komate kopikulihoma:na: ☆ 32 Iyo, Godote ebe Yuha:pa:tamo kikalamema:ne, ba:bene iba:te ebe iduduputimilo ba iya:da:te ebetamo kowe komehoholema:na:, ☆ 33 ba:gala iba:te giya:pa:pa:mo ebe a:na:miga:titi ba:bene ebe dito kanakapumima:na:, ebe huiyatiya netewa-kapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne.”

34 Huiyatiya Ya:suti dolamagiya:, ebe ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwa hidamo kalawiya:ha:. Ba:be komote awalelalo itanuya: ba:bema: iba:te hidamo kemalagidoluya:ha:. ☆

*Ya:suti Baidi Tamihome Dubu Da:hiduimiya:
Ma:t 20:29-34; Mak 10:46-52*

35 Ba:bene Ya:suti Yeliko ko haba tama:mo ba penape, baidi tamihome dubuti gabo tamelo emedete manima: tawakalubi betoelameholi-tiya:. 36 Ebeta tawakalubi hiliyonomo gabodo da:petolamitiya:, ba:be komo uliti komopi ba:bo alateda:liya:, “Bada komote ka:pita?”

37 Iba:te na:huiyuya:, “Nasaletenapi dubu Ya:suti pita.”

38 Ba:bene ebete tabo konomamo goelo na:goiya:, “Ya:su, Da:ibidikono Hogo! Ama: na na:malemalenatena:!”

☆ 18:31: Luk 24:44 ☆ 18:32: Luk 9:22,44 ☆ 18:34: Mak 9:32

³⁹ Ba:ba tetelo dopamo da:petolamitiya: ba:bi tawakaluba:te ebe kiyahamelo na:duhimiya: ebete tatabalo kolutama:, huiyatiya ebete gala ibulunomamo na:kagoiya:, “Da:ibidikono Hogo! Ama: na na:malemalenatena!”

⁴⁰ Ba:bene Ya:suti ba:bamo utiti baidi tamihome dubuino komoma: na:goiya:, “Ebe na:magaha:la:.” Ebete tama:mo da:piya:, ba:ba tetelo Ya:suti ebe nalatediya:, ⁴¹ “Ama: bada ubi kihatiuta nale ama:tamo kododima:?”

Ebete na:goiya:, “Kodawa, na ubila ilina hidamo kulamema:.”

⁴² Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya:, “Ama: baidi na:gahima:! Amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta.”

⁴³ Ba:bema: hibila, ba:ba tetenomolo ebene baiditi da:hidohidohuya:, ebete Godoko ba milimiho Ya:suku ba:bo ta:matuya:, ba:bene hiliyonomo tawakaluba:te ba:be komo umiti iba:te atumu Godokono mahilo hunamo ba:bo adipatiya:.

19

Ya:suti Sa:kiyasekono Genamamo Da:tuya:

¹ Ba:ba tetelo Ya:suti Yeliko haba ipuwado petutiya:, ² ba:be habalo Sa:kiyaseko nemedemami, ebe ta:kese uwatepino watodawala ba:gala ebe ilina dogodogodawala. ³ Ebete ebene tepo ipuwalo na:goiya:, “Ya:suku kebako dawala:ka:?” ba:bene ebete ebe umi ubi konomamo nihatitiya:, huiyatiya ebe gopotati dubula ba:gala tawakalubi hiliyonomate Ya:suku a:ga:diya:miduya:, ba:be mabuma: ebete Ya:suku umima: modoboha:.

⁴ Ba:bema: ebete tawakalubino dopo hapuamo

puligate, anahu kehamo dito nodoluya: Ya:suku kumima:, mabu Ya:suti ba:be gabodo pitiya:.
⁵ Ba:bene Ya:suti ba:bamo puluhukuti baidi hunami da:pegahimiya:, ebe pumiti na:pegoemiya:, “Sa:kiyase, ama: tiyo na:pihitiga! Na ka:lo hegelalo amia:no genamalo kolutama:nemo.”

⁶ Ba:ba tetelo Sa:kiyasete tiyo pihitigate, Ya:suku lawete ebene genamamo kalakala konomago dito magatuya:, ⁷ ba:bene tawakalubi hiliyonomate ba:be komo umiti ubiha: tabo ba:ma ka:na ga:luya:, “Ebate kuba lumagino genamamo a:to.” ✧

⁸ Huiyatiya Sa:kiyasete ebene genamalo tawakalubino dopo hapulu mahigate Ya:sutamo na:goiya:, “Kodawa, ama: numa:! Ka:lo nale naeno ilina tulituliya anagiya:midalete, naeno komo ilina awaepa:tamo kikalameholema:nemo, ba:gala nale komopino mani ha:da amiho gabodo duwatenakuimo netewa-netewa teta:mo gala kakahuiyahalema:nemo.” ✧

⁹ Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Ka:lo hegelalo Godokono ka:ka: mula: komote a:pe ba:moe genamamo, mabu ba:moe dubu atumu ba:A:ibalahamakono eyono gudu etala. ✧ ¹⁰ Ba:hibila, puya:te kuba ododili ipuwalo dalatidiholena, ba:bi tawakalubi uwatete ibino ka:ka: komula:lendamema: na Tawakalubino Naniwiti ba:bema: piya:mo.” ✧

✧ **19:7:** Luk 15:2 ✧ **19:8:** Ikuli 22:1; Nabas 5:6-7 ✧ **19:9:** Oel 16:31; Luk 13:16 ✧ **19:10:** Luk 15:4; Yon 3:17; 1Tim 1:15

*Ko Dubuti Okopa:tamo Mani Dikalameholiya:
Ba:be Iya:tulame Uwi*

Ma:t 25:14-30

¹¹ Ba:be tabo duliikutiya: ba:bi tawakaluba:te iya:tawahuya: Ya:suti Yelusalema ko haba tama:mo a:puluhuku, ba:bema: iba:te ibino ukuilo na:ga:luya:, “Diyala, ba:ma tetelo Godokono Ko Gawadalagi komote atamo da: uluhukumini.”

Ya:suti ibino komo iya:tawate eta iya:tulame uwi iba:tamo ba:ma ka:na olamagiya:, ¹² “Eta ko dubuti muhulu hopamo tuya:, ebe ubila ba:be muhulu hopolo Ko Gawadalagi haba nelawete, ebete ebene habamo ba:bo kakapema:. ¹³ Ebete toheno, dopamo ebene ta:ni okopi ebetamo ka:lamiti etatamo 100 mani, etatamo 100 mani, ba:ba ka:na ba ikalamehole ibi na:goelamiya:, ‘La: ba:moi mani na:kokoilamiya:la: naeno pe kuitita:mo.’

¹⁴ “Ba:bene ebete muhulu hopolo ba nemedede, komo ebene hoponapa:te ebetamo maubahate ebene gala hapuni tabo atapi ba:bo oelamiya:. Iba:te tolamete tabo ba:ma ka:na nega:luya:, ‘A ubihinola ba:moe dubuti aeno Ko Gawadalagima: eda:, ebete aeno hopamo gala a:kapa:mene.’

¹⁵ “Huiyatiya ko dubuti muhulu hopolo ko gawadalagi haba nelawete ebene habanomamo gala na:kapiya:. Ba:ba tetenomolo ebete dopamo puya:tamo mani dikalameholiya:, ba:bi okopi ebetamo na:peka:lamiya: ebene mani kuititi iba:godone kiya:tawama:. ¹⁶ Dopodawa ebete pete ebetamo na:pegoiya:, ‘Kodawa, amia:no 100 mana:mo nale eta 1,000 mani bododimo.’ ¹⁷ Ko

dubuti ebetamo na:goiya;, ‘Ehe! Ama: ba: hido okodawalata! Ama: deha:poto komo hidamo ododia:ta, ba:bema: nale ama: ta:ni habahaba ulamedawama: komidima:nemata.’ ✧

18 “Ba:bene eta tetedawate pete ebetamo na:pegoiya;, ‘Kodawa, amia:no 100 mana:mo nale eta 500 mani bododimo,’ 19 ba:bene ko dubuti ebetamo na:goiya;, ‘Nale ama: paibo habahaba ulamedawama: komidima:nemata.’

20 “Galane eta tetedawate pete ebetamo na:pegoiya;, ‘Kodawa, ba:moe ba: amia:no 100 manila. Ama: da:tuya:la, na ba:moe mani kalikamo hidamo matuhumihote tawakaluba:te umiha: baha:mo ba:bo ihatiya:mo. 21 Na ama: betolemenamata mabu ama: tabo helonomo dubulata. Komopa:te da:miya:tenaka ama: pete ba:bi ilina ba:puwatanakomena:ta, ba:gala iba:te damihonaka ama: ba:bi ilina dito ba:petapihonakomena:ta ama:le ha:kiya konahama:.’

22 “Ba:bema: ko dubuti ebetamo na:goiya;, ‘Ama: kuba okodawalata! Ama:le da:gaa;, ba:be tabote amia:no kuba behawakalimi! Iyo, ama: tabo ba:ma ka:na a:gaa:ta, na tabo helonomo dubula, ba:gala komopa:te da:miya:tenaka nale ba:bi ilina ba:puwatanakomo, ba:gala iba:te damihonaka nale ba:bi ilina dito ba:petapihonakomo. 23 Ba:bema: mabu keka: ama:le naeno mani baneka okopa:tamo kanikalamiya:ha? Iba:te mani uwatete eta oko nowatitale kodopoma: beda:na;, ba:bene nale pete ama:le natamo atu mani

✧ 19:17: Luk 16:10

huiyatiya nanekela:mo hunudopamo gala ba:kaikanameona:’

²⁴ “Ba:bene ko dubuti ebeno hopopi na:kiyahalamiya:, ‘La: ebeno 100 mani lawemete 1,000 mana:goeno dubutamo nikama:la:’

²⁵ “Iba:te huiyatiya ebetamo na:ga:luya:, ‘Kodawa, eba ka:naha:! Ba:be lumagiti 1,000 mani ya:lo uwati!’

²⁶ “Ba:bene ko dubuti iba:tamo na:huiyuya:, ‘Na la:tamo na:goemo, kebe lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, etate ebetamo hiliyonomo hidohido komo kikamehoma:ne. Huiyatiya kebe lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno, ebe-godolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na etate ebegodone gala kakuwatemema:ne. ✧

²⁷ Ba:gala eta komo. Puya:te nago alaholohoma: ba ewagelena ubiha:ma: deda:hana nale ibino Ko Gawadalagima: eda:ma:, la: ibi magahete naeno dopo hapulu alaholo gila:mo dito na:panakapulama:la:!’ ”

Ya:suti Yelusalema Ko Haba Tama:mo Da:nuluhukuya:

Ma:t 21:1-11; Mak 11:1-11; Yon 12:12-19

²⁸ Ya:suti ba:moe tabo tawakaluba:tamo goete ibi dopalamete Yelusalema ko haba hapuamo ba: dito tuya:. ²⁹ Ba:ba tetelo ebete Betapa:gi haba ba:gala Betani haba tamedo tote Olibi Kehakeha Hunu Hakamo ba:bo nuluhukuya:, ba:bene ebete ebe ta:matapi netewa dopamo ba oelame ³⁰ iba:tamo na:goiya:, “La: ba:be tatali habamo tote, ba:be habamo ba nuluhuku

✧ **19:26:** Ma:t 13:12; Luk 8:18

donoki-goe deha:poto hala:mo ma:home ba:bo konumima:nemata, lumagiti dopamo ebe hunamo kemediya:ha:. Wadiyala la: hale pahamiti na:magahiya:la:. ³¹ Etate la:tamo da:goemene, ‘La: ebe badama: ka:pahamiutama?’ la: huiyatiya ba:ma ka:na na:ga:luya:la:, ‘Kodawate donoki-goe ubila.’ ”

³² Ba:bene iba:te gabodo tote habamo ba nuluhuku Ya:suti ibi keba ka:na ka:kiyalamiya:, iba:te ba:bi komokomo ba:ba ka:na nulamiya:.

³³ Iba:te donoki-goe deha:poto ba pahamita, namutuluba:te iba:tamo na:ga:luya:, “La: ebe badama: ka:pahamiutama?”

³⁴ Iba:te tabo ba huiya na:ga:luya:, “Kodawate donoki-goe ubila.” ³⁵ Ba:bene iba:te donoki-goe deha:poto Ya:sutamoma magahete, ibino watuino kaliko donoki-goe hunamo miya:temete, iba:te Ya:suku ibino kokotamo adipatete ba:dito adipiya:. ³⁶ Ba:ba tetelo Ya:suti ba tuta tawakaluba:te ibino ga:ga:ga: kaliko pipikulamete gabamo apohohote, ebete ba:be hunudu tuya:.

³⁷ Ebete Olibi Kehakeha Hunu Hakane ba nihitiga Yelusalema ko haba tama:mo da:piya:, ba:ba tetelo ebe da:ta:matanakui ba:bi tawakalubi hiliyonomate Godotamo kalakala tabo kapimilo koamo wadiya:paa:latelelo ebe ba:bo milimihuya:, mabu iba:te koko hanohano komo hiliyonomo ulamiya:. ³⁸ Iba:te tabo ba:ma ka:na ga:lutiya:,

“Godo, amia:no mahilago da:pita, wadiyala ama: ba:be Ko Gawadalagi na:koimiya:!
O tawakaluba:la:, la: Godoko milimiholo hunamo nadipata:la:,

ebe ba: Hunu Haboeno kalakala komoeno mab-
ula!” ✨

³⁹ Ba:bene tawakalubi ipuwalo da:pola:nuya:
ba:bi Pa:lisi kapiyuimi dubate Ya:suku
na:kiyahamiya:, “Iya:tulamedawa, ama:
ta:matapi na:duhilama:!”

⁴⁰ Ya:suti iba:tamo na:huiyuya:, “Nale la:tamo
na:goemo, ba:moi tawakaluba:te na miliname-
honeha:tale huiyatiya gaboeno nakolate na ba
adipanatene koamo ba:ga:litana:.”

Ya:suti Yelusalema Habanapi Da:la:lamiya:

⁴¹ Ba:bene Ya:suti Yelusalema tama:mo pete
haba da:pumiya:, ebete ihilo ⁴² na:goiyya:,
“Yelusalema, nale amia:no tataba mabuma:
deda:namo, ama: ba:be komo niya:tawatale ama:
ba:be tataba ba:laweona:, huiyatiya ama: naeno
hibi komo umi modoboha:!” ⁴³ Ba: hibila, tete
ba: na:pe ama:go alaholohopima: deda:hana,
iba:te pelamete ama: kopetanamaminama:na:ta
amia:no tawakalubi kanakapulamema:
ba:bene iba:te ama: tametamelo kokonomo
siwi ba aligili hunuhunu haka hiya:hiya:
kododilima:na:, amia:no tawakaluba:te ibino
ka:ka: komula:lema: iba:te gobogobamo
alahutihokapoma:. ⁴⁴ Ba:bene puya:te amia:no
kala imi ipuwalo demedehona, iba:te ba:bi
tawakalubi alukuliti kohawaminadigalema:na:
ba:gala amia:no koko genama iya:hekete eta
nakolate eta nakola hunulu a:kitanamene. Iba:te
ba:ma ka:na kopododima:na: mabu Godote ama:

✨ **19:38:** Ohale 118:26; Luk 2:14

owalubima: da:pe, ama: ba:be tete ostate ebe kalaweha:!” ✧

Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genama Da:hiduimiya:

Ma:t 21:12-17; Mak 11:15-19; Yon 2:13-22

⁴⁵ Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamamo tote, ba:be genamalo ebete ilina kolowamipi nulamete gobogobamo helonomamo ba neta:malatele ⁴⁶ iba:tamo na:goiya:, “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, ‘Naeno Genama tawakaluba:te Godoko Adikumi Genamama: koga:lama:na;’ la:le huiyatiya pilo tawakalubino genamama: a:midimata!”

⁴⁷ Ba:bema: Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala Yunapino komo kokopi, iba:te Ya:suku anakapumima: gabo bohowaditiya:. Huiyatiya komo hegelalo Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakalubi ba iya:tulamita, ✧ ⁴⁸ iba:te gabo kumiya:ha: mabu tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu tabo ulihoma: ubi konomamo ihatelo iba:te eba:go ba:bo pola:nuya:.

20

Yu Watowatopa:te Ya:sukunu Helo Mabuma: Ebe Dalatediya:

Ma:t 21:23-27; Mak 11:27-33

¹ Eta hegelalo Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakalubi ba iya:tulamita Godokono Hido Tabo dolamagitiya:, ba:ba

✧ 19:44: Luk 21:6 ✧ 19:47: Luk 21:37

tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, iba:te ebe duhimima: ba:bo pelamiya:.² Iba:te ebe ba:ma ka:na palatediya:, “A na:kiyaa:ma:, ama: ba:moi komo pokono heloamo kododiliona? Ba:gala ba:moe helo ama:tamo pote kikameti?”

³ Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, “Nale la:dopamo kapiya komoma: kalateda:lema:nemata. Wadiyala la:le na na:ga:lanamiya:la:,⁴ Yonete tawakalubi beyamo da:wadulatelenakui, ba:be helo ebetamo pote kikami? Godotela:ka: o eta lumagitila:ka:?”

⁵ Ba:bema: ibi ha:kiya ibi ipuwalo na:ga:luya:, “Ale da:ga:lama: Godote Yonetamo helo ikami, ebete kogoema:ne, ‘Bada mabuma: la:le ebenu tabo hibima: kamidiha:?’⁶ Ba:gala a modoboha: ebe ba:ma ka:na ga:lame, hopo lumagiti Yonetamo helo ikami. Tawakaluba:te ba:be tabo uliti a nakolamo mapea:mete kanakapua:mema:na:, mabu iba:te na:ga:lana Yoneko ba: Godokono ukui hawakalimidawala.”⁷ Ba:bema: iba:te ibino tepo ipuwoeno ukui ugumuililo Ya:sutamo na:ga:luya:, “Yonekono helo mabu a iya:tawaha:.”

⁸ Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Ba:bema: nale la: atumu a:kakiyalama:mata nale ba:moi komo pokono heloamo dododilinamo.”

*Tupina Gao Pali Lawamepino Iya:tulame Uwi
Ma:t 21:33-46; Mak 12:1-12*

⁹ Ba:bene Ya:suti ba:moe iya:tulame uwi tawakaluba:tamo na:goiya:, “Dubuti pali ododiti tupina gao keha ba:bo amihui, ba:be gaoeno

mahilo ba: gala:ipi gaola. Ba:bene ebete ebena pali komo lawamepi dubatamo dito miya:pui, iba:te ba:bolo oko ba owatina ba:be pali hidamo umilo ebena gao kuwateholemenakoma:, ba:bene ebete muhulu hopamo tote tete ga:ga:dopo benemeda:tepui. ☆ 10 Gao tapiho tetelo ebete pali lawamepa:tamo huiyaha: okodawa na:poemi, ebete iba:godone gaoeno mani ipuwane ebena namutudawoeno komo kopelawema:, huiyatiya iba:te ba:be okodawa kukamo anagalimihote ilinaheno dito noemiya: 11 Ba:bene ebete eta huiyaha: okodawa gala da:kapoemi, iba:te ebe ba anagalimiho ebe hilopo ikamete atumu dito koemiya: 12 Ba:bene ebete gala eta da:kapoemi, ba:be ba: netewakapiya tete dubula, huiyatiya iba:te ebe bugumu miya:temete pali ipuwane ebe ba: dito na:da:nuya: 13 Ba:ba tetelo pali namutudawate na:goi, ‘Na keba ka:na na:kewagelemo? Wadiyala nale koamo demalagidolonamo ba:be gudu konoemema:nemo. Diyala, iba:te ebetamo da:papamila:halemena.’

14 “Huiyatiya ba:be pali lawamepi dubate ba:be gudu pitalo dumi iba:te ibi ipuwalo na:ga:luya:, ‘Numa:la:, ba:moe guduti nabiwino ilina namutudawama: deda:mene, ba:be guduti ba: na:pe. Ba:bema: wadiyala ale ebe anakapumiti ebena pali lawenomo kolawema:nema:’ 15 Ba:ba tetelo iba:te ebe lawete palino kala ipuwane na:da:nate ba: dito nanakapumiya:.”

Ba:bema: Ya:suti ulihopa:tamo na:goiya:,
 “La:eno ukui keba ka:nala:ka:? Pali

☆ 20:9: Ais 5:1

namutudawate bada komo na:ka:pododimini lawamepi dubatamo? ¹⁶ Hibila, ebete pete ibi panakapulamete ebena pali komopa:tamo kopikalamema:ne.”

Tawakaluba:te ba:be tabo uliti na:ga:luya:, “Ao, ba:be kubate a:kuluhukamene!”

¹⁷ Ba:bema: Ya:suti ibi ulamelo na:goiya:, “Godokono Bukalo ditana ba:moe taboeno ipuwa keba ka:nala:ka?”

‘Genama etepa:te tama:mo dihati

ba:be hototote huiyatiya genamoeno helo mabuma: eda:na.’

¹⁸ Numa:la:, ba:be hototoeno kodakoda ba: nakola huiyala. Iyo, ba:moe nakola hunamo da:gamene ba:be lumagiti kota:ta:pula:tihoma:ne, ba:gala ba:moe nakolate lumagi dihita:timini kotakotakuimima:ne.” ✧

¹⁹ Ba:bene Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:gala Godotamo hawa:goeno ikamehopi gawadubu, iba:te iya:tawahuya: Ya:suti ba:be uwi ibino komoma: goiya:, ba:bema: iba:te ubila ba:ba tetenomolo ebe lawe, huiyatiya tawakalubi ba tolelame gala dito kekelalamiya:.

*Loma Tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisa-
tamo* Ta:kese Mani Ikameho Komo
Ma:t 22:15-22; Mak 12:13-17*

✧ **20:18:** Ais 8:14-15 * **20:19:** Sisako ba: Loma tawakalubino Konomo Gawadalagila, hopo konomolo ebe kapiyate helonomoma: eda:nami. Ebete ebena alaholohopi hiya:hiya: hopamo oelamehokenakui, ba:bene iba:te ba:bi hopolo ba nemedehona tawakaluba:godone ta:kese mani konomo ba:bo nuwatelamenakuya:, ba:bi mana:mo ibino Loma gabomanino hiya:hiya: oko kowatihonama:.

20 Ba:bene Yu watowatopa:te Ya:suku lawema: gabo ba ohowadi komo dubatamo mani ba:bo ikalamiya: iba:te Ya:sutamo tolamete ebe kuba gabamo konemogabuimima:. Iba:te ubila ebegodolo hiya: tabo uliti ba:be taboeno komoma: Loma gabomanino kapela Ko Gawadalagitamo magatate, ebete ebe ba:bolo kanakapumima:. ✧

21 Ba:bema: ba:bi dubate Ya:sutamo pelamete ha:da amiho gabodo ebe na:pega:lamiya:, “Iya:tulamedawa, a iya:tawahala ama:le dolamaginaka ba:bi komokomo ba: hibila, ba:gala ama: tawakalubi hunu nikapa:mo kulamenaha:, ba:ma ka:na eta lumagi miya:palo eta lumagi ebo a:kalawa:la:ta. Iyo, ama: tawakalubi Godokono gabo hidamo iya:tulamenata, 22 ba:bema: a na:kiyaa:ma:, Loma tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo ta:kese mani ikameho hidola:ka: o kubala:ka:?” A ebetamo ba:kikamehoma: o a:kikamehama:?”

23 Ya:suti ibino ma:lapila netewa komo iya:tawate iba:tamo na:goiya:, 24 “La: kapiya mani natamo nadaha:la:. Ba:be mani hunulu da:pola:na, mahilo ba:gala holoholo pokonola:ka:?”

Iba:te ebeneo tabo ba huiya na:ga:luya:, “Konomo Gawadalagi Sisakonola.”

25 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Sisakono ilina Sisatamo nikamehala:, huiyatiya Godokono ilina Godotamo nikamehala:.”

26 Ba:bene ba:bi dubate kamodobuya:ha: tawakalubino holoholo hapulu Ya:suku kuba

gabamo kemogabuimima;, ba:bema: iba:te ba hanohanoho eta tabo kaga:luya:ha:.

Hoe Ipuwane Ka:ka:mo Mahila:hale Komo

Ma:t 22:23-33; Mak 12:18-27

²⁷ Hoe ipuwane mahila:haleha:ma: da:ga:lana, ba:bi tawakalubi ba: Sa:diyusi kapiyuimipila.† Komo iba:te Ya:sutamo pelamete tabo ba:ma ka:na pega:luya:, ²⁸ “Iya:tulamedawa, Godokono Bukamo Mosesete tabo ba:ma ka:na miya:tiya:, ‘Dubuti hoete kamena gugudihino da:miya:pamene, ebene ekawiti ba:be hamole lawete ebene naniwi mabuma:gugudi nododilima:mene.’ ²⁹ Dopamo tetelo kapiya dubuino sa:ba:ni kuhia:te nemedenama:. Ibi ipuwalo dopo guduti kamena lawete gugudi ulameheno hoiya:, ³⁰ ba:bene ebene ekawiti ebene hamole kalawete ba:ba ka:na kewageliya:. ³¹ Ba:gala eta tetedawate ba: atumu kewageliya:, ba:bene ba:bi sa:ba:ni badininipalate gugudihino ba:ba ka:na ha:lahuya:, ³² huiyatiya kamenate galane dito hoiya:. ³³ Ba:bema: iba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena:, ba:be Ko Hegelalo ba:be kamenate pokono kamenama:na:keda:mene, mabu ebe sa:ba:ni dubate a:lawa:tepahuya:?”

† **20:27:** Ya:suku tetelo Sa:diyusi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyuimi etala, iba:te Pa:lisi kapiyuimipino hiya:hiya: tutumu hiliyonomamo kapapamila:halenakuiha:. Ba:gala tawakaluba:te ha:lahate hoene gala kamahila:halete Godotamo da:nikulimina:, ba:be komo Sa:diyusi kapiyuimipa:te hibima: kamidinakuiha:, ba:bema: iba:te ba:be atu hibima: midiha: komamo tawakalubi biya:tulamenakuya:.

³⁴ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “Numa:la:, ba:moe hopolo dubate kamenakamenana uwaterholete, ba:bene kamenakamenate atumu dubu akuwaterholenaka, ³⁵ huiyatiya Godokono Hunu Habalo eba ka:naha:. Ebeta pui ebena hidohido ga:limapi gugudima: da:ka:lamimini, ba:ba:te hoe ipuwane hibinomolo ka:ka:mo komahila:halema:na:, ba:bene ba:ba tetelo iba:te gala kamenakamena a:kapuwatehola:mena: ba:gala dubu a:kapuwatehola:mena: ³⁶ Ba:moe komo ba:hibila, iba:te hoe ipuwane a:mahila:haliya:, ba:bema: iba:te Godokono nopopimo ba emedena gala a:kaha:lahamena:, iyo, iba:te Godokono gugudima: ba eda:ha wiboha: ka:ka:go bemedehonamena: ³⁷ Numa:la:, tawakaluba:te hoe ipuwane da:mahila:halemena:, ba:be komo Mosesete a hidamo iya:tua:miya:. Iyo, ebete ba:moe komo Godokono Bukamo ihatiya:, ba:ma ka:na koete kehalo da:woitiya: huiyatiya kehate ka:mutigutiya:ha:, ba:ba tetelo Mosesete Kodawa Godoko ka:milo na:goiya:, ‘A:ibalahamako, Aisa:keko, Ya:ikoboko iba:te emedena tetelo poko kadikumina, ama: ba:be Godotela.’ ³⁸ Ba:bema: la: Sa:diyusi kapiyuimipi, la:eno ukuilo na:kemalagidolonama ba:bi iniwalino ka:ka:te a:wibuya:? Ao, kawibuya:ha:, mabu ha:lahapa:te Godoko a:kadikuma:la: huiyatiya puya:te da:ka:ka:halena ba:bi tawakalubinomate ebe badikumina, iyo, a hiliyonomate ebena wiboha: ka:ka:go bemedenama:!”

³⁹ Ba:ba tetelo komo Godokono Tutumu iya:tulamepa:te Ya:sutamona:na:ga:luya:, “Iyo,

Iya:tulamedawa, ama: hidamo gaa:ta.”
⁴⁰ Ba: hibila, ba:ba tetene tupuimiti
 tawakaluba:te Ya:suku eta komoma: alateda:ma:
 na:toletolehutiya:.

Godokono Oemedawa Kelisoko Potela:ka:

Ma:t 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya;
 “Tawakaluba:te na:ga:lana Godokono Oemedawa
 Kelisoko ba: Da:ibidikono hogola, ebena eyoni
 gugudi ipuwane komahigama:ne. Huiyatiya
 ba:moe komoeno ipuwa keba ka:nala:ka? ⁴² La:
 numa:la:, Da:ibiditi Sam Ohale Bukamo tabo
 ba:ma ka:na miya:tiya;
 ‘Kodawa Godote naeno Kodawa Kelisotamo
 na:goe,

‘Ama: naeno tu hapuamo na:pemeda,’ ☆

⁴³ ba:bene ama:go alaholohopi
 nale ibi amia:no nato a:puti bahima: komidil-
 ima:nemo.’ ”

⁴⁴ Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala
 na:kagoiya; “Wadiyala, la: ba:moe tabo ba
 emalagidolo na na:kiyanama:la:, Da:ibiditi
 ebena hogo Kelisoko ebena Kodawama: ka:milo
 ebete Godokono tu hapuamo emedema:
 goiya; ba:bema: ba:be komote keba ka:na
 na:kuluhukumini?”

*Ya:suti Godokono Tutumu Iya:tulamepino Awa-
 gaha Komoma: Da:goiya:*

Ma:t 23:1-7,28; Mak 12:38-40

⁴⁵ Ba:bene hiliyonomo tawakaluba:te ebena
 tabo ba ulihuta Ya:suti ebe ta:matapa:tamo
 na:goiya; ⁴⁶ “La:le Godokono Tutumu

☆ 20:42: Ohale 110:1

iya:tulamepi hidamo nulama:la. Iba:te ubila ga:ga:ga: kaliko pupuliti kolowami habalo ba wapata:lame tawakaluba:te ibi ba:bo kawagaminalema:. Iba:te ubila a Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu koko dubuino habalo kogagahidima:, ba:gala ibi ubila poko ododi tetelo koko habalo ahiditi kopola:nama:. ⁴⁷ Ba:gala iba:te hamolehamoleno ilina ha:da amihoho komodo ba uwate ba:bo wibuilamelelamenaka, ba:bene iba:te ba:be komo kubahama: ga:lalo tolamete Godotamo baidi ba nibubulamehole ga:ga:ga: toetoe tabo ba:bo nega:lanaka, mabu ibi ubila tawakaluba:te ibino komo umilo ibi hidohidopima: koga:lama:. Ba:bema: hibila, iba:te kuba huiya konomo kolawema:na:!”

21

Hamole Kamenate Godotamo Mani Dikamiya: Mak 12:41-44

¹ Ba:bene Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genamalo ba luta, ilina dogodogopa:te ibino malemale ilina Godotamo da:pemiya:tiya:, ebete ibino komo ba umita ² eta ilinaha: hamole kamena ba:bo kumiya:, ebete mani hegehege netewa da:pemiya:titiya:. ³ Ba:bema: ebete na:goiya:, “Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakaluba:te mani da:pemiya:ta: ba:moe ilinaha: hamole kamenate ibi hiliyonomo a:gogole, ✧ ⁴ mabu ilina dogodogopa:te ibino komo ilina da:luhililamenaka ba:bi ilina bepemiya:ta:, huiyatiya ba:moe hamole kamena

✧ 21:3: 2Kol 8:12

ilinahenola. Ebete ebeno baa: uwatehoeno mani miya:tenomo a:pemiya:te.”

Godoko Adikumino Hiya: Genama Kubahimi Komo

Ma:t 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵ Ba:ba tetelo komo Ya:suku ta:matapa:te Godoko Adikumino Hiya: Genamama: ba:ma ka:na ga:litiya:, “Ba:moi koko nakola genama hidohidonomola! Ba:gala tawakaluba:te ba:malo Godotamo malemalelo dikamehonaka, ba:bi ilinate hidohidoma: eda:hana!”

Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, ⁶ “La: ba:moi ilina dulameholitama, galane tetelo ibi hiliyonomate kokubakubahama:na. Ba:ba tetelo ba:moi genamoeno komoma: eta nakolate eta nakola hunulu a:kapola:namena:, mabu alaholohopa:te nakola hiliyonomo mapitahalete hopamo iya:hekenomo kopiya:hekema:na:.” ✨

Koko Temetema:te Pelamema: Ya:suti Da:goiya:

Ma:t 24:3-14; Mak 13:3-13

⁷ Ba:bene iba:te Ya:suku nalatediya:, “Iya:tulamedawa, Godokono Genama kubahimi komote keba tetelo na:kuluhukumini? A bada hanohano komate na:kiya:tua:memena: tete ba: na:pe ba:be komote kopuluhukuma:?”

⁸ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, “La: hidamo. Eta lumagiti la: ha:da damiholamemena:, la: ebeno tabo akulia:la:, mabu komo hiliyonomo dubate naeno mahilamo pelamete kopega:lama:na:, ‘Na ba: Kelisote! Tete ba: na:pe!’ huiyatiya la: ibi akata:matala:la:.”

⁹ Ba:gala la:le hiya:hiya: hopo tawakalubino

✨ 21:6: Luk 19:44

alaholoho komo ba:gala ibino alaholohoma: nopo tamote komo dulihome, ba:be mabuma: la: koamo akatoletolehala:. Ba:moi komate hibilo kopikulima:na:, huiyatiya ba:be tete ebe kuititi teteha:.”

¹⁰ Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, “Ba:hibila, komo hopo tawakaluba:te komo hopo tawakaluba:go kalaholohoma:na:, iyo, eta hopote etatamo alaholo komo kododima:ne. ¹¹ Ba:bene koko wima:la:te hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopelamema:na:, ba:gala koko tawetaweno temeteme komate ba:bi hiya:hiya: tawakalubi kuwatema:na:, ba:gala komo habahabalo tawakaluba:te baa:heno kemedehoma:na:, ba:bene ba:be atu tetelo alomo hunulu hanohano komokomo ba:gala Godokono helo hawakalimino komate kopikulihoma:na:.

¹² “Ba:moi komate ikulihino kubapa:te dopamo la: heloamo uwatete temeteme ba:bo kikalame:na:ta. Iyo, Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu iba:te la:eno komo anagilamelelamete la: du genamamo dito komiya:tema:na:ta, ba:gala na mabuma: iba:te la: hiya:hiya: koko gawadubuino holoholo hapuamo magatalete, iba:te atumu la:eno komo kakanagilamelelamema:na:ta. ¹³ Ba:ba tetelo la: huiyatiya iba:tamo naeno Hido Tabote nolamagimiya:la:. ¹⁴ Ba:bema: la:le ibino holoholo hapulu ba la:mota:hana la:eno mahilo keba ka:na da:hiduilame, ba:be tetete uluhukuhino la:eno ga:la komoma: aka-ukuibilibilihala:, ✧ ¹⁵ mabu nale la:tamo mulu

✧ **21:14:** Luk 12:11-12

ukui ba:gala tabo ba ikalame, puya:te la:go alaholohopima: deda:hana iba:te la:eno hibi tabo kubahilamema: a:kamodobamena: ☆

¹⁶ “Ba:gala eta komo. La:eno nabi ba:gala menokobi, nani ba:gala ekaki, la:eno komo hawi tawakalubi ba:gala mabulubi, iba:te la:go dalaholohona ba:bi kubapino kokotamo la: konemiya:tema:na:ta, iyo, komo la: la:eno tawakaluba:te dito kanakapulamema:na:ta.

☆ ¹⁷ Ba: hibila, na mabuma: hiliyonomo tawakaluba:te la:tamo komaubahama:na:, ¹⁸ huiyatiya naeno umi ipuwalo la:eno watoeno hinibo eta kapiyate a:kalatida:mene. ¹⁹ Ba:bema: la:eno kodakodalo utitata komodo la:le la:eno ka:ka: ba: ba:ma ka:na komula:lema:nemata.”

Yelusalema Ko Haba Kubahimi Komo
Ma:t 24:15-21; Mak 13:14-19

²⁰ Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, “Hiya:hiya: hopoen alaholohopa:te pelamete Yelusalema da:petanamaminamena:, la: ba:be komo dumima la: kiya:tawahama:nemata ebeno olalati tete ba: a:puluhuku. ²¹ Ba:bema: alaholohopa:te pikulihoheno, wadiyala Yudiya hoponapa:te dopamo hunuhunu hakamo nalahutihamena:, ba:gala Yelusalemalo demedehona ibi atumu gobogobamo na:katolama:mena:.

Numa:la:, ba:ba tetelo puya:te tumulu da:pola:namena: iba:te ko haboeno kala imi ipuwamo na:pa:la:ha modoboha:, mabu iba:te ba:bolo hido awalela bahi a:kanuma:mena:. ²² Ba: hibila, Godote dopamo ebeno Bukamo da:miya:tiya: ba:bi komate hibinomolo

☆ **21:15:** Oel 6:10 ☆ **21:16:** Ma:t 10:21-22

kopikulima:na; iyo, ba:be tete ba: Yelusalema haboeno kuba huiya lawe hegelala. ☆

²³ Ba:bema: numa:la; lamitulamitu ba:gala nono dikalamena ba:bi kamenakamenatamo ba:be hegelate kubanomoma: keda:ma:ne, mabu hibila, Godokono konomo mauba komote Yelusalemanapa:tamo ba itana, ibino hopolo koko tepo temetema:te kopikulihoma:na! ²⁴ Iyo, alaholohopa:te komo ibi alaholoho gila:mo kanakapulamema:na; ba:gala komo ibi hala:mo matuhulameholete hiya:hiya: muhulu hopamo komagatalema:na; ba:bene hibima: midiha:pa:te Yelusalema haba ibino natamo komikitama:na; Godote iba:tamo dikalamemene ba:be tete kuitita:mo.” ☆

Tawakalubino Naniwino Pe Tete
Ma:t 24:29-31; Mak 13:24-27

²⁵ “Ba:bene hegela, manome, ba:gala oloki, ibi ipuwalo koko hanohano komate dikulihomena; ba:moe hopo konomolo tawakaluba:te ukui bilibilima: ba eda:ha baidi kohoba:midalema:na; iyo, ba:be atu tetelo kehaha: kolomoeno koko gawiyate pakaminate haka dodo da:palukulimina; iba:te ba:be beyoeno diyamo dulimina: konomamo kotoletolehoma:na. ☆ ²⁶ Ba:gala ba:ba tetelo alomoeno helohelo ilinate komidiwiholema:na; ba:bema: tawakaluba:te ba:moe hopoeno ko olalati komo ba latimi, iba:te tole konomo lawete heloha:ma: ba:bo keda:hama:na. ²⁷ Ba:bene ba:ba tetelo Tawakalubino Naniwiti alomo

☆ **21:22:** Yel 5:29; 46:10; Hos 9:7 ☆ **21:24:** Ohale 79:1; Haw 11:2 ☆ **21:25:** Ais 13:10; Isi 32:7; Yow 2:31; Haw 6:12-13

hununi ba pihitiga iba:te ebe ba:bo kumima:na:, ebete ebenu heloago ba:gala alo konomago kopema:ne. ✧ ²⁸ Ba:bema: ba:moi temeteme komate ikuli da:tupuimimina:, ba:ba tetelo la: baidi hunamo na:negahilameholiya:la: mabu la:eno ka:ka: mula:le tete ba: na:tatali.”

Anahu Kehoeno Komo

Ma:t 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹ Ba:bene Ya:suti go tabo iba:tamo ba:ma ka:na iya:tulamiya:, “La: anahu keha ba:gala hiya:hiya: kehoeno komo hidamo nemalagidola:la:. ³⁰ La:le ibino paha mogolame dulamema, ba:ba tetelo la: iya:tawahala gogoeno tete ba: na:tatali, ³¹ ba:bema: ba:moi temeteme komate ikuliholo dulamema, la: kiya:tawahama:nemata Godokono Ko Gawadalagi tete ba: na:pe. ³² Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:moi hiliyonomo komate dopamo kopikulihoma:na:, galane ba:ma tete tawakaluba:te ba:bo koha:lahama:na:, ³³ iyo, ba:moe hopo ba:gala alomo iba:te kowiboma:na:, huiyatiya naeno tabote a:kawibamene, itana tetelo bitanamene.”

Uliholo Emede Komo

³⁴ “La: ha:kiya la: hidamo nulamenala! La: baa: naha komoma:, ba:gala helo gao beya niho komoma:, ba:gala ba:moe hopoeno ilina uwate komoma: aka-ukuibilibilihala:. La: hidamo, ba:be Ko Hegelate tiynomolo da:puluhukumini la: konomago la:wa:hademata, ba:moe komo ba: gubiti ilina danagalimi keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala. ³⁵ Iyo, ba:be Ko Hegelate

✧ **21:27:** Da:n 7:13; Ma:t 26:64; Haw 1:7

ba:moe hopolo demedehona ba:bi tawakalubi hiliyonomatamo ba:ma ka:na kopema:ne, ³⁶ ba:bema: hiliyonomo tetelo la: uliholo ba emedena Godotamo na:toetoehonala:. Ba:be komo ipuwalo la:le ebena helo lawete, koko temetema:te da:pelamemena: la: ba:bi ipuwado nikuliti Tawakalubino Naniwino dopo hapulu konela:mota:hanama:nemata.”

³⁷ Ba:bene komo hegelalo Ya:suti Yelusalemamo da:penakui, ebete Godoko Adikumino Hiya: Genamalo tawakalubi piya:tulamenakui, huiyatiya da:dunakui ebete habane gala kuluhukunakui Olibi Kehakeha Hunu Hakalo ba:bo newatanakui. ³⁸ Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate duiduiyanomolo Godoko Adikumino Genamamo pelamenakuya: ebena tabo kopulihoma:.

22

*Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima:
Da:ga:lutiya:*

Ma:t 26:1-5; Mak 14:1-2; Yon 11:45-53

¹ Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko ebena

eta mahilo ba: Adaguila: Pokola,* † ebeno ododi komo da:tataliya:, ² ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono tutumu iya:tulamepi dubu, iba:te Ya:suku anakapumi gabo bohowoditiya:, huiyatiya iba:te tawakalubi tolelamelo hawakala kododitiya:ha:

Yudasiti Ya:suku Lawema: Nopo Da:tamotiya: Ma:t 26:14-16; Mak 14:10-11

³ Ba:bene Saitanate Keliyotanapi Yudasikono tepo ipuwamo opeguya:, Ya:sukunu 12 ta:matapi ipuwalo ebe ba: etala. ☆ ⁴ Ebete Godotamo

* **22:1:** Ba:moe Adaguila: Pokoeno mabu ba: Moseseko tetelo tupuimiya:. Ba:ba tetelo Isipiti Ko Gawadalagi Pa:lote Yu tawakalubi hiliyonomo uwatete ibi ebeno huiyaha: okopima: midiliya:, ba:bema: ebete ubihinola ibi dito oelame ibino Ka:inane hopamo. Godote Pa:lokono wato kodakoda komo dumiya:, ba:bema: eta dulu ebete ebeno hoe nopodawa Isipiti hopamo na:poemeniya: hiliyonomo Isipitinapino dopo gugudi kopanaka-pulamenama:. Ba:bene ba:be dulu hoe nopodawate Yu tawakalubino gugudi adaguila:lenate, huiyatiya Isipitinapino gugudinomo banakapulameniya:. Ba:be hanohano komodo Yu tawakalubi hiliyonomate Isipiti hopone ba:bo ikuliniya:, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: iba:te hiliyonomo gogo ipuwalo Adaguila: Poko bododinakomena: † **22:1:** Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko ba: Yu tawakalubino eta pokola. Adaguila: Poko da:wibomene, eta hegelalo ba:moe eta poko tupuimiti iba:te sa:ba:ni hegela tetelo bododinakomena:. Ba:moe pokoeno ipuwa ba:ma ka:nala. Yu tawakaluba:te Isipiti hopone Godokono heloamo dikuliniya:, ba:be dulu ibino palawa baa: ododilinate hidamo okalehonaheno iba:te gahugahulu ba:bo tolameniya:. Mabu ba:bi baa:te hunamo mahila:halema: tetehenola, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: Yu tawakaluba:te ba:moe poko bododinakomena: ☆ **22:3:** Yon 13:2,27

hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godoko Adikumino Genama lawamepi dubu iba:tamo tote nopo ba:bo netamotiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema:. ⁵ Ba:ba tetelo iba:te ba:be komo uliti kalakalahalo tabo ba:bo ihatiya: ebetamo mani kikamema:; ⁶ ba:bema: Yudasiti ibino tabamo papamiwatate, iba:godone tote gabo ba:bo nohowadiya: tawakalubiha: tetelo Ya:suku ibino kokotamo kihatema:.

Ya:suti Adaguila: Pokoeno Naha Ilina Hiduilamema: Tabo Da:goiya:

Ma:t 26:17-25; Mak 14:12-21; Yon 13:21-30

⁷ Yunapino ododi komo ba:ma ka:nala, iba:te hiliyonomo gogolo Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko naha da:tupuiminakui, ba:be dopo hegelalo iba:te Adaguila: Pokoeno sipi-goegoe hegehege balukulinakuya:. ✧ ⁸ Ba:bema: Ya:suti Pitako Yoneko ibi netewapi ba noelame na:goiya:, “La: tote Adaguila: Pokoeno naha ilina na:nihiduilamiya:la:, ale kopenahama:.”

⁹ Iba:te ebetamo na:ga:luya:, “Ale kebolo na:ka:nihiduilamema:?”

¹⁰ Ebete iba:tamo na:huiyuya:, “La: ko habamo na:toala:, ba:bene beya dagahita ba:be dubuti la:go da:palugamene, la:le ebe ba:bo na:ta:matuya:la:. Ebete kebe genamamo da:nodolomene, ¹¹ la: ba:be genama namutudawatamo ba:ma ka:na na:nega:luya:la:, ‘Iya:tulamedawate ama:tamo goe, genama keka: nale naeno ta:mahenepa:go Adaguila: Poko baa: kopenama:?’ ¹² Ba:ba tetelo ebete la: genama guamo komagatalema:na:ta, hunu genamalo

✧ 22:7: Ikuli 12:1-27

haba ko bitana, ya:lo a:hiduima:ka. La: ba:bolo naha ilina na:nihiduilamiya:la:.”

¹³ Ba:bene iba:te tote, Ya:suti kebe komoma: ka:kiyalamiya:, iba:te ba:bi komo nulamete Adaguila: Pokoeno ilina ba:bo nihiduilamiya:.

Ya:suku Emalagidolo Baa: Naha Komoeno Tupuimi Mabu

Ma:t 26:26-30; Mak 14:22-26; 1Kol 11:23-25

¹⁴ Tete da:peniya: Ya:suti ebe oelamepi dubago baa: nahama: ahidiniya:, ¹⁵ ba:bene ebete iba:tamo na:goeniya:, “Na ubi konomamo nihatenatimo, nale hoeheno dopamo ba:moe Adaguila: Poko la:go konama:. ¹⁶ Ba:bema: nale la:tamo na:goemo, nale ba:moe poko baa: ba:ma tetelo gala a:kanamo, huiyatiya Godokono Ko Gawadalagi tete da:pemene, ba:ba tetelo ba:moe pokoeno ipuwate hibinomolo da:hawakalamene nale ba:bo konama:nemo.”

¹⁷ Ba:bene Ya:suti kalili lawenate Godotamo kalakala tabo olamaginate iba:tamo na:goeniya:, “La: ba:moe kalili lawete, la: ipuwalo etate etatamo kikame, etate etatamo kikame, ba:ma ka:na newagela:la:. ¹⁸ Nale la:tamo na:goemo, na ba:ma tetelo ba:moe helo gao beya gala a:kana:mo, huiyatiya Godokono Ko Gawadalagi tete da:pemene, ba:ba tetelo nale ba:bo konima:nemo.”

¹⁹ Ba:ba tetelo ebete baa: kalawenate Godotamo kalakala tabo olamaginate, wakamihonate iba:tamo ba ikalamena na:goeniya:, “Ba:moe ba: naeno apela, la: mabuma: Godotamo ikamemo. La:le na emalagidolonelo ba:moe komo nododinakuya:la:.” ²⁰ Ba:bene ibino

baa: naha komo da:wiboniya:, ebeta kalili gala kalawenate na:goeniya:, “Ba:moe kalili ba: Godote tawakaluba:go komiloma: uli nopo da:tamotiya: ba:moe ba:be komola. La: mabuma: da:ka:ka:la:mene, ba:moe naeno hawiti ba:be nopo bekodakoduimina.

²¹ “La: numa:la:! Na anakapunamepa:tamo dikanamemene, ba:be lumagiti nago ba:moe baa: naha habalo ba:luta! ✧ ²² Ba: hibila, Tawakalubino Naniwiti hoea:mo ba: na:to, Godote nopo dopamo da:tamotiya: ba:ba ka:na, huiyatiya kebe lumagiti ebe anakapumipa:tamo dikalamemene, ba:be dubuti kuba huiya konomo kolawema:ne!”

²³ Ba:bene ibi ha:kiya ibi ipuwalo etate eta goemenakui, etate eta goemenakui, ba:ba ka:na ba ewagelena na:ga:laniya:, “Ba:moe kuba pote na:kododimini?”

Pote Kodawama: Na:keda:mene

²⁴ Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapi ipuwalo pote koma: eda: komoma: olowabeletihui komote uluhukuniya:. ✧ ²⁵ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Godoko hibima: midiha:pino koko gawadubate ibi ha:kiya ibi ba wadiya:paa:latele komo tawakalubi bikiyahalamenaka iba:te ibino ubi komamo kopapamila:halenama:, ba:gala ba:bi kokopi ubila tawakaluba:te ibi owalubilipima: ba ka:lami ibi ba:bo komililameholema:. ✧ ²⁶ Huiyatiya la:eno komo eba ka:naha:. Wadiyala la: ipuwalo kodawate uli ape lumagi kebanala:ka: ba:bakoma: neda:mene, ba:gala la:eno watodawate atumu

✧ **22:21:** Ohale 41:9; Yon 13:21-22 ✧ **22:24:** Luk 9:46 ✧ **22:25:** Ma:t 20:25-27; Mak 10:42-45

ebe huiyaha: okodawa kebanala:ka: ba:bakoma: na:keda:mene. ✧ ²⁷ Numa:la:, hidohido baa: naha habalo da:luta tawakaluba:te ba:bako lumagi kodawama: ga:lanaka, huiyatiya kebe lumagiti ebetamo baa: dadahemenako iba:te ebe huiyaha: okodawama: ga:lanaka. Ba: hibila, na huiyaha: okodawa kebanala:ka:, nale la: ipuwalo ba:bako deha:potodawama: eda:namo, ba:bema: wadiyala la: atumu ba:ba ka:na nemedeniya:la:

✧

²⁸ “Hibila, naeno kodakoda komo ipuwalo da:lutanakuimo, la:le na kamiya:panenakuiha:, ²⁹ ba:bema: Nabiwiti na Ko Gawadalagima: keba ka:na ka:midiniya: nale la: atumu ba:ba ka:na komidilima:nemata. ³⁰ Ba:bene na Godokono Hunu Habalo Ko Gawadalagima: ba eda:, la: nago poko baa: nahate gao beya ba:bo konihoma:nemata, ba:gala la: koko gawadubuino gagahidi bahilo gagahiditi Isalaela 12 gu tawakalubino komokomo anagilamelelamepima: keda:hama:nemata.” ✧

Ya:suti Pitako Da:kiyameniya:, Ama:le Na Iya:tawaha:ma: Kogoema:na:ta

Ma:t 26:31-35; Mak 14:27-31; Yon 13:36-38

³¹ Ba:bene Ya:suti na:goeniya:, “Saimono, Saimono, ama: nulia:. Dubuti witi-laisoeno komo kumima:, da: hidola: o da: hidoha:, ebete keba ka:na kanamogolenako, Saitanate ubila ama: kuba gabamo ba:ba ka:na kemogabuimima:, ba:bema: Godote ba:be komo iya:tawate ebetamo modoboma: goe. ³² Ba:bema: Saimono,

✧ **22:26:** Ma:t 23:11; Mak 9:35 ✧ **22:27:** Yon 13:12-15

✧ **22:30:** Ma:t 19:28

nale ama: mabuma: Godoko a:toemehakamo, ebete ama: ba owalubi amia:no hibima: midi komote a:kalatida:mene. Ama: natamo gala da:kohobigamena:, ba:ba tetelo amia:no ekaki na:heluilamiya:.” ☆

³³ Pitate ebetamo na:huiyaniya:, “Kodawa, nale ama:go du genamamo tote da:nehoemo, na ba:be komoma: a:hidomo!”

³⁴ Ya:suti huiyatiya na:goeniya:, “Pita, na ama:tamo na:goemo, ka:lo dulu kakabate goehoheno ama: netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.”

Ya:suti Alaholo Gili Lawema: Da:goeniya:

³⁵ Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Nale la: dopamo da:noelamima, la: ba:ma ka:na a:kiyahalamia:mata, ‘Manihino, hikaheno, ba:gala nato ilinaheno na:tolamiya:la:,’ ba:bema: ba:ba tetelo la: modoboha: komo a:ka:niya:tawahuima?”

Iba:te na:huiyaniya:, “Ao, eta awae komo kanumiha:.” ☆

³⁶ Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Ka:lo huiyatiya na eta tabo ba:ma ka:na goemo, ale ba tolame la:godolo mani o baeno hika da:pola:lama:na nuwatiya:la:, ba:gala pogodolo alaholo gili itanaheno, wadiyala ebete ebene atuiño kaliko nekolowamiti huiyatiya helo giliti na:lawa:mene. ³⁷ Mabu na la:tamo

na:goemo, Godote naeno komoma: ebene Bukamo da:miya:tiya:, tete ba: na:pe ba:be komote kuluhukuma:ne, iyo, buka tabote ba:ma

☆ 22:32: Yon 17:15 ☆ 22:35: Luk 9:3; 10:4

ka:na goena, 'Iba:te ebe kubapa:go kapiyama: midiya:.' " ✧

³⁸ Ba:bene iba:te na:ga:laniya:, "Kodawa, ama: numa:. Mola, alaholoho gili netewa ba:pola:na!"

Ya:suti na:huiyaniya:, "A:iye! La: naeno taboeno ipuwa hidamo kalawenaha:. Ba:ba:la, nitanana."

Ya:suti Olibi Kehakeha Hunu Hakalo Godotamo Da:toetoeniya:

Ma:t 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹ Ba:bene Ya:suti Yelusalema habane uluhukunate ebete dopamo keba ka:na kododinakui, ba:ba ka:na ebete ebe ta:matapa:go Olibi Kehakeha Hunu Hakamo dito tolameniya:.

⁴⁰ Ebete ba:be hakamo nuluhukunate ibi na:goelameniya:, "La: ba:malo Godotamo na:toetoehonala: mabu la:le Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komamo gudidimata."

⁴¹ Ba:bene ebete ibi miya:palenate nanekela:mo tonate, ba:ba tetelo ebete pupamo nemedenate Godotamo ba:bo netoetoeniya:.

⁴² Ebete na:goeniya:, "Nabiwi, ama: ubi dihatemena: ba:moe temeteme kalili nagodone na:lawa:. Huiyatiya naeno ubiha:, ama: ha:kiya amia:no ubila nododa:." ⁴³ Ba:ba tetelo Godokono Hunu Habane nopodawate ebetamo puluhukunate ebe ba:bo peheluiminiya:, ⁴⁴ ba:gala ebete tepo temeteme konomoma: eda:nate helonomamo Godotamo ba toetoena, ebeno kolohate

✧ **22:37:** Ais 53:12

hawima: eda:hamenate hakamo ba:bo
ka:ka:la:hameniya:†

⁴⁵ Ba:bene ebete toetoe habane mahiganate ebe ta:matapa:tamo da:peniya: iba:te tepo temetema:go lahanalo pulameniya:. ⁴⁶ Ebete iba:tamo na:goeniya:, “La: bada mabuma: ka:lahonama? La: pakaminate Godotamo na:toetoehonala:, mabu la:le Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komamo gudidimata.”

*Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima:
Da:laweniya:*

Ma:t 26:47-56; Mak 14:43-50; Yon 18:3-11

⁴⁷ Ya:suti ba:be tabo ba goena, ebene ta:matapi 12 ipuwalo eta dubu Yudasiti komo dubu hiliyonomo dopalamenate iba:te kapimilo ba:bo pelameniya:. Ba:bene ebete Ya:sutamo nolata tabo goenate ebe kopaboetehonama: tama:mo da:peniya:, ⁴⁸ Ya:suti ebetamo na:goeniya:, “Yudasi, ama: Tawakalubino Naniwi ba paboeteho ebe anakapumipa:tamo ikalamema: ka:pa:wa?”

⁴⁹ Ba:bene Ya:suku lawe komote uluhukuma: ba pena, ebe ta:matapi dubate ba:be komo uminate na:ga:laniya:, “Kodawa, ale ibi alaholo gila:mo ba:kalukulima:?” ⁵⁰ Ba:bene ibi ipuwalo etate mahiganate Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genama okodawa anagaliminate ebene tu hapu galo ba:bo mapitamidameniya:.

† **22:44:** Luk 22:43-44 komoeno tabo Lukuti bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebene buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

⁵¹ Ya:suti huiyatiya ibi na:kiyahalamentiya:, “Ba:ba:la, nekelamenata!” ba:bene ebete ba:be dubuino galo dologiminiya: ba:ba tetelo na:hidoniya:.

⁵² Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godoko Adikumino Genama lawamepi dubu, ba:gala komo koko dubu, iba:te Ya:suku lawema: da:pelamentiya: ebete iba:tamo na:goeniya:, “Na pilo lumagila:ka:, o na alaholodawala:ka?: La:le na lawenema: alaholoho gila:go ba:gala kukago badama: ka:pelameoma?” ⁵³ Na komo hegelalo Godoko Adikumino Hiya: Genamalo la:eno holoholo hapulu da:pelutanakuimo, ba:ba tetelo la:le na kalaweneha:. Huiyatiya ba:moe du la:eno tetela, iyo, du namutudawama: deda:na ebeno helo tetete ba: a:puluhuku.”

Pitate Ya:suku Iya:tawaha:ma: Da:goeniya:

Ma:t 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72; Yon 18:12-18,25-27

⁵⁴ Ba:ba tetelo iba:te Ya:suku kokotamo kododanomolo lawenata, Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genamamo magataniya:, huiyatiya Pitate ibi muhuludopone ta:mataleniya:. ☆ ⁵⁵ Ba:bene komopa:te genamoeno kala ipuwalo koe emadonate ba pola:na, Pitate kala imi ipuwamo na:pa:ganate iba:go ba:bo nilutiya:. ⁵⁶ Ba:ba tetelo Pitate koeno alolo ba niluta, oko bohelete ebe hidamo uminate na:goeniya:, “Ba:moe dubu atumu Ya:sukuba: pata:nami!”

☆ **22:54:** Ohale 31:11

⁵⁷ Pitate huiyatiya na:goeniya:, “Kamena, na iya:tawaha: ebe!”

⁵⁸ Ba:ba tetelo iba:te nanekelelo pola:natepanate, eta dubuti ebe hidamo uminate gala na:kakiyameniya:, “Ama: ba: atumu ebe ta:matadawa etala!”

Pitate huiyatiya na:goeniya:, “Dubu, na ebe iya:tawaha:!”

⁵⁹ Tete nanekela:mo kodopo da:kapetoniya:, eta dubuti helodopamo na:kagoeniya:, “Hibila, ba:moe dubu Ya:sukuba: pata:nami, mabu ebe Ga:lili hoponapila!”

⁶⁰ Pitate huiyatiya na:goeniya:, “Dubu, ama: da:goena ba:be taboeno komo na iya:tawaha:!”

Ba:ba tetenomolo ebete ba:be tabo ba goena kakabate na:goehoniya:, ⁶¹ ba:bene Kodawa Ya:suti ohobiganate da:negahiminiya: Pitako ba:bo numiniya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebetamo dopamo kebe tabo ka:goeniya:, Pitate ba:be tabo ba:bo emalagidoloniya:, “Ka:lo dulu kakabate goehoheno, ama:le netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta.” ⁶² Ba:bene Pitate gobogobamo tonate konomo tepo temetema:go ibulunomo ba:bo nihiniya:.

Godokono Genama Lawamepi Dubate Ya:suku Danagalimihoniya:

Ma:t 26:67-68; Mak 14:65

⁶³ Ba:bene Godoko Adikumino Genama lawamepi dubate Ya:suku ba walitina ba:bo anagalimihoniya:. ⁶⁴ Iba:te kalikamo ebenu holoholo mula:menate ebe anagalimiholo na:ga:laniya:, “Ama: Godokono ukui hawakalimidawama: hibilo deda:na, ama:

na:gaa: puya:te kanagalimihotana!” ⁶⁵ ba:gala iba:te ebe ba iduduputimina komo hiliyonomo kubakuba tabo ebetamo olamagiminiya.

Yunapi Ka:nisolo DubateŠ Ya:sukunu Komo Danagiya:midameniya:

Ma:t 26:59-66; Mak 14:55-64; Yon 18:19-24

⁶⁶ Ba:bene hegela owaloho hapuamo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala Yunapino komo kokopi, iba:te kapiyuiminate komopa:te Ya:suku ibino dopo hapuamo magatanate na:ga:lameniya;, ⁶⁷ “Ama: a na:kiyaa:ma;, ama: ba: Godokono Oemedawa Kelisotela:ka:?”

Ebete huiyatiya iba:tamo na:goeniya;, “Nale la:eno tabo hibinomolo da:huiyamo la: hibima: a:kamida:mata, ✧ ⁶⁸ ba:gala nale la: eta komoma: dalateda:lema, ba:ba tetelo la:le natamo huiya tabo hidamo a:kaga:lamata. ⁶⁹ Ba: hibila, na Tawakalubino Naniwiti ba:ma tetene tupuimiti Helodawa Godokono tu hapulu konilitama:nemo!” ✧

⁷⁰ Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate na:ga:laniya;, “Amia:no taboeno ipuwa keba ka:nala:ka:? Ama: ba: Godokono hibi Gudula:ka:?”

Ebete iba:tamo na:huiyaniya;, “La: ba: a:ga:lamata.”

Š 22:65: Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suku tetelo komo Yu tawakalubino watowatopi dubu ba:moe ba:bi Ka:nisolo dubula. Ba:bi watowatopa:te Yu tawakalubino hiya:hiya: komo ba anagilamelelame, kubapa:tamo ibino huiya ba:bo ikalamenakuya;, huiyatiya ba:bi Ka:nisolo dubagodolo helo kitanamiha: lumagi hoea:mo oemema: ✧ **22:67:** Yon 3:12 ✧ **22:69:** Oel 7:56

⁷¹ Ba:bema: iba:te na:ga:laniya:, “A ba:moe dubuino kuba kiya:tawahama: eta tabo goedawa a ubihinola, mabu a ha:kiya ebenu tabonomone ba: ulima:!”

23

Yunapino Watowatopa:te Ya:suku
*Paeletetamo * Da:magatuya:*

Ma:t 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Yon 18:28-38

¹ Ba:bene ibi hiliyonomate mahila:halete Ya:suku lawete Paeletetamo ba: dito magatuya:

² Iba:te ebenu komo ba anagilameleme Paeletetamo na:ga:luya:, “A ba:moe dubu umima: ebete aenu tawakalubi ba iya:tulamita da:kubahilamiti, ebete ibi ba:ma ka:na duhilami iba:te Konomo Gawadalagi Sisatamo ta:kese mani ikamehoma:, ba:gala ebete iba:tamo na:goenako ebe ba: Kelisote, Ko Gawadalagila.”

³ Ba:bema: Paeletete ebe nalatediya:, “Ama: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila:ka:?”

Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, “Ama:le ba: a:gaa:ta.”

⁴ Ba:bene Paeletete Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala tabo ulihoma: da:pelamiya: ba:bi tawakalubi hiliyonomatamo na:goiya:, “Na ba:moe dubuino eta kuba kumitaha:.”

⁵ Huiyatiya iba:te helonomamo gala na:kaga:luya:, “Ebete dopamo Ga:lili hopone

* **23:** Ya:suku tetelo Loma tawakaluba:te Paeleteko bepoemiya: Yunapino Yudiya hopamo, ebete ibino kapela Ko Gawadalagima: kopeda:nama:, ba:bene ba:be hopolo Paeleteko kapiyagodolo helo nitanami lumagi hoea:mo oemema:

tupuimiti ba:mamo puluhuku tawakalubi kubamo iya:tulamenakui, ba:ma ka:na Yudiya hopo konomolo ebete ibi na:kiyalamenako iba:te gabomana:tamo alaholoho komo kododima:.”

Paeletete Ya:suku Ko Gawadalagi Heloditamo Da:noemiya:

⁶ Paeletete ibino tabo uliti ebe ha:kiya ebetamo na:goiya:, “Ehe, ba:moe dubu ba: Ga:lili hoponapila!” ⁷ Ba:ba tetelo Paeletete iya:tawuya: Heloditi Yelusalama ko habalo emeda:tepama: da:piya:, ba:bema: ebete Ya:suku ebetamo ba:dito noemiya: mabu Helodiko Ga:lili hopoeni Ko Gawadalagila ba:gala Ya:suku ba:be hopone piya:.

✧

⁸ Ba:bene Heloditi Ya:suku umiti konomamo kalakaluya:, mabu ebete Ya:sukunu ododili komokomo ulihote tete ga:ga:nomolo ebe umima: ubi ba ihatena ba:ma ka:na emalagidolonami, “Diyala, Ya:suti naeno holoholo hapulu eta hanohano komo da: ododimini.” ⁹ Ba:be mabuma: Heloditi Ya:suku hiliyonomo komokomoma: nalateda:huya:, huiyatiya Ya:suti ebetamo eta tabo kapiya kagoiya:ha:. ¹⁰ Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te mahila:halete Ya:sukunu komo ba anagilameleme ebe kuba lumagima: ga:lalo helonomamo ga:luya:, ¹¹ ba:gala ba:be atu tetelo Heloditi ebeno alaholohopa:go Ya:suku iduduputimilo niya:da:titiya:. Ba:be iya:da: ipuwalo iba:te koko gawadubate da:pupulinaka ba:bako kaliko ebetamo pulimiti, ba:bene

✧ 23:7: Luk 3:1

Heloditi ebe Paeletetamo gala ba:ba ka:na kanoemiya:.

¹² Ba:gala ba:moe ba: eta komola. Helodiko ba:gala Paeleteko ibi netewapa:te dopamo etate etatamo maubanakui ba:ba ka:na ewagelenama:, huiyatiya ba:moe hegelane tupuimiti iba:te mab-ulubima: hibinomolo ediya:.

Paeletete Ya:suku Hoesa:mo Doemiya:

Ma:t 27:15-26; Mak 15:6-15; Yon 19:1-16

¹³ Ba:bene Paeletete Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Yunapino komo koko dubu, ba:gala puya:te ibino tabo ulihoma: da:pelamiya:, ibi hiliyonomo ebetamo ka:lamiti, ¹⁴ iba:tamo na:goiya:, “La: ba:moe dubu natamo tawakalubi kubahilamedawamo magahemata, huiyatiya nale la:eno holoholo hapulu ebena komokomo danagilamelememo ebegodolo eta kuba kumiha:.” ¹⁵ Ba:gala Heloditi atumu ebegodolo eta kuba kumimiha:, ebete ebe atamo ba:bema: kapoeme. Hibila, ebete eta ko kuba kododiha: ebete ebema: hoela. ¹⁶ Ba:bema: wadiyala nale ebe giya:pa:pa:mo a:na:miga:titi dito koemema:nemo.”

¹⁷ Paeletete ba:moe tabo begoiya: mabu ebena ododi komo ba: ba:ma ka:nala, hiliyonomo gogo ipuwalo Yunapino Adaguila: Poko tetelo iba:te du genamalo kapiya lumagi mahilamo da:ka:minakui, Paeletete ba:be lumagi ebena kuba huiyane ba: dito oemenakui.† ¹⁸ Huiyatiya tawakalubi hiliyonomate Paeletetamo ga:ga:lo

† **23:17:** Luk 23:17 komoeno tabo Lukuti bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

na:ga:luya:, “Ao, Ya:suku nanakapuma! A ubila ama: Balabasiko dito noema!” ¹⁹ Balabasikono komo ba:ma ka:nala. Dopamo ebete Loma gabomana:tamo alaholo komo ba ododi komo tawakalubi Yelusalemalo ba:bo anakapulamiya:, ba:bema: iba:te ebe du genamamo dito a:da:nuya:.

²⁰ Ba:ba tetelo Paeleteko ubila Ya:suku dito koemema:, ba:bema: ebete ebeno tabo madodo adipatelo tawakalubi hiliyonomo gala na:kakiyalamiya:, ²¹ huiyatiya ibi hiliyonomate ibulunomo na:ga:luya:, “Keha pihigamo pihomotete, ikoko nalukulima!”

²² Ba:bene netewa-kapiya teta:mo Paeletete gala na:kagoiya:, “Mabu keka? Ebete bada kuba kododi? Na ebegodolo eta kuba kumitaha:, nale ebe hoea:mo ebema: oemela! Wadiyala nale ebe giya:pa:pa:mo a:na:miga:titi dito koemema:nemo.”

²³ Huiyatiya iba:te ekelalameheno konomamo ga:ga:lo na:ga:luya: Ya:suku keha pihigamo kopihomotema:, ba:bene ibino ga:ga: komote hibinomoma: dediya: Paeletete iba:tamo dito papamiwatuya:, ²⁴ iyo, iba:te ebe keba ka:na ka:kiyahamiya:, Paeletete ba:ba ka:na ododiti Ya:suku hoea:mo oeme tabo ba:bo goiya:.

²⁵ Ba:bene iba:te du genamalo lumagi mahilamo da:ka:miya:, ba:be dubu ba: tawakalubi anakapulamedawa ba:gala gabomana:tamo alaholodawala, Paeletete ebe ebeno kuba huiyane dito oemiya:, huiyatiya ebete Ya:suku tawakaluba:tamo dito ikalamiya: iba:te ibino ubi komo kododima:.

*Alaholohopa:te Ya:suku Keha Pihigamo
Da:pihomotiya:*

Ma:t 27:32-44; Mak 15:21-32; Yon 19:17-27

²⁶ Alaholohopa:te Ya:suku hoe habamo ba mag-ata, Saimonoko Sailiniya habanapi dubula, ebete gobogobone ko habamo ba:be gabodo pitiya; ba:bene iba:te ebe heloamo lawete na:ga:lamiya; Ya:suku dopamo ba tuta Saimonote ebene keha pihiga kagatamema:

²⁷ Ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebe ba ta:matuta, ibi ipuwalo komo kamenakaminate Ya:suku mabuma: ihima:go tolamitiya. ²⁸ Ya:suti huiyatiya iba:tamo ohobigate na:goiya; “Yelusalemanapi kamenakamenala; la: na mabuma: kihimitala; la: ha:kiya la: ba:gala la:eno gugudi mabuma: nihimitala!” ²⁹ Mabu kuba tete ba: na:pe tawakaluba:te ba:ma ka:na koga:lama:na; ‘Hogoha: kamenakamena ba:gala lamituma: eda:haha: kamenakamena ba:gala guguda:tamo nono ikalameha: kamenakamena, iba:te olalati tetelo modobodopoma: keda:hama:na; huiyatiya guguda:gopi konomo tepo temeteme kiya:tawahama:na!’ ✧ ³⁰ Ba:ba tetelo tawakaluba:te temeteme ipuwalo hunuhunu hakatamo koga:lama:na; ‘La: a hunamo na:peguda:la!’ ba:gala hegehege hakatamo koga:lama:na; ‘La: a na:pihia:tea:la!’ ✧ ³¹ Ba:bema: kamenakamenala; la: ba:moe komo nemalagidolala. Kehate kaloloma: eda:haha: tetelo kubapa:te natamo ba:mako ko kuba bododita, ba:bema: galane tetelo

✧ 23:29: Luk 21:23 ✧ 23:30: Hos 10:8; Haw 6:16

kehate kaloloma: deda:hamena:, la: hidamo! Diyala, ba:ba tetelo ibino tepo ipuwoeno kubate konomoma: eda:lamete la:tamo ba:gala la:eno guguda:tamo hiya:hiya: kokonomo kuba da: ododilimina:.”[†]

³² Ba:ba tetelo iba:te kuba ododilipi dubu netewa Ya:sukuba: magataliya:, iba:te ibi kapimilo hoea:mo konimiya:tama:. ³³ Ba:bema: iba:te eta haka hunamo nikuliya:, ba:be hakoeno mahilo ba: Wato Gohala, ba:bene iba:te Ya:suku kehamo ba:bolo nipihomotete ikoko ba:bo nalukulimiya:, ba:gala kuba ododilipi dubu netewa atumu kuwatete, eta tu hapuamo, eta pele hapuamo, hiya:hiya: keha pihigamo ba:ba ka:na kapihomolateliya:. ³⁴ Ba:bene Ya:suti na:goiya:, “Nabiwi, ama: ibino kuba egebolelamete nadodolelama:, mabu iba:te bada komo kododita ibi iya:tawaha:.”

Ba:ba tetelo Ya:suku anakapumipa:te nakola hegehege iya:hekeholo iya:da:mi komo ba ododi ebena kaliko hiya:hiya: ba:bo alabahamiya:. ✧

³⁵ Ba:bene tawakaluba:te utitatate ebe ba umita, Yu watowatopi dubate ebe walitilo na:ga:luya:, “Ebeta komo tawakalubino olalati komo bem-ula:lalamanakui, ba:bema: ebete Godokono hibi

[†] **23:31:** Ya:suti ba:moe go tabo da:goiya:, ba:be taboeno ipuwa ba:ma ka:nala. Lumagiti keha ka:ka:mo koe demadomene koete koamo a:kawamota:mene, huiyatiya kalolo kehamo koe demadomene konomamo kowamotema:ne. Ba:bema: ba: ba:ba ka:na Ya:suku tetelo kuba ododilipa:te ibino kuba komokomo nanekela:mo ododili ba:bo tupuimiya:, huiyatiya galane tetelo ba:bako tawakalubino kuba ukui konomoma: deda:mene, ba:ba tetelo iba:te Ya:suku ta:matapa:tamo koko kuba hihinomolo kododilima:na:. ✧ **23:34:** Ais 53:12; Ohale 22:18

Kelisoma: deda:na, wadiyala ebe ha:kiya ebena ka:ka: na:mula:na!” ✧

³⁶⁻³⁷ Ba:gala alaholohopa:te ebe atumu iya:da:telo na:kaga:lutiya;, “Ama: Yu tawakalubino hibi Ko Gawadalagima: deda:na, ama: ha:kiya amia:no ka:ka: na:mula:!” Ba:bene iba:te kaka gao beya ebetamo ba:bo ikamiya: ebete konima;, ✧ ³⁸ ba:gala iba:te Ya:suku da:pihomotiya: ba:be keha hunamo tabo ba:ma ka:na miya:tiya;, “Ba:moe dubu ba: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila.”

³⁹ Ba:ba tetelo eba:go keha pihigamo da:pihomolateliya;, ibi netewapi ipuwalo eta dubuti ebe konomamo iduduputimilo ba:ma ka:na goiya;, “Aba;, ama: ba: Kelisote, Godokono Oemedawala:ka:? Ama: ha:kiya amia:no ka:ka: mula:te, aeno ka:ka: atumu na:kamula:lea:ma:!”

⁴⁰ Huiyatiya eta dubuti ebe ba duhimi na:goiya;, “A:iye! Ama: Godoko tolemeha:ma: kediuta? A netewa-kapiyate ba: kapiya hoe huiya ba lawita, ⁴¹ alaholohopa:te atamo kuba huiya hidamo ikaa:mita mabu a kuba komokomo bododili-namima;, huiyatiya Ya:suti eta kuba kododiha:.”

⁴² Ba:bene ebete Ya:sutamo na:goiya;, “Ya:su, ama: Ko Gawadalagi heloago da:kapemena;, ba:ba tetelo na malemalelo na:pemalagidoloniya:!”

⁴³ Ya:suti ebetamo na:huiyuya;, “Na ama:tamo hibi tabo begoemo, ka:lo hegelalo ama: nago Kalakala Habalo kolutama:na:ta.”

Ya:suti Da:hoeniya:

Ma:t 27:45-56; Mak 15:33-41; Yon 19:28-30

44-45 Ba:bene hegelate tuli teta:mo dutiya:, hegeloeno a:la:mina komote ekelamete hopo konomote ba:bo duya:. Iyo, du komote hegeloeno alo ba mula:, hegelate a:hiwate nanekela:mo a:nihitigatepaniya:, hegela tuli tetene tupuimiti 3 koloko teta:mo, ba:bene Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno kaliko ubiliti tulituliya ba:bo bolagaleniya:. ✧ 46 Ba:ba tetelo Ya:suti konomamo goewatanate na:goeniya:, “Nabiwi! Nale naeno gobogobo amia:no kokotamo ihatemo!” Ebete ba:moe tabo goenate hoenomo ba:bo hoeniya:.

47 Ba:bene alaholohopino gawadalagiti ba:be komo uminate ebete Godokono mahilo ba adipatena na:goeniya:, “Hibila, ba:moe dubu tuputupudawama: ba eda:na eta kuba komo kododiha:!”

48 Ba:bene tawakalubi hiliyonomate Ya:sukunu hoe komo umima: da:pelamiya:, kebe komate kikulihoniya: iba:te ba:bi komo ulamenate ko tola:go bodolo alukula:go ibino genamamo ba: dito tolameniya:, 49 huiyatiya Ya:sukunu mabulubi hiliyonomo ba:gala kebe kamenakamenate Ga:lili hopone ebe da:ta:mahiya:, iba:te muhuluni putitatanate ba:bi hiya:hiya: komokomo ba:bene pulameniya:.

A:limitiya Habanapi Yausepete Ya:sukunu Ape Nakola Bobo Ipuwamo Dihateniya:

Ma:t 27:57-61; Mak 15:42-47; Yon 19:38-42

50-51 Ba:ba tetelo eta dubu nemedenami, ebene mahilo Yausepetela, ebe Yudiya hopoeno A:limitiya habanapila, ba:be dubu ba: tuputupudawala, ebete Godokono Ko

✧ 23:44-45: Luk 8:2-3

Gawadalagino pe tete belatiminami. Ebe Yunapi Ka:nisolo dubu etala, huiyatiya komo Ka:nisolo dubate Ya:suku anakapumi tabo da:ga:lutiya:, ebete iba:go ukui kapiyama: keditiya:ha:,⁵² ba:bene ba:be dubuti Paeletekono holoholo hapuamo tonate Ya:sukunu ape lawenama: ebe ba:bo nikiyameniya:.⁵³ Ba:bene ebete Ya:sukunu ape hopamo padipotenate, hido keyakeya kalikamo a:wa:tinate nakola bobo ipuwamo dito nihateniya:, tawakaluba:te ba:be bobo iya:ha:midale nakola haka ya:lo aligiya: huiyatiya eta hoe lumagi dopamo kihatiya:ha:.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ba:ba tetelo kebe kamenakamenate Ya:sukuba: Ga:lili hopone da:pelamiya:, iba:te Yausepeko bobo habamo ta:matanate, ba:be nakola bobo ba:gala Yausepete Ya:sukunu ape keba ka:na dihateniya:, iba:te ba:bi komokomo ba:bo nulamelemeniya:. Ba:be hegela ba: Palaide hegelala, Yunapino talona hegeloeno ilina hiduilame tetela, mabu dumutu ba: ibino okoha: talona hegelala.⁵⁶ Ba:bema: ba:bi kamenakamena:te genamamo katolamenate hidohido nibo ilina ba:bo nihiduilameniya: eta hegelalo Ya:sukunu apa:mo kopabutilamelemema:, huiyatiya iba:te Yunapino okoha: hegelalo eta komo kododiya:ha:, mabu Godokono tutumu tabote talona ba:ma ka:na ihatelamenami. ✧

24

*Ya:suti Hoene Gala Da:kamahiguya:
Ma:t 28:1-10; Mak 16:1-10; Yon 20:1-10*

✧ 23:56: Ikuli 20:10; Tutumu 5:14

1 Ba:bene kamenakamenate Palaide gapogapolo da:hiduilameniya;, iba:te ba:bi hidohido nibo ilina Sande hegela duiduiyanomolo bobo habamo dito watuya:.

2 Iba:te ba:bamo nikuliti, bobo da:takumiya: ba:be ko nakola tama:mo ya:lo emokamida ba itana ba:bo numiya;, 3 ba:bene iba:te nakola bobo ipuwamo nogomote huiyatiya Kodawa Ya:sukunu ape kanumiya:ha:. 4 Ba:ba tetelo iba:te ba:be komoma: ukui bilibilima: ba eda:huta, dubu netewa ibino kaliko a:la:minahalenomola, iba:te puluhukuti ibi tamelo pela:mota:nuya:. 5 Ba:bene kamenakamenate konomamo toletoleholo ibino holoholo hakamo ba miya:te dubu netewapa:te iba:tamo na:ga:luya;, “Keka: mabu la:le ka:ka: lumagi ha:laha tawakalubino bobo habalo da:pohowaditama?

6 Ebe malo puliyala, ebe a:mahigaka! Ebete Ga:lili hopolo la: da:kiyalami, la: ba:be tabo nemalagidolala:.

☆ 7 Iyo, ebete ba:ma ka:na goiya;, ‘Godote Tawakalubino Naniwi kubapino kokotamo ihatete, iba:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko kalukulimima:na;, huiyatiya ebete netewakapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne.’”

8 Ba:ba tetelo ba:bi kamenakamenate Ya:suti iba:tamo dopamo kebe tabo kolamagiya: ba:be tabo ba:bo emalagidoluya;, 9 ba:bene iba:te bobo habane habamo katolamete iba:te bobo habalo da:nulamiya: ba:bi komokomo Ya:sukunu 11 ta:matapi ba:gala ebeno komo mabulubi hiliyonomo ba:bo nikiyahalamiya:.. 10 Ba:ba tetelo Magadalanapi Ma:liko, Yowanako, Ya:imesikono

menoko Ma:liko, ba:gala komo kamenakamena, ba:moi ba:tamo kebe komate bobo habalo kikulihuya:, iba:te ba:bi komokomo Ya:sukunu oelamepi dubatamo ba:bo nikiyahuya:, ¹¹ huiyatiya iba:te ibino tabo dulihuya:, ba:be tabo daedae ukui komoma: ga:late hibima: kamidiya:ha:. ¹² Ba:ba tetelo Pitate huiyatiya mahigate bobo habamo dito puliguya:. Ebete nakola bobamo da:nuluhukuya:, na:pa:gaheno papamiwatane Ya:sukunu ape da:wa:tiniya: ba:bi kaliko tamelo ba pola:na ba:bo nulamiya:, huiyatiya eta komo kanumiya:ha:. Ba:be mabuma: ebete ba:be komo ebena ukuilo konomamo emalagidolago gala na:kapiya:.

Ya:suku Ta:matapi Netewapa:te Emeyasi Habamo Ba Tuta Ebete Iba:tamo Duluhukuya:

Mak 16:12-13

¹³ Ba:be atu hegelalo Ya:suku ta:matapi netewapa:te Yelusalema ko habane Emeyasi habamo tutiya:, ba:be gaboeno ga:ga: ba: 10 kilomita keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ¹⁴ ba:bene gabo tetelo iba:te Ya:sutamoma dikulihuya: ba:bi hiliyonoma komokomoma: olamagima:go tutiya:. ¹⁵ Iba:te tabo ga:lago ba tuta, Ya:suti ibino gala hapuni pete iba:go da:tutiya:, ¹⁶ ba:ba tetelo iba:te ibino baida:mo Ya:suku umiya:, huiyatiya Godote ibino ukui ba atulatelelame iba:te kemalagidolutiya:ha: ba:moe ba: Ya:sutila. ¹⁷ Ba:bene Ya:suti ibi netewapi na:goelamiya:, “La: gabo tetelo ba tuta bada tabo ka:ga:lutama?”

Ba:bema: ibino dopote menemenema: eda:halamete ba: dito la:mota:nuya:. ¹⁸ Ibi ipuwalo etoeni mahilo Kolopasitila, ebete

Ya:suku kapela hopo dubumu midilo na:goiya; “Aeno Yelusalema habalo demedehona, ba:bi kapela tawakalubi ipuwalo ama: kapiyate iya:tawaha:ma: kediuta ba:moi hegelalo atamo bada komate dikulihui?”

¹⁹ Ya:suti huiyatiya na:goiya; “Bada komokomola:ka:?”

Ba:bene iba:te na:huiyuya; “Nasaletenapi Ya:sutamo dikulihui ba:bi komo. Ebete Godokono holoholo hapulu ebenu ukui hawakalimidawama: ba eda:na tabo olamagi ipuwalo ba:gala ododili ipuwalo helonomoma: eda:nami. Ba:moe komo tawakalubi hiliyonomate hibinomolo umiya; ²⁰ huiyatiya Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala aeno komo koko dubu, iba:te ebe gabomanino kokotamo dito ihatiya; iba:te ebenu komo ba anagilameleme hoea:mo koemema; ba:bene iba:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko ba:bo alukulimiya. ²¹ Dopamo a ba:ma ka:na emalagidolonamima; ebe ba: Isalaela tawakalubino ka:ka: mula:lelamedawala, huiyatiya ebete da:hoi ba:be hegelane tupuimiti ba:mamo puluhuku ka:lo ba: netewakapiya hegelama: edita. ✧ ²² Ba:bene aeno kapiyuimi ipuwalo komo kamenakamenatamo ka:lo duiduiyanomolo duluhukaka, ba:be komote a na:hanohanuia:ma:ka. ²³ Iba:te bobo habamo da:tolama:ka Ya:sukunu ape kanuma:kaha; ba:bema: iba:te atamo gala kapelamete na:pega:laka, ‘A Godokono nopopi a:nulamema. Iba:te na:ga:la Ya:suku hoene

✧ **24:21:** Luk 19:11; Oel 1:6

a:mahigaka!' ²⁴ Ba:bene aeno kapiyuimi ipuwalo komopa:te bobo habamo da:tolama:ka, ale kamenakamenagodone dulia:kama: ba:bi komo iba:te ba: ba:ba ka:na nulama:ka, huiyatiya Ya:suku kanuma:kaha:.” ☆

²⁵ Ba:bene Ya:suti ibi netewapa:tamo na:goiya;, “La:eno iya:tawa lawe komo hibiha:, daedae gugudi keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, mabu Godokono ukui hawakalimipa:te dopamo da:ga:lanakui, la: ibino hiya:hiya: tabo hibima: kamidilinaha!” ²⁶ Ba:moe konomo komo la: iya:tawahala:ka? Godokono ubi komodo ebene Oemedawa Kelisote dopamo koko temeteme uwatete, ba:bene ebete ebene A:la:minanomo Habamo kona:pa:gama:ne.” ☆ ²⁷ Ba:bene Godokono Bukalo da:pola:na Kelisokono hibi komo hawakalimima:, Ya:suti ba:bi hiliyonomo komokomo ba:bo iya:tulamiya;, Mosesete Bukamo da:miya:tiya: ba:ba tetene tupuimiti Godokono ukui hawakalimipa:te da:miya:tiya: ba:bamo nuluhuku. ☆

²⁸ Ba:bene da:gapogapohoniya: iba:te ibino habamo ikulima: ba tolamena, Ya:suti eta habamo kotonama: da:goeniya;, ²⁹ huiyatiya iba:te ebe duhimate na:ga:lamentiya;, “Wadiyala ama: ago na:pa:, mabu hegela ba: na:nihitigana ba:gala tiyolo kuduma:ne.” Ba:bema: Ya:suti ibino genamamo tonate dito nodoloniya:.

³⁰ Iba:te kapimilo baa: ba nahana Ya:suti baa: lawenate kalakala tabo Godotamo goenate,

☆ **24:24:** Yon 20:3-10 ☆ **24:26:** Luk 9:22 ☆ **24:27:** Ohale 22:1-21; Ais 53

ba:bene baa: wakalaminata ibi netewapa:tamo dito ikalameniya. ³¹ Ba:bema: Godote ibino baidi pahaa:midalelamente iba:te Ya:sukunu komo ba:bo iya:tawaniya:, huiyatiya ba:ba tetenomolo Ya:suti ibino holoholo hapuni ba: dito alatidiniya:.

³² Ba:bene ibi netewapa:te tabo ba:ma ka:na ga:laniya:, “Hibila, gabo tetelo ebete ago tabo ba olamaginape Godokono Bukoeno komokomo atamo da:hawakalilama:ka, ba:ba tetelo aeno tepo ipuwalo Godokono koete wamotitaka!”

³³ Ba:ba tetenomolo ibi netewapa:te Yelusalema ko habamo gala na:kawilaniya:, ba:bolo Ya:sukunu 11 ta:matapi ba:gala puya:te iba:go da:pola:nuya:, iba:te ibi hiliyonomo ba:bo nulameniya:.

³⁴ Ba:bene Ya:suku ta:matapa:te ibi netewapa:tamo na:ga:laniya:, “Hibila, Kodawa Ya:suti hoene a:mahigaka! Ebete Saimonotamo hibilo uluhukaka!” ✧

³⁵ Ba:bene ibi netewapa:te gabo tetelo bada komo dumiya: ba:gala Ya:suti iba:tamo baa: ba wakalamina iba:te ebene komo diya:tawaniya:, ba:bi komokomo iba:te komo ta:matapi ba:bo kiyahalameniya:.

Ya:suti Ebene Komo Ta:matapa:tamo Duluhukuniya:

Ma:t 28:16-20; Mak 16:14-18; Yon 20:19-23; Oel 1:6-8

³⁶ Iba:te ba:be tabo ba:ma ka:na ba ga:lana Ya:suti iba:tamo puluhukunate ibino tetenomolo putinate ibi na:goelameniya:, “Godokono kalakalate la:godolo nitanana.”

✧ **24:34:** 1Kol 15:4-5

³⁷ Ba:bema: iba:te la:wa:hanate konomamo toletolehoniya: mabu iba:te nemalagidoloniya: Ya:suku ba: gubalila. ☆ ³⁸ Ebete huiyatiya iba:tamo na:goeniya:, “Keka: mabu la:le toletole-holo ukui bilibilima: deda:hanama? Hibima: midiha: komote la:eno tepo ipuwane badama: kuluhuku? ³⁹ Wadiyala la: naeno kokoto ba:gala nato nulama:la:. Na ba: Ya:sutila. La: na na:pologihona:la:, na gubaliha:, na lumagila. La:le na nunamenamata, na katena:goenola ba:gala gohagoenola.”

⁴⁰ Ebete ba:be tabo goenate ebeno kokoto ba:gala nato iba:tamo ba:bo mutuilameniya:, ⁴¹ ba:bene iba:te konomamo kalakalahaniya:, huiyatiya ukui bilibilima: ba eda:hana ibino hibima: midiha: komote kawiboholameniya:ha:. Ba:bema: Ya:suti ibi na:goelameniya:, “La:godolo eta ilina ba:kitana nale konama:?” ⁴² ba:bene iba:te daha okalimi ebetamo ikamenate, ⁴³ ebete lawenate ibino holoholo hapulu ba: dito naniya:.

⁴⁴ Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, “Nale la:go ba emedena la:tamo dolamaginanakuimo, ba:moe ba:be komola. Na dopamo ba:ma ka:na a:goimo, Godokono Bukate naeno komoma: da:goena ba:bi hiliyonomo komate kikulihome:na:, iyo, Mosesete Tutumu Tabo Bukamo da:miya:tiya:, ba:gala Da:ibiditi Sam Ohale Bukamo da:miya:tiya:, ba:gala komo Godokono ukui hawakalimipa:te da:miya:tiya: ba:bi hiliyonomo tabo komate hibinomoma: keda:hama:na:.” ☆ ⁴⁵ Ba:bene iba:te Godokono Bukoen o hiliyonomo komo hidonomamo

kemalagidolenama: ebete ibino ukui ba tuputupuilamelelamena ⁴⁶ ibi na:kiyalameniya; “Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na itana, ebene Oemedawa Kelisote koko temeteme uwatete ba:bo kohoema:ne, huiyatiya netewakapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne. ⁴⁷ Ba:gala ba:moe Hido Tabote Yelusalema habane tupuimiti ba:moe hopo konomamo ba:ma ka:na kotoma:ne, Godokono tabo olamagimipa:te naeno mahilamo tawakalubi konikiyahalamema:na; iba:te ibino kubane dohobila:hamena: Godote ibino kuba ba:bo kadodoholelamema:ne. ⁴⁸ Ba: hibila, la:le ba:moi komokomo hidonomamo ulameholimata, ba:bema: la: naeno tabo olamagimipima:keda:hama:nemata. ☆ ⁴⁹ Ba:gala eta komo. Naeno Nabiwiti hibinomolo da:goiya: la: ba:be komo kumima:nemata, nale ebene helo la:tamo kopoemema:nemo, ba:bema: wadiyala la: Yelusalema ko habalo ba:be komo na:latimiya:la; ba:bolo Godokono Helote Hunu Habane la:tamo kopihitigama:ne.” ☆

*Godote Ya:suku Hunu Habamo Da:pelawiya:
Mak 16:19-20; Oel 1:9-11*

⁵⁰ Ba:ba tetelo Ya:suti ibi Yelusalema ko habane magatalete iba:te Betani haba tama:mo da:nikuliya; ebete ebene kokoto wadiya:paa:latelelo Godoko ba:bo kiyamiya: ebete ibi hidonomamo kowalubilinama: ⁵¹ Ebete ba:be tabo ba goita, Godote ebe pelawete Hunu Habamo ba:bo adipatiya: ⁵² Ba:bema: iba:te ba:bolo Ya:suku adikumiti, Yelusalema ko

☆ **24:48:** Yon 15:27; Oel 1:8 ☆ **24:49:** Yon 14:16; 15:26; Oel 1:4

habamo ko kalakalago na:katolamiya; ⁵³ba:bene
iba:te ba:be habalo ba emedena komo hiliyonomo
hegelalo Godoko Adikumino Hiya: Genamamo
da:nalehawaminanakui, iba:te Godokono mahilo
hunamo ba:bo adipatenakuya:.

GODOKONO HIDO TABO
The New Testament in the Tabo Language, Aramia
Dialect, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tabo (Aramia) long
Niugini

Copyright © 2006 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tabo (Aramia) (Tabo)

Dialect: Aramia River

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3c340006-f955-5c23-b3a5-6598deca5d75